

Antti Kalajainen & Johanna Kalajainen
Hoivayrittäjyyden abc
-Opas yritysideasta hoivayrityksen perustamistoimintoihin

Opinnäytetyö
Kevät 2012
Sosiaali- ja terveysalan yksikkö
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja AMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seinäjoen ammattikorkeakoulu Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Koulutusohjelma: Hoitotyö

Suuntautumisvaihtoehto: Sairaanhoitaja AMK

Tekijät: Kalajainen Antti ja Kalajainen Johanna

Työn nimi: Hoivayrittäjyyden abc –Opas yritysideasta hoivayrityksen perustamistoimintoihin

Ohjaaja: Lehtori, THM Kuhalampi Katriina ja lehtori, KT Kuoppamäki Ritva

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 69

Liitteiden lukumäärä: 1

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli innostaa yrittäjyyteen sairaanhoitajaopiskelijoita ja sairaanhoitajia. Tavoitteena oli myös, että opas herättää lukijan mielenkiinnon yrittäjyyttä kohtaan ja hän ryhtyy etsimään lisää tietoa yrityksen perustamisesta. Yhteistyötahona toimi Seinäjoen ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Aihe rajattiin hoivayrittäjyyteen.

Tarkoituksena oli tuottaa ytimekäs ja selkeä opas yrityksen perustamiseen tarvittavasta tiedosta niin sairaanhoitajaopiskelijoille kuin sairaanhoitajille. Tämän opinnäytetyön tehtävänä oli: Millainen on sairaanhoitajaopiskelijoille tarkoitettu hyvä yrittäjyysopas yrityksen perustamiseen tarvittavasta tiedosta?

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisen opinnäytetyön menetelmällä. Teoriaosuus koottiin monipuolisesta kirjallisuudesta ja tutkimuksista. Tämän toiminnallisen opinnäytetyön produkti oli opas yritysideasta yrityksen perustamistoimintoihin.

Opinnäytetyössä käsiteltiin hoivayrittäjyydessä huomioon otettavia erityispiirteitä, kuten moninaiset hoivayrittäjyyden tuet, etiikan tärkeys asiakaskeskeisessä hoivayrityksessä ja keskeisimmät lait. Esille tuotiin lisäksi yrityksen perustamiseen liittyviä asioita ideasta perustamistoimintoihin, kuten realistisuus liikeidean suunnittelussa, mitä hyvä liiketoimintasuunnitelma sisältää, markkinoinnin merkitys yritykselle ja monia muita tärkeitä asioita.

Asiasanat: etiikka, hoivayrittäjyys, opas, yrityksen perustaminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Nursing Degree

Specialisation: Nursing Branch, Registered Nurse

Authors: Kalajainen Antti and Kalajainen Johanna

Title of thesis: Care Company's abc- Guide to business idea, to the functions

Supervisors: Senior Lecturer, MNSc Kuhalampi Katriina and Senior Lecturer PhD (Educ.), RN Kuoppamäki Ritva

Year: 2012

Number of pages: 69

Number of appendices:1

The main objective of this thesis is to introduce entrepreneurship to nursing students and registered general nurses. The work also aims at inspiring readers to consider entrepreneurship with interest, so they would be willing to find more information about how to establish their own company. The thesis was elaborated in cooperation with Seinäjoki University of Applied Sciences, school of Health Care and Social Work. The theme of our work is nursing entrepreneurship.

The work's purpose was to create a clear and to the point guide for nursing students and registered nurses, a guide that provides the necessary information for establishing a company. The role of this thesis was mainly to answer to this question, "What kind of information should a good guide destined for nursing students that are willing to establish a company contain?"

The thesis was realized paying attention mostly to its functional side. Its theoretical part was gathered from a large and diverse amount of professional literature and research works. The production of this functional thesis was a guide to a business idea for founding a private company.

In this functional thesis we considered the special characteristics that should be taken into account regarding nursing entrepreneurship, such as different possible forms of financial support, the importance of ethics in what customers of such a company are concerned, and the most important laws. We also tried to emphasize some other significant issues that should be considered when establishing a private company, such as realistic planning for a business idea, what a good business plan should actually include, the importance of marketing and advertising and many other important matters.

Keywords: Ethics, nursing company, guide, company establishment

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO	6
2 HOIVAYRITTÄJYYS HYVINVOINTIALALLA	8
2.1 Sairaanhoidajayrittäjän ominaisuudet.....	8
2.2 Etiikka hoivayrittäjyyden taustalla.....	10
2.3 Hoivayrittäjyyttä koskeva lainsäädäntö.....	14
2.4 Tukea perustamisvaiheeseen.....	18
2.5 Kilpailutus ja hankintalainsäädäntö	20
3 YRITYKSEN PERUSTAMINEN	23
3.1 Yritysideasta toimintaan	23
3.1.1 Liikeidea.....	23
3.1.2 Tarpeen arviointi ja ympäristökartoitus	24
3.1.3 Kannattavuuden arviointi ja riskien hallinta	25
3.1.4 Liiketoimintasuunnitelma.....	27
3.1.5 Markkinointi ja yrityksen nimi	31
3.2 Yrityksen perustamistoiminnot.....	32
3.2.1 Yritysmuodot ja niiden valinta	32
3.2.2 Luvat ja ilmoitukset viranomaisille.....	35
3.2.3 Kirjanpito, tilintarkastus ja verotus.....	37
3.2.4. Yrittäjää koskevat vakuutukset	39
4 SELKEÄ JA YTIMEKÄS OPAS.....	41
4.1 Oppaan ideointi ja suunnittelu	41
4.2 Oppaan toteutus.....	42
5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄ.....	44

6 TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	45
6.1 Yhteistyöorganisaation kuvaus	45
6.2 Toiminnallisen opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat	46
6.3 Toiminnallisen opinnäytetyön suunnittelu	47
6.4 Toiminnallisen opinnäytetyön toteutus	48
6.5 Toiminnallisen opinnäytetyön arviointi	51
7 POHDINTA	53
7.1 Raportin ja produktin sisältö	53
7.2 Opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta	58
7.3 Opinnäytetyön prosessin ja ammatillisen kasvun pohdinta	60
7.4 Kehittämissuhteet	62
LÄHTEET	64
LIITE 1	69

1 JOHDANTO

Hoivayrittäjyys on kasvava yrittäjyyden ala sekä ajankohtainen ilmiö. Suomalainen sosiaali- ja terveysala on murroksessa, joka korostaa hoivayrittäjyyden tärkeyttä. Osoituksena tästä ovat sosiaali- ja terveysalan valtakunnalliset projektit tulevaisuuden turvaamiseksi. Julkiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut eivät tulevaisuudessa yksin riitä kasvavaan hoidon, hoivan sekä huolenpidon tarpeisiin ja haasteisiin. (Gustafsson, Pakkonen, Stolt & Salminen 2009, 51–52.)

Hautamäki & Volanto (2011) kirjoittaa, että yhä useampi sosiaali- ja terveysalaa opiskeleva työllistää itsensä tai työllistyy alan yrityksiin. Tilastoraportin mukaan vuosina 2000-2008 sosiaalipalvelujen henkilöstömäärä kasvoi 31 300:sta 57 100:aan eli 83% ja terveyspalvelujen henkilöstömäärä kasvoi 25 500:sta 35 100:aan eli 38% (Yksityinen palveluntuotanto, 2011). Näin ollen yrittäjyysopinnot ovat tärkeä osa koulutusta. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan yksikössä on yrittäjyysopintoja uudistettu ajan vaatimusten ja alojen ominaispiirteiden mukaisesti. Yrittäjätietouden lisäämisen ohella on tarkoitus synnyttää yrittäjyyskipinöitä opiskelijoissa. Yksi arvo Seinäjoen ammattikorkeakoulussa on yrittäjähenkisyys. Kyse on yrittäjämäisestä asenteesta ja toimintatavasta. (Hautamäki & Volanto 2011.)

Ammattikorkeakoulujen tulisi vastata yrittäjyyden tukemiseen ja kasvuun. Ammattikorkeakoulut tarjoavat opiskelijoille yrittäjyysopintoja koulutusohjelmien sisällä ja erillisinä opintoina. Hoivayrittäjät näkevät yrittäjyyskurssin yritysideoita vahvistajana ja motivaation lisääjänä. Lisäksi he kaipaavat tietoa yrittäjyyden perusasioista, kuten kaupallisista ja taloudellisista asioista. (Annola, Ranta, Stolt & Salminen 2009, 63–64.)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aihe valittiin, koska katsottiin sen olevan ajankohtainen, tärkeä ja tekijöitä kiinnostava. Sairaanhoitajaopiskelijoita tuetaan yrittäjyyteen aiempaa enemmän (Hautamäki & Volanto, 2011). Opinnäytetyön tekijöiden kokemuksen mukaan myös jo työelämässä olevat sairaanhoitajat

kaipaavat tietoa hoivayrityksen perustamisesta. Tarve oppaalle on siis ilmeinen. Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö kiinnostui opinnäytetyön aiheesta ja se lähti yhteistyöorganisaatioksi. Yksikössä toimivat opettajat lehtori Minna Hautamäki ja tuntiopettaja Sinikka Volanto toimivat organisaation edustajina.

Opinnäytetyön aihe rajattiin hoivayrittäjyyden käsitteen kautta. Hoivayrittäjyydellä tarkoitetaan yrityspohjaista toimintaa, jonka pääasiallisia toiminta-alueita ovat eri asiakasryhmien asumispalvelut, avo- ja laitospalvelut, kotihoito, joka kattaa kotipalvelun ja kotisairaanhoidon, sekä lasten päivähoidon ja päiväkotiyritykset (Rissanen & Sinkkonen 2004, 15).

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on innostaa niin sairaanhoitajaopiskelijoita kuin sairaanhoitajia yrittäjyyteen. Tarkoituksena on tuottaa ytimekäs ja selkeä opas yrityksen perustamiseen tarvittavasta tiedosta sairaanhoitajaopiskelijoille ja sairaanhoitajille. Tavoitteena on myös, että opas herättää lukijan mielenkiinnon yrittäjyyttä kohtaan ja hän ryhtyy etsimään lisää tietoa yrityksen perustamisesta. Opinnäytetyön tehtävänä on: Millainen on sairaanhoitajaopiskelijoille tarkoitettu hyvä yrittäjyysopas yrityksen perustamiseen tarvittavasta tiedosta?

2 HOIVAYRITTÄJYYS HYVINVOINTIALALLA

2.1 Sairaanhoidajayrittäjän ominaisuudet

Tutkimuksen mukaan Suomen terveydenhuolto on voimakkaassa muutosvaiheessa, johtuen esimerkiksi väestön ikääntymisestä ja kustannusten kasvusta terveydenhuollossa. Vuodesta 1992 alkoi yksityisten toimijoiden osuus kasvaa palveluntarjonnassa. Tämä johtui valtionosuusuudistuksesta, joka antoi kunnille mahdollisuuden ostaa palveluja väestölleen myös yksityisiltä yrityksiltä. Tästä alkoi yksityisten palveluntarjoajien tietoinen kasvattaminen palvelujärjestelmässämme. (Viitanen, Wiili-Peltola, Tampusi-Jarvala & Lehto 2007, 114–115.) Keskimäärin hoivayrityksissä työskentelee yrittäjän lisäksi 2-10 henkilöä. Näitä pieniä mikroyrityksiä oli kaikkein eniten vuonna 2009 yhteensä yli 98 %. Suhteellisen suurta osuutta selittää ammatinharjoittajien runsaus tällä toimialalla. (Hartman 2011, 12–13.) Viimevuosina yhä useampi sairaanhoitaja on perustanut oman hoiva-alayrityksen. Vuoden 2007 tilaston mukaan sairaanhoidajayrittäjien määrä on yli kaksinkertaistunut vuosien 1995–2004 aikana 180:stä 479:ään. Hoitoalan yritysten toimintaa ja johtamista on tutkittu vielä vähän johtuen siitä, että alan yrittäjyys on kasvanut voimakkaasti vasta viime vuosina. Aikaisemmin aihe ei siis ole ollut tutkijoiden näkökulmasta ajankohtainen. (Sankelo & Åkerblad 2009, 27–28.)

Sairaanhoidajana yrittäjäksi ryhtymisen taustalla on todettu olevan myönteistä asennetta, aloitekykyä, työhalua, määrätietoisuutta, vastuun kantamista, menestymisen halua, luovuutta, halua ottaa riskejä, aktiivisuutta ja kekseliäisyyttä (Partinen 2006, 9). Tavallisen työn epäkohdat kuten kiire, työn paljous, rooliristiriidat, vuorovaikutuksen ongelmat, itsemääräämisen puute ja vähäiset vaikuttamismahdollisuudet sekä huonot työajat lisäävät sairaanhoidajien halukkuutta ryhtyä yrittäjiksi. Lisäksi yrittäjäksi ryhtymiseen houkuttelee työn itsenäisyys ja vapaus sekä mahdollisuus toteuttaa työtään haluamallaan tavalla. (Sankelo & Åkerblad 2009, 27–28.)

Rautiainen (2002) totesi tutkimuksessaan, että hoivayrittäjillä oli suuri työmotivaatio ja he jaksoivat työssään hyvin. Erityistä tyytyväisyyttä koettiin työn itsenäisyydestä, haasteellisuudesta ja siitä, että he kokivat saavuttaneensa jotain merkittävää työssään. (Rautiainen 2002, Sankelo & Åkerblad 2009, 29 mukaan.)

Sairaanhoitajayrittäjältä vaaditaan yrittäjäpersoonaa ja vahvaa ammatti-identiteettiä. Yrittäjäpersoonaa on vaikeaa määritellä, mutta yrittäjäksi ryhtyvällä on hyvä olla rohkeutta, joka yhdistyy hyvään realiteettien tajuun. Kaikista sairaanhoitajista ei tule hyviä yrittäjiä. Toisaalta pelkällä yrittäjäpersoonalla ei voi ryhtyä hoiva-alan yrittäjäksi. Sairaanhoitajalla on hyvä olla innovatiivisuutta, tilanneherkkyyttä ja motivaatiokykyä. On lähdettävä asiakkaasta ja hänen tarpeistaan. (Martinkauppi-Vanninen 2006, 21–22.)

Sairaanhoitajayrittäjän on oltava pätevä ja vastuuntuntoinen, jotta ammatillinen luotettavuus nousee esiin. Urakehityksessä ja työssä jatkuva koulutus on olennaista, koska tieteellinen ja ammatillinen kehitys on nopeaa. Ammattikirjallisuuden aktiivinen seuraaminen ja taitojen ylläpito korostuvat toimiessa työyhteisöstä erillään. (Partinen 2006, 10–11.) Itsenäisenä yrittäjänä on lisäksi otettava vastuuta hoitotyön laadun ja eettisten asioiden työstämisestä ja kehittämistä. Monien eri vaihtoehtojen miettiminen on tärkeää ja rajan vetäminen voi olla hankalaa. (Martinkauppi-Vanninen 2006, 23.)

Nykyinen koulutusjärjestelmä ja työelämä vaativat sisäistä yrittäjyyttä, esimerkiksi elinikäisen oppimisen vaatimuksia tai projektimaisen työnteon lisääntymistä. Sisäinen yrittäjyys tarkoittaa yrittäjämäistä asennetta ja toimintaa, joka on uudistava ja utelias. Sisäisen yrittäjyyden vaatimuksella tarkoitetaan omaehtoista, aktiivista ja kyseenalaistavaa suhtautumistapaa työhön. Henkilö, jolla on tällainen asenne, löytää yhteyden omien tarpeiden ja vaatimusten välille. Näin hän kykenee räätälöimään osaamistaan ja kehittämään itseään vaihtuvien olosuhteiden mukaan. Sisäiset yrittäjät ovat lisäksi loistavia heittäytyjiä. (Kainlauri 2007, 28–30.)

Sairaanhoitajayrittäjänä saa loputtomasti kehittää itseään ja työtään. Tällä tavalla yrittäjä saa jatkuvasti luoda jotain uutta hoitotyöhön. Hän löytää työhönsä uutta sisältöä ja aiemmin yksitoikkoisilta tuntuvat rutiinit saavat uuden ja syvemmän kontekstin. Parhaimmillaan yrittäjä antaa mahdollisuuden kasvaa ammatillisesti sairaanhoitajana sekä henkisesti ihmisenä. (Martinkauppi-Vanninen 2006, 23.)

Drennan ym. (2007, 460) ovat kirjallisuuskatsauksessaan Isossa-Britanniassa todenneet, että empiirisiä tutkimuksia kätilöiden ja sairaanhoitajien yrittäjyydestä oli julkaistu vain muutama. Tutkimuksissa selvitettiin yrittäjien kokemuksia työstään ja niistä esille nousi työn puutteita, kuten taloudellinen epävarmuus, stressi, yksinäisyys sekä puutteet johtamiskokemuksessa, koulutuksessa ja liiketoimintaosaamisessa. (Drennan ym. 2007, 465.)

2.2 Etiikka hoivayrittäjyyden taustalla

Asiantuntija-ammatin yksi tärkeä tunnuspiirre on eettisyys, joka ymmärretään taidoksi ja herkkyydeksi tunnistaa ja pohtia hyvää ja pahaa sekä oikean ja väärän kysymyksiä. Sairaanhoitajayrittäjän työssä eettiset kysymykset ovat tärkeitä. Sairaanhoitajan eettisten ohjeiden tarkoituksena on tukea sairaanhoitajien, terveydenhoitajien, kätilöiden ja ensihoitajien (AMK) eettistä päätöksentekoa heidän päivittäisessä työssään. Ohjeet ilmaisevat sairaanhoitajille, muille terveydenhuollossa työskenteleville, sekä väestölle sairaanhoitajan perustehtävän yhteiskunnassa ja hänen työnsä periaatteet (LIITE 1, opas.) Toimintaa on voitava arvioida hoitotyöpalveluja tarjoavassa yrityksessä myös eettiseltä kannalta, kuten palveluyrityksen eettisyys, palveluyrityksen toimintafilosofia ja yksilöllinen hoitosuunnitelma. (Nukari & Urponen 2006, 17; Partinen 2006, 9.)

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE) on käynnistänyt keskustelua terveydenhuollon etiikasta, tavoitteista, arvoista ja periaatteista Suomessa. Jaosto on laatinut oman luonnoksen eettisistä periaatteista. Ne on koottu asiakirjaan, jossa ovat ETENE:n tärkeiksi katsomat terveydenhuollon eettiset periaatteet (kokonaan LIITE 2, opas). **Oikeus hyvään**

hoitoon tarkoittaa, että potilas ja hänen läheisensä kokevat tulevansa hyvin hoidetuiksi ja kohdelluiksi asiantuntevissa ja turvallisissa käsissä. Palvelujen tuottajien on huolehdittava palveluiden laadusta ja saatavuudesta. Heidän tehtävänä on tarvittaessa viedä päättäjille tietoa väestön hoidon tarpeesta ja muutoksista. **Ihmisarvon kunnioittamiseen** kuuluvat luottamuksellisuus, yksityisyyden suoja, inhimillinen kohtelu, hyvä vuorovaikutus ja rehellisyys. Hyvä tiedonsaanti, yksilön vaikuttamismahdollisuudet ja itsemääräämisoikeuksien edistäminen ovat myös osana ihmisarvona kunnioitusta. Omaisten ja läheisten kohtelussa sekä terveydenhuollossa toimivien välisissä suhteissa ihmisarvon kunnioituksen tulee myös näkyä. **Itsemääräämisoikeus** terveydenhuollossa tarkoittaa, että potilaalla on oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Terveydenhuollon ammattilaisen tulee antaa tietoa terveydestä, sairaudesta ja hoitovaihtoehdoista. Näitä tietoja myös päätöksentekoon osallistuminenkin vaatii. Potilaan tahtoa on aina kunnioitettava ja häneen omaa kokemustaan arvostetaan. Jos potilas ei itse kykene tahtoaan ilmaisemaan on häntä hoidettava yhdessä hänen laillisen edustajan, omaisen tai muun läheisen kanssa. Tällä pyritään siihen että hoito olisi mahdollisimman hyvin potilaan tahdon mukaista. (ETENE – Julkaisuja I.)

Oikeudenmukaisuus edellyttää, että yhtäläisen hoidon tarpeessa olevat potilaat hoidetaan samojen periaatteiden mukaan ja potilaalla on oikeus asianmukaiseen hoitoon ja ihmisarvoiseen kohteluun. Kunnilla on terveydenhuollon palveluiden järjestämisvelvoite, ja oikeudenmukaisuuden toteutuminen edellyttää, että terveydenhuollolla on käytössä riittävät voimavarat. Terveydenhuollossa on huolehdittava voimavarojen järkevistä ja tasa-arvoa noudattavasta käytöstä. **Hyvän ammattitaidon** ylläpito on jokaisen työntekijän velvollisuus ja siihen on oltava oikeus. Hyvän hoidon perusta on hyvä ammattitaito. **Hyvinvointia edistävää ilmapiiriä** pidetään yllä arvoihin ja tavoitteisiin tähtäävällä toiminatavalla. Toimiminen näiden arvojen ja tavoitteiden mukaisesti lisää työyhteisön suorituskykyä ja hyvinvointia. Hyvinvoinnin kulmakiviä ovat oikeudenmukaisesti koettu, kannustava ja keskusteleva johtaminen. Terveydenhuollon hallinnossa ja kentällä vallitseva **yhteistyö ja keskinäinen arvostus** vaikuttavat siihen, miten inhimillistä ja hyvää hoitoa potilaat saavat.

Yhteistyötä tarvitaan kustannusten, eettisten näkökohtien, vaikuttavuuden ja tehokkuuden tasapainottamisessa terveydenhuollossa. (ETENE - Julkaisuja I.)

Nukari & Urponen (2006, 17) kirjoittavat, että toimintaa yrityksessä on voitava arvioida myös eettiseltä kannalta. Palveluyrityksen toiminnan tulee perustua **hoitotyön etiikkaan**. Hoitotyön ammattietiikka käsittää tiedot, periaatteet ja arvot, jotka määrittelevät, rajoittavat ja antavat suunnan käytännön hoitotyössä tapahtuvalle päätöksenteolle. Hoitotyön ammattietiikkaan kuuluu esimerkiksi hyvän hoitotyön määrittelemine, eli hoitotyön päämäärän ja sen saavuttamisen keinoja koskeva arviointi, kehittäminen ja tutkimus. Eettistä oikeellisuutta arvioitaessa huomioidaan seuraavat osatekijät: toiminnan motivaatio eli miksi jotakin tehdään, toiminnan intentio eli mihin jollain pyritään ja toiminnan seuraus eli mitä jollakin saadaan aikaan. Konkreettisesti tilanteessa kuhunkin kohtaan voidaan liittää oma eettinen arvio. Hoitotilanteissa näitä kysymyksiä tulisi pohtia. Tätä kokonaisuutta miettimällä ratkeaa toiminnan yleinen eettisyys. (Nukari & Urponen 2006, 17–18.)

Palveluyrityksen toimintafilosofian lähtökohta on ajatus, että asiakas on kaiken toiminnan perusta. Asiakaskeskeiseen ajattelun lähtökohtana ovat asiakkaan tarpeet, joiden pohjalta tarjottavia palveluja kehitetään. Hoivayritykset poikkeavat muista palvelualan yrityksistä herkän ja haavoittuvan toiminta-alueen vuoksi. Hoitoprosessissa ja palvelutapahtumassa käsitellään usein asiakkaan henkilökohtaisia ja arkoja asioita. Hoitoprosessiin vaikuttavat monet eri tekijät hoito- ja palvelutapahtumaa haittaavasti tai edistävästi. Näihin kuuluvat hoitajan persoonallisuus, hänen tietonsa ja arvonsa sekä hoito-organisaatiossa vallitseva kulttuuri, johon sisältyvät arvojen lisäksi hoito-organisaation tavoitteet. Palvelutapahtuman onnistumisen edellytyksenä on, että palvelujen antaja, yritys ja yksittäinen työntekijä, on sisäistänyt asiakaskeskeisessä hoitotyössä ja palvelukulttuurissa ihmiskäsityksen ja vallitsevat arvot, sekä niiden pohjalta luodun toimintafilosofian ja toimintaperiaatteet. Toimintafilosofia tehdään laadukkaan hoitotyön varmistamiseksi, joka sisältää yrityksen arvot ja periaatteet. Se on työvälineenä työntekijöiden arvioidessa toimintatapojaan, uuden työntekijän perehdyttämisessä ja hoitoalan opiskelijoiden ohjauksessa. (Nukari & Urponen 2006, 18–19.)

Hoitotyön holistinen ihmiskäsitys sisältää näkemyksen ihmisestä biopsykososiaalisena kokonaisuutena, jolloin ihmisenä olemisen eri osa-alueet muodostavat erottamattoman ykseyden. Ihmisen elämäntilannetta tarkastellaan ja ymmärretään hänen tarpeidensa, historiansa, mahdollisuuksiensa ja tulevaisuuden tavoitteidensa valossa. Toiminnan hoitoalan yrityksessä tulee kohdistua ihmiseen kokonaisuutena, jolloin hoitosuhdetta kuvaa moraalinen velvoitus, välittäminen, vastuu ja luottamus. Nämä lähtökohdat vaikuttavat itse toimintaan ja vuorovaikutukseen ja asiakkaan näkökulmat tulee aina huomioiduiksi. Huomioonottamisen ja luottamuksen puuttuminen tai niiden vähentyminen synnyttää asiakkaassa tyytymättömyyttä ja hän kokee hoidon olevan vastoin hänen tahtoaan ja oikeuksiaan. Tämän seurauksena voi asiakassuhde jopa päättyä. Humanistisiin ihmiskäsityksiin kuuluvat keskeiset arvot, jotka tulee toteutua hoitoalan yrityksen toiminnassa. Näitä ovat ihmisarvo, integriteetti ja itsemääräämisoikeus. Asiakkaan ja hoitotyöntekijän välisen vuorovaikutuksen empaattisuus ja molemminpuolinen tasa-arvoisuus ovat hyvän palvelun edellytyksiä. Luottamuksellinen ja myötätuntoinen suhtautuminen heijastuu positiivisena perusasennoitumisena toiseen ihmiseen ja luo näin pohjaa onnistuneelle vuorovaikutukselle ja laadukkaalle hoitotyölle. (Nukari & Urponen 2006, 18–19.)

Yksilöllinen kirjallinen hoitosuunnitelma antaa mahdollisuuden eettisten ratkaisujen todentamiseen asiakaskohtaisesti. Sen avulla voi yrittäjä milloin tahansa esittää perusteet toiminnalleen erilaisissa tilanteissa sekä kehittämisen, että valvonnan näkökulmasta. Kirjaaminen antaa työkalut jatkuvalla hoidon arvioinnille ja puutteiden korjaamiselle. Arvioinnin ei saa olla pelkästään yrityksen sisäistä toimintaa, vaan sen tulisi tapahtua samojen yhteistyökumppaneiden kanssa kuin hoidon suunnitelukin, jotta palaute koskee koko yritystä. (Nukari & Urponen 2006, 20.)

Yrityskohtainen laadunhallinta lisää mahdollisuuksia keskustella etiikasta sekä yrityskulttuurin arvo- ja ihmiskäsityksistä. Palveluja suunniteltaessa voidaan asettaa jokaisen hoitotyön suunnitelman rinnalle laatuvaatimukset kriteereineen. Tällöin asiakkaalle on osoitettavissa, mitä se merkitsee hänen hoidossaan tässä yrityksessä. Laadunhallinnan avulla yrittäjä tiedottaa ympäröivälle yhteiskunnalle ja asiakkaille siitä, mihin hän asettaa oman toiminnan laatutason. Sairaanhoidajayrittäjällä on suuri vastuu toiminnan eettisestä oikeellisuudesta, sillä hänellä on vapaus tehdä työtä parhaaksi katsomallaan tavalla. (Nukari & Urponen 2006, 20.)

2.3 Hoivayrittäjyyttä koskeva lainsäädäntö

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö (LIITE 3, opas) ohjaa hoivayrityksiä ja niiden toimintaa, sekä määrittelee palvelujen yleiset puitteet. Esimerkiksi perhekodeissa, yksityisissä lastensuojelulaitoksissa ja lasten päiväkodeissa tulee toiminnassa noudattaa päivähoitolakia, sosiaalihuoltolakia, perhehoitajalakia ja lastensuojelulakia. (Kaarakainen 2004, 51.)

Yritystä perustettaessa on määriteltävä kuuluuko yritys sosiaali- vai terveysalalle, rajanveto riippuu pääasiassa annettavista palveluista. Asiakkaille kotiin palveluja tarjoavat yritykset ovat tavallisesti rekisteröity sosiaalipalveluyksiköksi. Sosiaalipalveluksi luettava kotipalveluyritys antaa palveluja asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä muuhun tavanomaiseen ja totunnaiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamiseen. Palveluja annetaan heikentyneen toimintakyvyn, rasittuneisuuden, perhetilanteen, sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella niille, jotka tarvitsevat apua suoriutuakseen toiminnosta. Terveystieteiden alan kotisairaanhoidoyritys katsotaan laajemmaksi kotihoidon palveluja antavaksi yritykseksi. Puhtaasti terveysalan yrittäjiä ovat esimerkiksi lääkärikeskus ja siihen liittyvät toiminnot esimerkiksi kotisairaanhoido, työterveyspalvelut, fysioterapiapalvelut ja laboratoriopalvelut. (Kaarakainen 2004, 52–53.)

Asumispalveluyrityksiin sovelletaan sekä sosiaali- että terveydenhuoltoalan lainsäädäntöä riippuen, kenelle se tuottaa palveluja ja ketkä työskentelevät yrityksessä. Asumispalveluyksiköt katsotaan tavallisimmin sosiaalialan yrityksiksi. Asumispalveluilla tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumisen järjestämistä, joita annetaan henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsee apua tai tukea asunnon tai asumisensa järjestämisessä. Sosiaalialan asumispalveluita ovat laitoshoidon kehitysvammaisille, vanhuksille, nuorille, vammaisille, lapsille ja kuntouttava hoito. Terveydenhuollon asumispalveluiksi katsotaan sairaanhoidolliset asumispalvelut sekä mielenterveyspalvelut. (Kaarakainen 2004, 53.)

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (L 9.8.1996/603) sekä laki yksityisestä terveydenhuollosta (L 9.2.1990/152) määrittelevät hoivayritysten toimintaa, toimitiloja ja luvanvaraisuutta (L 9.2.1990/152 & L 9.8.1996/603). Sosiaalialan yritystoimintaa säätelevät yleisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön lisäksi asiakaskunnan erityispiirteitä koskevat lait (Kaarakainen 2004, 54). Vammais- ja kehitysvammaispalveluja tarjoavaa yritystä säätelee laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (L 3.4.1987/380) ja mielenterveysasiakkaiden yksikössä mielenterveyslaki (L 14.12.1990/1116). Perhehoitoyrittämistä säätelee perhehoitolaki (L 3.4.1992/312) ja lastensuojelulaki (L 13.4.2007/417) muun lainsäädännön lisäksi. Lasten päiväkotiyrittäjyyttä keskeisesti määrittelevät laki lasten päivähoidosta (L 19.1.1973/36), asetus lasten päivähoidosta (L 16.3.1973/239) sekä laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon (L 20.12.1996/1128). (L 19.1.1973/36; L 16.3.1973/239; L 3.4.1987/380; L 14.12.1990/1116; L 3.4.1992/312; L 20.12.1996/1128 & L 13.4.2007/417.)

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (L 9.8.1996/603) määrittelee yksityisillä sosiaalipalveluilla yksityisen henkilön tai yhteisön tuottamia lasten ja nuorten huollon, lasten päivähoidon, kehitysvammaisten, vammaisten, vanhusten tai päihdehuollon palveluja tai muita vastaavia sosiaalihuollon palveluja. Toimintayksiköllä tarkoitetaan toiminnallista kokonaisuutta, jossa annetaan asiakkaan oman kodin ulkopuolella tässä laissa tarkoitettuja palveluja. Yksityisiä sosiaalipalveluja antavan yksikön toimintaperiaatteisiin kuuluu, että toimintayksikön tulee olla terveydellisiltä olosuhteiltaan sopivalle huolenpidolle,

kasvatukselle ja hoidolle. Hoidettavien lukumäärään ja palvelujen tarpeeseen nähden henkilöstön lukumäärän tulee olla riittävä. Toimintayksikössä tulee olla asianmukaiset ja riittävät toimintavälineet ja toimitilat. Henkilöstön tulee täyttää samat kelpoisuudet, kuin mitä kunnan tai kuntayhtymän sosiaalihuollon vastaavissa tehtävissä vaaditaan.(L 9.8.1996/603.)

Laki (L 9.2.1990/152) ja asetus (A 24.8.1990/744) yksityisestä terveydenhuollosta säättävät oikeuksista antaa yksityisiä terveydenhuollon palveluja. Terveydenhuollon palveluilla tässä laissa tarkoitetaan: laboratoriotointaa, radiologista toimintaa, muita terveydentilan tai sairauden toteamiseksi taikka hoidon määrittelemiseksi tehtäviä tutkimuksia ja toimenpiteitä, fysioterapeuttista toimintaa ja muita suorituskykyä parantavia ja ylläpitäviä toimenpiteitä ja terapioida, työterveyshuoltoa, lääkäri- ja hammaslääkäripalveluja ja muuta sairaan- ja terveydenhoitoa sekä näihin rinnastettavia palveluja, hierontaa sekä sairaankuljetuspalveluja. Palvelujen tuottajalla tässä laissa tarkoitetaan yksittäistä henkilöä tai yhtiötä, osuuskuntaa, yhdistystä tai muuta yhteisöä taikka säätiötä, joka ylläpitää terveydenhuollon palveluja tuottavaa yksikköä, sekä itsenäistä ammatinharjoittajaa, joka tarjoaa sairaankuljetuspalveluja. Itsenäisellä ammatinharjoittajalla tarkoitetaan sellaista terveydenhuollon ammattihenkilöä, joka harjoittaa itsenäisesti ammattiaan. Palvelujen tuottajalla on oltava lupa terveydenhuollon palvelujen antamiseen lupaviranomaisilta. Palvelujen aloittamisesta on tehtävä kirjallinen ilmoitus lupaviranomaisille ennen toiminnan aloittamista. Ennen kuin itsenäinen ammatinharjoittaja antaa terveyden- ja sairaanhoidon palveluja tulee hänen tehdä kirjallinen ilmoitus toiminnastaan aluehallintovirastolle. Terveydenhuollon palveluista vastaavan johtajan tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetun lain mukaan tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Hänellä on oltava tehtävän menestykselliseen hoitamiseen soveltuva koulutus ja riittävä käytännön kokemus ottaen huomioon toiminnan laajuus ja siinä tarjottavat palvelut. (A 24.8.1990/744; L 9.2.1990/152.)

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä (L 28.6.1994/559) annetun lain tarkoituksena on edistää terveydenhuollon palvelujen laatua ja potilasturvallisuutta. Varmistamalla, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus tai muu riittävä pätevyys ja muut

ammattitoiminnan edellyttämät valmiudet. Tämä laki tarkoittaa terveydenhuollon ammattihenkilöllä henkilöä, joka on saanut ammatinharjoittamisoikeuden eli laillistettu ammattihenkilö tai ammatinharjoittamisluvan eli luvan saanut ammattihenkilö sekä henkilöä, jolla on oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä eli nimikesuojattu ammattihenkilö. Laillistettu, nimikesuojattu tai luvan saanut ammattihenkilö on oikeutettu toimimaan asianomaisessa ammatissa ja käyttämään asianomaista ammattinimikettä. Nimikesuojattujen ammattihenkilöiden ammatissa voivat toimia henkilöt, joilla on riittävä koulutus, kokemus ja ammattitaito. (L 28.6.1994/559.)

Lakia potilaan asemasta ja oikeuksista (L 17.8.1992/785) sovelletaan järjestettäessä terveyden- ja sairaanhoitoa. Laissa potilaalla tarkoitetaan terveyden- ja sairaanhoitopalveluja käyttävää tai muuten niiden kohteena olevaa henkilöä. Terveyden- ja sairaanhoidolla tarkoitetaan potilaan terveydentilan määrittelemiseksi taikka terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai joita suoritetaan terveydenhuollon toimintayksikössä. Terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetun lain mukaan tarkoitettua henkilöä. Terveydenhuollon toimintayksiköllä tarkoitetaan terveyskeskusta ja muita kunnan toimintayksiköitä, erikoissairaanhoitoa, muita terveyden- ja sairaanhoidon palveluita, valtion mielisairaaloita, joita määrittelee vielä lisäksi omat lait. (L 17.8.1992/785.)

Potilasvahinkolaki (L 25.7.1986/585) koskee Suomessa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneen henkilövahingon yhteydessä korvaamista potilasvakuutuksesta. Korvausta suoritetaan, jos se on aiheutunut tutkimuksesta, hoidosta tai muusta käsittelystä tai sellaisien laiminlyönnistä, sairaanhoitolaitteiden tai -välineen viasta, hoidon yhteydessä alkaneesta infektiosta, hoituhuoneiston tai -laitteiston vahingosta, lääkkeiden toimittamisesta määräysten vastaisesti taikka hoidosta seurannut pysyvä vamma tai kuolema (L 25.7.1986/585.)

Henkilötietolain (L 22.4.1999/523) tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä. Lisäksi laki edistää hyvän tietojenkäsittelyntavan noudattamista ja kehittämistä. Henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava tätä lakia. Lakia sovelletaan myös automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn, jos tarkoitus on muodostaa henkilökisteri tai sen osa. Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan henkilötietojen tallettamista, keräämistä, käyttöä, järjestämistä, siirtämistä, säilyttämistä, luovuttamista, yhdistämistä, muuttamista, poistamista, suojaamista, tuhoamista tai muita toimenpiteitä. Henkilökisterillä tarkoitetaan henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, jota käsitellään osittain tai kokonaan automaattisten tietojenkäsittelyn avulla, taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voi löytää helposti. Rekisteröity henkilö on, se jota henkilötieto koskee. Rekisterinpitäjän käyttöä varten perustetaan henkilökisteri ja hänellä on oikeus määrätä henkilökisterin käytöstä. Suostumus tarkoittaa kaikenlaista vapaaehtoista, yksilöityä ja tietoista tahdon ilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn. (L 22.4.1999/523.)

2.4 Tukea perustamisvaiheeseen

Alkavalle yrittäjälle ja yritystoimintaa suunnittelevalle on tarjolla ilmaisia palveluja. Uusyrittäjäkeskusverkosto antaa luottamuksellista neuvontaa, kuten asiantuntijapalveluja liittyen, esimerkiksi liikeideaan, lupa-asioihin, yritysmuodon valintaan, lakiasioihin ja verkostoitumiseen. (Uusyrittäjäkeskukset ry, 2011.) Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (ELY) on saatavilla myös palveluja yrityksen perustamisesta, kasvusta ja kehitymisestä. Tarjolla on koulutus-, neuvonta- ja kehittämisspalveluja, jotka liittyvät liikeideaan, yritystoiminnan aloittamiseen rekisteröintiin, kansainvälistymiseen ja liiketoiminnan tehostamiseen. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2012.)

Valtio tukee yksityissektoria Kelan korvausten ja palvelusetelijärjestelmän muodossa. Raha-automaattiyhdistys (RAY) tukee myös yksityisen terveydenhuollon palveluntuottajan toimintaa. Verotuksessa yksityiset henkilöt saavat kotitalousvähennystä osasta teettämästään hoiva- ja kotitaloustyöstä sekä hoitotyön kustannuksista. Kunnat voivat tarjota rahallisia avustuksia sekä esimerkiksi järjestää edullisia tiloja yksityisille palveluntuottajille. (Metsämäki, Nummelin, Stolt & Salminen 2009, 90–94.)

Suomen Sairaanhoidajaliitto kehittää hoitotyön asemaa ja professioita sekä valvoo yrittäjien ja itsenäisten ammatinharjoittajien asemaa. Yksi tärkeä liiton tehtävä on yrittäjyyden kehittäminen. Liitto seuraa sairaanhoidajayrittäjien yhteiskunnallista tilannetta, edistää verkostoitumista ja tukee sairaanhoidajien yrittäjyyden vahvistumista. Tarkoituksena on vahvistaa sairaanhoidajayrittäjänä toimivien toimintaa ja edunvalvontaa. Liitto pitää tärkeänä, että palveluja antavat hyvin koulutetut ja koulutusta hankkineet hoitotyön asiantuntijat. Palvelujen kokonaisvaltaisuus ja vastuullisuus sekä ammatillinen ja eettinen korkeatasoisuus on voitava varmistaa. Sairaanhoidajayrittäjällä on oltava laaja-alaiset valmiudet hoitotyössä toimimiseen. Sairaanhoidajan on kyettävä terveyttä edistävään ja ylläpitävään, sairauksia ehkäisevään, korjaavaan ja kuntouttavaan sekä kuolevan potilaan hoitotyöhön. Sairaanhoidajaliitto on asettanut laatuvaatimukset yrittäjänä toimiville sairaanhoidajille ja sairaanhoidajayrityksille. Yrittäjänä toimiville suositellaan vähintään kahden vuoden työkokemusta ja vuosittain täydennyskoulutusta. Jäsenet, jotka täyttävät sairaanhoidajaliiton asettamat laatuvaatimukset ja sitoutuvat niihin, voivat anoa oikeutta käyttää toiminnassaan Sairaanhoidajaliiton yrittäjätunnusta. (Partinen 2006, 9-10.)

Terveys- ja Sosiaalialan Yrittäjät (TESO ry) tukee yksityisiä palveluntuottajia järjestämällä ajankohtaisia koulutuksia ja konsultointia, sekä tiedottaa alaa koskevasta lainsäädännöstä ja viranomaissuositusten vaikutuksista. Keskeisinä tavoitteina on edistää korkealaatuista yrittäjyyttä sosiaali- ja terveysalalla sekä yhdistys pyrkii lisäämään yhteiskunnan, viranomaisten ja päättäjien tietämystä alan yrittäjien asemasta ja toimintaedellytyksistä. Yksi tärkeimmistä ydintehtävistä yhdistyksellä on parantaa sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyden laatua sitoutumalla ja osallistumalla laatujärjestelmien kehittämiseen. (Puruskainen, Rönkä, & Tirkkonen 2004, 162.)

2.5 Kilpailutus ja hankintalainsäädäntö

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kilpailuttaminen eroaa merkittävästi muiden palvelujen ja hyödykkeiden kilpailuttamisesta. Näin turvataan kuntalaisten terveys ja hyvinvointi, joka on tärkeämpää kuin taloudellisen voiton maksimointi. Kansantaloudellisesti asiaa tarkasteltaessa palvelujen tulee olla kannattavaa toimintaa. Toiminnan jatkuvuuden vuoksi taloudellinen kannattavuus on merkittävää. Yleisesti kilpailun ajatellaan parantavan tuottavuutta ja tehokkuutta, mutta sosiaali- ja terveysalalla tällainen tavoite ei saa ohjata toimintaa. Tärkeänä periaatteena tulee pitää, että asiakas saa tarvitsemansa palvelun ja hoidon tarkoituksenmukaisella tavalla. Kilpailutuksen oletetaan toimivan silloin, kun palvelu on selkeästi tuotteistettu. Myyjän tulee tällöin tarkoin tietää mitä myy, eli mitä tarjottava palvelu pitää sisällään yksityiskohtia myöden. Hinta- ja laatu tiedot on osattava laittaa vertailukelpoisiksi. Keskenään vertailukelpoisia ja yhteismitallisia tarjouksia saadaan hyvän tarjousmenettelyn avulla. (Karvonen-Kälkäjä 2006, 88–89.)

Kilpailun lisääminen on parantanut sosiaali- ja terveyspalveluja. Kilpailuttamisen on lisäksi odotettu uudistavan julkisen sektorin sisäisiä rakenteita. Kilpailun ei saa olla itsetarkoitus, vaan sitä edistetään silloin, kun sillä voidaan saavuttaa jotain uutta lisäarvoa. Tärkeintä on, että kuntalaiset saavat laadukkaita palveluja. Kilpailuttamisen tulisi olla kunnille vain väline, jota se voi halutessaan käyttää.

Kunnalla ei ole velvollisuutta ostaa palveluja yksityiseltä yritykseltä, vaikka kuntien tehtävä on järjestää palveluja kuntalaisille. (Karvonen-Kälkäjä 2006, 89–90.)

Tarjouspyynnön lähettäminen, palvelutuotteen määrittäminen ja laadunvalvonta ovat haastavia erityisesti sosiaali- ja terveystaloudissa. Näissä kunnilta edellytetäänkin vahvaa osaamista ja tarjouspyyntöjen laatimisessa hyvää ammattitaitoa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut eroavat olennaisesti muista palveluista, jolloin todellinen palvelutarve on vaikea ennakoida sellaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä, jossa tarve syntyy satunnaisesti. Kilpailuttaminen prosessina vaatii kaikilta osapuolilta asiantuntemusta ja huolellisuutta, sekä se on tarkoin säänneltyä. (Karvonen-Kälkäjä 2006, 90–91.)

Suomen nykyinen hankintalainsäädäntö perustuu EU:n lainsäädäntöön, sen direktiiveihin ja perustamissopimukseen. Julkisia hankintoja koskevan sääntelyn tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä niin, että kulloisillakin käytettävissä olevilla varoilla pystytään hankkimaan laadukkaampia palveluja ja tuotteita. Hankintalainsäädännön pääperiaatteena on hankintojen avoin ja tehokas kilpailuttaminen sekä tarjousten syrjimätön ja tasapuolinen kohtelu. Hankintalainsäädännön laajana tavoitteena on parantaa eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä, joka tarkoittaa että yrityksille avataan mahdollisuuksia tarjota palveluja ja tuotteita avoimen kilpailun kautta julkiselle sektorille. (Karvonen-Kälkäjä 2006, 91–92.)

Julkisia hankintoja koskevan lain tarkoituksena on, että kunnat ja valtio kilpailuttavat hankintansa siten kuin tässä laissa määritellään. Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, sekä edistää laadukkaiden hankintojen tekemistä, että turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia tarjota palveluita. Julkisissa hankinnoissa noudatetaan periaatetta, että hankintayksikön on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet, kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia syrjimättä ja tasapuolisesti sekä otettava huomioon suhteellisuuden vaatimukset ja toimittava avoimesti. Hankintatoiminnassa hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman suunnitelmallisesti ja taloudellisesti

sekä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. (L30.3.2007/348.)

3 YRITYKSEN PERUSTAMINEN

3.1 Yritysideasta toimintaan

3.1.1 Liikeidea

Yrityksen perustaminen rakentuu tavallisesti hyvän idean ja oman osaamisen varaan. Jos idea on hyvä, se poikkeaa jollain tapaa muiden toteuttamista yrityksistä. Erottua voi omaperäisellä tuotteella, uudella asiakasryhmällä, palveluidealla tai vaikkapa uuden toteuttamistavan avulla. (Välke 2007, 27.) Yritysideaa tulee tarkastella kriittisesti usealla eri tavalla. Vaikka yrittäjän omasta mielestä liikeidea on miten innostava tahansa, on realismi tarpeen. Hänen täytyy arvioida palveluiden ja tuotteiden sopivuutta asiakkaille. Kannattaa myös pohtia yrityksen tapaa toimia markkinoilla, ja miten vallitsevassa kilpailussa yritys pärjää. Liikeideaa on hyvä testata ennen yrityksen perustamista, että välttyy turhilta riskeiltä ja epäonnistumisilta. (Meretniemi & Ylönen 2008, 22.)

Yritysidea jalostuu suunnitteluvaiheessa lopulta liikeideaksi, josta on nähtävissä uuden yrityksen toiminta-ajatus ja toiminnallinen perusta. Hoiva-alalla palvelun tuottaminen on usein aineetonta, joten liikeidea täytyy konkretisoida. Menestymisen kannalta palvelun konkretisointi on tärkeää asiakkaille, liikekumppaneille ja yhteistyötahoille, jolloin liikeidean muokkaamiseen ja kehittämiseen on varattava riittävästi aikaa. Loppuun asti mietityn idean avulla voidaan kertoa asiakkaille toiminnan hyödyistä, yrityksen periaatteista ja toimintatavoista. Helppoon viestittävyys on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta yrityksellä olisi mahdollisuus menestyä idean mukaisesti markkinoilla. (Karvonen-Kälkäjä, Soback & Uusitalo 2009, 11.)

Liikeidean toimintaa voidaan kuvata karkeasti vastaamalla kolmeen kysymykseen mitä, kenelle ja miten. Kun näihin kysymyksiin vastataan mahdollisimman tarkasti, pystytään yrityksen toiminta kuvaamaan hyvin tiivistetysti. Mitä yritys tuottaa: konk-

retisoi yritykselle sen tärkeimmät tulosalueet ja yrityksen asiakkaille tuottaman tarjonnan eli tuotteen. Lähtökohtana palvelutuotteissa ovat asiakkaan tarpeet ja ratkaisut niihin. Kenelle yrityksen palvelut ovat: kertoo mille asiakasryhmälle tai asiakkaille yritys suuntaa tuotteensa ja palvelunsa. Sosiaali- ja terveysalalla on huomioitava asiakkuuden eri muodot, joita ovat palvelun loppukäyttäjät ja palvelun varsinaiset tilaajat. Loppukäyttäjät ovat palvelun asiakkaita, joita hoidetaan. Palvelun varsinaiset tilaajat ovat maksajia, tilaajia ja valvoja. Tilaaja voi olla kunta, käyttäjäasiakkaan omaiset tai loppukäyttäjä itse. Yleisesti hoivayrityksissä määritellään liikeidea loppukäyttäjää ajatellen. Sen miten yritys toimii, on tärkeä kysymys yrityksen menestymiselle ja liikeidean toimivuudelle. Valinnat tehdään investointien ja vuokraamisen sekä itse tekemisen ja verkoston hyödyntämisen välillä. Markkinointi keinojen valinta sekä laatuun panostaminen kuuluvat yrityksen markkinointiin. (Välke 2007, 30–31; Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 12.)

3.1.2 Tarpeen arviointi ja ympäristökartoitus

Ympäristökartoitusta ei tehdä pelkästään yrityksen turvaamiseksi, vaan se on työkalu yrityksen tulevaisuutta varten. Sitä ei myöskään tehdä pelkästään viranomaisille eikä rahoittajille vaan itselle ja yritystoiminnan keittämistä varten. Ympäristökartoitus sisältää toimialakartoituksen, markkinakartoituksen ja kilpailijakartoituksen. (Välke 2007, 14.) Toimialakartoitukseen tulee ottaa selvää toimialan tulevaisuuden näkymistä ja erilaisista muutospainesta, esimerkiksi työllisyystilanne sekä, miten ne vaikuttavat tulevaan yritystoimintaan. (Välke 2007, 15–16.)

Markkinakartoituksessa on tärkeää tiedostaa, että kenenkään resurssit eivät riitä palvelemaan asiakkaista kokonaisvaltaisesti kaikkia ja kaikkea. Tämän vuoksi onkin oleellista rajata markkinat muutamaankin keskeiseen kohderyhmälle suunnattuun palveluun. Yhteistyökumppanit voivat sopia mahdollisesta työnjaosta. Tällöin ei kilpailla samoista asiakkaista. Kun kohderyhmä on selvillä, kannattaa ottaa kuntaan yhteyttä ja kysyä heidän käsitys tarpeesta. Esimerkiksi hoivayrityksen perustamisen ja sen toiminnan aloittamiseen saattaa kulua kuukausia. Miten yrittäjä tällä välillä tulee toimeen, on hyvä pohtia valmiiksi. (Välke 2007, 17.)

Kilpailijakartoitus auttaa selvittämään, millä tekijöillä erotutaan kilpailijoista, esimerkiksi mitkä ovat yrityksen kilpailuvaltteja. On hyvä tietää, millä asioilla toimialalla kilpaillaan tai voidaan kilpailla. Kilpailun dynamiikan ja kilpailijoiden tunnistaminen on tärkeää sekä heidän tavoitteensa, toimintatapansa ja strategiansa. (Välke 2007, 19.)

3.1.3 Kannattavuuden arviointi ja riskien hallinta

Ennen yritystoiminnan aloittamista on tulevan yrittäjän selvitettävä, ylittääkö tulo-rahoitus riittävästi yritystoiminnasta aiheutuneet kulut. (Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 24). Yrityksestä saatavilla tuotoilla on voitava maksaa kaikki juoksevat kulut, tulevat investoinnit, verot sekä kohtuullinen korvaus yrittäjälle ja omistajille heidän panoksestaan. Ellei kannattavuus ole tasapainossa, eivät vakavaraisuus ja maksuvalmiuskaan ole pitkään kunnossa. (Toikka 2006a, 135.) Aloittelevan yrittäjän tulee selvittää ensiksi itselleen, mikä on hänen tulostavoitteensa. Miten paljon yrittäjälle itselle pitää työstä jäädä palkkaa, että hän voi katsoa panostuksensa kannattaneen. Yleinen, mutta huono tapa on asettaa yhden hengen yrityksessä palkkataso kunnallista palkkaa vastaavaksi. Yritystalouden kannalta ajateltuna palkan suuruinen liikevoitto on riittämätön, sillä yrittäjä ei saa korvausta ottamastaan taloudellisesta riskistä. (Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 24.)

Toinen tavallinen kannattavuusongelma syntyy siitä, kun ammattityön osuutta korostetaan laskennassa yrittäjän työn kustannuksella. Parhaassakin tilanteessa yrittäjän työstä vain puolet on laskutettavaa ammattityötä ja puolet yrityksen juoksevien asioiden hoitamista, kirjanpitoon, hallintoon, laskutukseen ja markkinointiin liittyvää työtä. Kun yrittäjä laskee, että kahdeksan tuntia riittää määritellyn katteen saavuttamiseksi, hän saattaa unohtaa laskuttamattoman työn osuuden. Edellä mainitun kaavan perusteella yrittäjän työpäivä venyy 16 tunnin mittaiseksi, kun laskutetaan vain kahdeksan tunnin työstä. Kaiken työn ja siitä tulevien kustannuksien tulee kuitenkin sisältyä asiakkailta perittäviin hintoihin. (Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 24–25.)

Kannattavuusongelmia tulee myös yrityksen hintojen vertaamisesta kunnallisten yksiköiden vuorokausi- tai tuntihintoihin. Tämä johtuu siitä, että yrityksen on hinnoitellessaan palveluja otettava huomioon aina kaikki mahdolliset kuluerät. Kunta taas voi jättää omista hinnoistaan pois osan kustannuksista palvelujen hinnassa. Näkymättömiä menoeriä saattavat olla niin kiinteistökulut, hallinnolliset kulut, sekä monet välillisesti muodostuvat kuluerät. Kuntien hintataso ei siis ole välttämättä lainkaan vertailukelpoinen yrityksen hinnan kanssa. Joskus yritykset saattavat määrittää oman hintatasonsa kunnallisen tason mukaiseksi edes tekemättä asiasta tarkempia laskelmia. Yrityksen kulurakenne muuttuu erittäin paljon riippuen tilaratkaisuista ja toiminnan järjestämisestä. Laskelmat on tehtävä senkin vuoksi, että voidaan perustella palveluista perittävä hinta ja välttyään ongelmilta. (Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 24–25.)

Yrittämiseen liittyy aina riskejä ja siksi on välttämätöntä ymmärtää, hallita sekä arvioida riskejä mahdollisimman kattavasti kokonaisuuksina. Riskien hallinta vaatii yritysjohtolta valppautta ja näkemystä siitä, mitä riskejä yrityksen kannattaa ottaa. Yrittäjän tulee puntaroida hyödyn ja riskien välistä suhdetta. Hyvä riskien hallinta on suunnitelmallista, tietoista, järjestelmällistä toimintaa. Yrittäjä joutuu miettimään riskien hallintaa myös suhteessa kustannuksiin, mutta kuitenkin kaikkia riskejä ei voi poistaa. On hyvä pohtia, paljonko rahaa kannattaa laittaa riskien poistamiseen ja erilaisiin laitteisiin, vahingontorjuntamenetelmiin ja vakuutuksiin. Riskien hallinta helpottaa yritystä täyttämään määrätyt velvoitteet, kuten työturvallisuus-, ympäristö- ja tuotevastuulakia noudattaen. Tällöin yrittäjä ei voi vahingon

sattuessa vetäytyä vastuusta sillä, että hän ei tiennyt asiasta. Lainsäädäntö toisaalta suojaa yritystä ongelmatilanteissa asettamalla velvoitteita myös henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille. (Toikka 2006a, 131–132.)

Riskit voivat olla merkityksettömiä, vähäisiä, kohtalaisia, merkittäviä tai pahimmassa tapauksessa kokonaan toiminnan lamauttavia. Vähäiset ja merkityksettömät riskit eivät aina vaadi toimenpiteitä. Tilannetta tulee kuitenkin seurata, että riski pysyy hallinnassa. Kohtalaisen riskin sattuessa on hyvä ryhtyä toimenpiteisiin sen vähentämiseksi ja arvioida sen toteutumista. Merkittäviin ja toiminnan lamauttaviin riskeihin tule suhtautua vakavasti. Tällöin riskin vähentäminen on välttämätöntä ja toimenpiteet aloitettava välittömästi. Jos kyseessä on uuden toiminnan tai toimintatavan aloitus, on riskiä vähennettävä ennen kuin niihin ryhtyy. Riskialtista toimintaa voi jatkaa, jos kaikki tiedostavat mahdollisen riskin ja toimintatavan muutos tapahtuu pian. Liiketoimintaa lamauttavan riskin uhatessa on toiminta heti lopetettava siihen saakka, kun riski on poistettu. (Toikka 2006a, 132.)

3.1.4 Liiketoimintasuunnitelma

Liiketoimintasuunnitelma tarkoittaa yritystoiminnan kokonaisvaltaista suunnitelmaa, joka analysoi, perustelee ja täsmentää liikeidea. Liiketoimintasuunnitelma laaditaan yrittäjää varten, jonka avulla on helppoa suunnitella, seurata ja ohjata yrityksen toimintaa. Rahoittajat tarvitsevat liiketoimintasuunnitelmaa haettaessa pankkilainaa, starttirahaa tai muita tukia. (Meretniemi & Ylönen 2008, 24.)

Liiketoimintasuunnitelman teko alkaa tietojen keräämisellä kilpailijoista, asiakkaista ja muusta toimintaympäristöstä. Liiketoimintasuunnitelma sisältää tiivistelmän, markkina-analyysin, oman yrityksen kuvauksen, rahoitussuunnitelman ja riskianalyysin. **Tiivistelmä** herättää uteliaisuutta ja pohjustaa mielikuvaa. Se kertoo yrityksen perustiedot kuten yritysmuodon, yrityksen tai omistajien historian ja toimipaikan. Tiivistelmässä kerrotaan muutamalla lauseella omista

kokemuksista ja osaamisesta. Oleellisia elementtejä tiivistelmässä ovat liikeidea ja kilpailuedut. Siinä vastataan kysymyksiin. Minkä tarpeen yritys tyydyttää ja miten? Mikä on yrityksen tavoite? Tavoitteen saavuttamiseksi on hyvä kertoa yrityksen omistuspohja ja rahoituksen tarve. Lopuksi on hyvä kertoa tiiviisti lyhyen analyysin markkinoista. Tiivistelmä kannattaa tehdä viimeisenä. (Puustinen 2006, 61–62.)

Varsinaisen liiketoimintasuunnitelman teko on järkevintä aloittaa **markkina-analyysillä**, koska se antaa kokonaiskuvan suunnitelman tekijälle. Siinä kerrotaan oman toimialan koosta, rakenteesta, kasvusta, kannattavuudesta ja kausivaihtelusta. Nimetään muutamat trendit ja alan tulevaisuus, sekä ennusteet alan kehityksestä. Markkina-analyysissä pohditaan yrityksen asiakkaita ja asiakasryhmiä. Pohditaan myös minkälaisia yrityksen asiakkaat ovat, missä he sijaitsevat ja mitkä ovat heidän tarpeensa sekä miten heidät tavoittaa. Otetaan selvää asiakkaiden ikäjakaumasta, arvoista ja ostokäyttäytymisestä. Mikä ratkaisee ostokäyttäytymisen: raha, laatu vai mielihyvä? Mietitään asiakkaiden tarpeita, joita nykyiset palvelut ja tuotteet eivät pysty vielä täyttämään. (Puustinen 2006, 62–63.)

Kilpailijoiden nimeäminen ja niiden strategian, tuotteiden, kannattavuuden ja markkina aseman arviointi sekä kilpailijoiden vahvuudet ja heikkoudet sisältyvät markkina-analyysiin. Siinä pohditaan myös kilpailijoiden tuotteiden ja palvelujen laatua sekä mainetta. Tarpeen on tutkia kilpailevien yritysten markkinointia ja tuotteiden hinnoittelua. Toimintaympäristön arviointi on osa markkina-analyysiä, jossa otetaan huomioon oman yrityksen vaikutukset ympäristöön sekä toisinpäin eli ympäristön vaikutus omaan yritykseen. Mainitaan myös markkinoille tuloa rajoittavat esteet, joita voivat olla alan nykyisten yritysten järkkymätön markkina-asema, aloittavan yrityksen suuret alkuinvestoinnit, hillitön hintakilpailu, vanhentunut teknologia tai konservatiiviset asiakkaat. (Puustinen 2006, 63–64.)

Oman yrityksen kuvauksessa kerrotaan, miten yritys aikoo menestyä markkinoilla. Tähän osioon kannatta panostaa yhtä paljon kuin edelliseen osioon. Kuvaus aloitetaan yrityksen perustiedoista kuten yhtiömuoto, omistus, sijainti ja kerrotaan liikeidea. Perustellaan, miksi liikeidea sopii parhaiten tälle yritykselle ja miksi siitä tulee ”kova juttu”. Määritellään yrityksen strategia, eli mitä yritys aikoo

tehdä ja millaisille asiakkaille. Yrityksen arvot tuodaan esille. Oman yrityksen kuvauksessa on hyvä tuoda esiin vastaukset seuraaviin kysymyksiin: Mitkä ovat yrityksen tuotteet ja millaisia tarpeita niillä tyydytetään? Miksi ne ovat houkuttelevia muihin markkinoilla oleviin tuotteisiin verrattuna? Millaisia investointeja käynnistäminen vaatii? Kartoitetaan henkilöstöä ja arvioidaan henkilöstön osaamista, henkilöstöpolitiikkaa ja miten saadaan lisää henkilöstöä tarvittaessa. (Puustinen 2006, 65.)

Oman yrityksen kuvauksessa tuodaan esille, onko tilat omat vai vuokratut sekä kerrotaan yrityksen sijainnista. Liikenneyhteydet, asiakaskunnan sijainti ja palvelujen sekä henkilöstön saatavuus ovat tärkeitä tiedostaa yrityksen perustamisessa. Hinnoittelun pohdintaan sisältyy tuotteen tai palvelun tuotantokustannukset ja arviointi, millä hinnalla tuote voidaan myydä asiakkaalle ja perustelut. Hyvään markkinoinnin suunnitteluun kuluu aikaa ja vaivaa. Tällöin tutkitaan mainosten käyttöä, Internetiä, luetteloita sekä suoramarkkinoinnin mahdollisuuksia. Tutustutaan aloittavana yrittäjänä markkinoilla oleviin tuotteisiin, yrityksiin, hintoihin ja palveluihin sekä analysoidaan markkinatilannetta. Kilpailuetu voi helpottaa markkinoille pääsyä, joka voi olla halvempi hinta, imago, hyvät asiakassuhteet, parempi tuote tai palvelu kuin kilpailijoilla. Liiketoimintasuunnitelmassa pohditaan ja tuodaan esille lisäksi markkinointiviestintää ja mainontaa, joita tarvitaan kuluttajaryhmien saavuttamiseen. (Puustinen 2006, 65–67.)

Rahoitussuunnitelma kertoo unelmien ja resurssien suhteesta. Yritystä perutettaessa täytyy tehdä erilaisia laskelmia yrityksen kannattavuudesta ja toiminnan käynnistämiseen tarvittavasta rahan tarpeesta. Rahoitussuunnitelmaan perustuu yrityksen taloudellinen suunnittelu. Ulkopuolisen rahoituksen hakemiseen tarvitaan rahoitussuunnitelmaa. Tämän tekemiseen nähdään vaivaa sekä samalla oppii yrittäjänä itse seuraamaan ja hallitsemaan yrityksen kehitystä ja riskejä. Rahoitussuunnitelma auttaa yrittäjää arvioimaan yrityksen perustamiseen tarvittavaa pääomaa sekä ajan, jonka yritys tarvitsee voitollisen tuloksen saavuttamiseen. Ensin listataan kaikki tulot ja menot ja lopuksi lasketaan saldo. Rahoitussuunnitelma voidaan jakaa viiteen osioon. Alkuinvestointeihin kuuluvat tilat, koneet, ohjelmistot ja kassatavarat. Kiinteät kustannukset muodostuvat

palkoista, markkinoinnista, autoista, puhelimista, vakuutuksista, sähköstä, vedestä, vuokrasta, lainojen koroista ja kuoletuksista. Muuttuvat kustannukset kertovat esimerkiksi raaka-aineista, alihankkijan töistä, rahdeista ja muista toiminnan laajuuden mukaan vaihtelevista kuluista sekä markkinointikustannuksista. Myyntiennusteesta selviää, kuinka paljon yrityksen täytyy myydä, että myynti kattaa kiinteät ja muuttuvat kustannukset. Kate lasketaan vielä päälle. Se kattaa yrittäjien palkat ja yrityksen kehittämisen eli on tuotteen tai palvelun hinta. Rahoituslaskelmasta selviää, paljonko tarvitaan pääomaa ja aikaa, että yritys selviää voitolliseen tulokseen asti. Pääoman käyttökohde määritellään; onko se investointi, käyttöpääoma vai yritysosto. (Meretniemi & Ylönen 2008, 36–37; Puustinen 2006, 67–69.)

Riskianalyysi tulee tehdä liikeideasta ja yrittäjästä, esimerkkinä SWOT -analyysi. Tarkoittaa vahvuuksien (Strengths), heikkouksien (Weaknesses), mahdollisuuksien (Opportunities) sekä uhkien (Threats) arviointia. Analyysi esitetään siten, että vahvuudet sekä heikkoudet ovat yrityksen sisäisiä tekijöitä. Mahdollisuudet ja uhat ovat yrityksen ulkopuolisia ja tulevaisuudessa potentiaalisesti tapahtuvia tekijöitä. Vahvuuksia voivat olla esimerkiksi koulutus, kokemus, tuotteet ja palvelut, myyntivoima, sitkeys ja päättäväisyys, yrityksen sijainti, hyvä imago, taitava henkilökunta, rahoitus. Heikkouksia voivat olla esimerkiksi kokemattomuus yritystoiminnasta, vähäinen myyntiosaaminen, yksinyrittämisen riski, pieni omarahoitusosuus, huono toimitusvarmuus, markkinointiosaaminen. Mahdollisuuksiin voi kuulua kiinnostus alasta, väestön ikärakenne, vaurauden lisääntyminen, ekologinen ajattelu, markkinoiden kasvupotentiaali, yrityksen kehittäminen ja toimintaympäristön myönteiset muutokset. Uhkiin voi kuulua talouden taantuma, ikärakenteen muutos, työvoiman huono saatavuus, viranomaiset ja kilpailijat. (Meretniemi & Ylönen 2008, 34–35; Puustinen 2006, 69–70.)

3.1.5 Markkinointi ja yrityksen nimi

Hyvä markkinointi on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa. Tunnettavuus auttaa hankkimaan asiakkaita. Todennäköisesti markkinointiin ja viestintään panostava yritys saa paremman hinnan palveluistaan ja tuotteistaan kuin tuntematon tekijä. Myös kysyntä vaikuttaa hintaan. Markkinoinnin tavoitteena on asiakasmäärien kasvattaminen ja ostotiheyden kasvattaminen. Yrittäjän on hyvä käyttää aikaa ja rahaa markkinointiin, esimerkiksi yhden tai kaksi päivää viikossa. Näin saa paremmin kerättyä uusia asiakkaita. Markkinoinnilla vaikutetaan asiakkaaseen sekä pohjustetaan myyntiä. Markkinointi sisältää myös asiakkaan palvelemisen eri tilanteissa. Kun asiakastyytyväisyys säilyy korkeana, niin asiakas alkaa levittää sanaa ja markkinoi puolestasi. Imago tukee markkinointia ja markkinointi imagoa. (Puustinen 2006, 173–175.)

Yrityksen nimeä pidetään osana markkinointiviestintää. Nimeä kutsutaan toiminimeksi ja se pitäisi pystyä erottamaan nimensä perusteella oman toimialansa ja muiden alojen yrityksistä. Nimen olisi hyvä soveltua myös kansainvälisille markkinoille. Hyvä nimi on myyvä, lyhyt, selkeä, helposti muistettava, omaperäinen ja yleisimmissä kielissä hyväksyttävä. Se ei saa olla harhaanjohtava tai hyviä tapoja loukkaava. Nimi kannattaa miettiä huolellisesti ajatellen kohderyhmää ja asiakkaita. Sitä pidetään näkyvillä olevana viestinä, joka vie asiakkaan ajatukset yrityksen laatuun, toimintaan, tunnelmaan, mittakaavaan ja lupaukseen, jonka yritys aikoo täyttää. Nimi pitää hyväksyttää Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterissä, jossa tarkistetaan seuraavat seikat: yritysmuodon tunnus, nimen yksilöllisyys, nimen erottuvuus, nimen sekoitettavuus ja nimen sekoittuminen sukunimen kanssa. Suunnitellun nimen voi etukäteen tarkistaa, ettei se ole jollakin yrityksellä käytössä. Yrityksellä voi olla käytössä erikielisiä rinnakkaistoiminimiä, mutta niiden tulee olla sisällöltään toisiaan vastaavat. Kommandiittiyhtiön tai avoimenyhtiön rinnakkaistoiminimet on mainittava yhtiösopimuksessa. Osuuskunnan rinnakkaistoiminimet tulee mainita osuuskunnan säännöissä ja osakeyhtiön rinnakkaistoiminimet otettava mukaan yhtiöjärjestykseen. (Meretniemi & Ylönen 2008, 128.)

3.2 Yrityksen perustamistoiminnot

3.2.1 Yritysmuodot ja niiden valinta

Yritysmuodon saa vapaasti valita. Yritysmuoto vaikuttaa muun muassa vastuuseen yrityksen toimista, verotukseen sekä omistajan ja yrityksen oikeustoimien arvosteluun. Yritystoiminnan aikana yritysmuodon voi miettiä uudelleen ja vaihtaa, jos yritysmuoto ei vastaakaan yrityksen tarpeita. (Romppainen 2006, 34.)

Yritysmuotoja ovat yksityinen toiminimi eli yksityinen elinkeinonharjoittaja, henkilöyhtiö, johon kuuluvat avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö ja osakeyhtiö. **Yksityinen toiminimi** on yksinkertaisin tapa aloittaa yritystoiminta, joka ei vaadi mitään perustamismuodollisuuksia. Elinkeinoharjoittajat jaetaan ammatinharjoittajiin ja liikkeenharjoittajiin, jotka molemmat työskentelevät omaan lukuunsa. (Yrityksen perustamisopas 2006, 30.) Yksityinen toiminimi ei ole erillinen oikeushenkilö, vaan vastuu toiminimen asioissa ja päätöksenteko kuuluvat yrittäjälle itselleen. Elinkeinoharjoittaja omistaa itse henkilökohtaisesti ammattiinsa kuuluvan omaisuuden tai liikkeensä. Vero- ja kirjanpitolainsäädäntö edellyttävät, että yksityisliikkeen velat ja varat ovat erillään yrittäjän yksityisistä veloista ja varoista. Yritys on verotuksessa oma laskentayksikkönsä. (Romppainen 2006, 34–35.)

Henkilöyhtiöillä tarkoitetaan kommandiittiyhtiötä tai avointa yhtiötä, jotka ovat erillisiä oikeushenkilöitä. Jokainen henkilöyhtiön jäsen sijoittaa yhtiöön joko rahan arvoista omaisuutta, rahaa tai muun panoksen, esimerkiksi työpanoksen. Sijoitettujen osuuksien mukaisessa suhteessa muodostuu osakkaiden osuus yhtiön varallisuudesta. Henkilöyhtiö on usein perheyhtiö tai saman alan ammatinharjoittajien perustama. Tärkeää on sopia yhteisistä pelisäännöistä erillisessä yhtiö- tai osakassopimuksessa, koska kyse on kuitenkin yhdessä harjoitettavasta liiketoiminnasta. **Kommandiittiyhtiössä** on yhden tai useamman vastuunalaisen yhtiömiehen lisäksi ainakin yksi niin sanottu äänetön yhtiömies, jolla ei ole oikeutta osallistua yhtiötä koskevaan päätöksentekoon eikä vastuuta

yhtiön velvoitteista. Hän sijoittaa vain rahaa, ja mikäli voittoa syntyy saa hän vuosittain määrätyn koron. Äänettömän yhtiömiehen asema on määritelty yhtiösopimuksessa. Vastuunalainen yhtiömies on oikeutettu hoitamaan yhtiön asioita samoin kuin avoimessa yhtiössä. (Romppainen 2006, 35.) Kommandiittiyhtiö syntyy yhtiömiesten kirjallisella tai suullisella sopimuksella, mutta kaupparekisteriin tarvitaan kirjallinen yhtiösopimus perusilmoituksen liitteeksi. (Yrityksen perustamisopas 2006, 31.)

Avoin yhtiö syntyy yhtiömiesten välisellä kirjallisella tai suullisella sopimuksella, kuitenkin kirjallinen sopimus tarvitaan kaupparekisteriin tehtävän perusilmoituksen liitteeksi. Laissa ei ole määritelty vähimmäissisältöä yhtiösopimukselle. Yhtiön toimialan ja toiminnan laajuuden perusteella harkitaan yhtiön muoto. (Yrityksen perustamisopas 2006, 30–31.) Perustajia eli yhtiömiehiä on oltava vähintään kaksi, jotka ovat tasavertaisia kaikissa yhtiön asioissa ja toimivat, kuin yksityiset elinkeinonharjoittajat, mutta yhteiseen lukuun. Yhtiömiehet voivat kukin edustaa yksinään yhtiötä ja tehdä sopimuksia sen nimissä, jollei toimivallan rajoituksista ole erikseen sovittu ja rajoituksia merkitty kaupparekisteriin tai sopimuskumppanille annettu tiedoksi. Yhtiömiehillä on oikeus kieltää toista toimimasta yhtiön puolesta, mutta tällaiset kiellot voivat lamaannuttaa yhtiön toiminnan. (Romppainen 2006, 35.)

Osakeyhtiössä on säännökset, miten osakeyhtiö perustetaan ja hallinto järjestetään. Perustajana voi olla yksi tai useampia oikeushenkilöitä tai yksityisiä henkilöitä. Osakeyhtiöön sijoitetaan osakepääomaksi rahaa tai muuta omaisuutta (osakkeita, kiinteistöjä, koneita, laitteita) sekä päätöksenteko että vastuu hallinnossa ja toiminnassa määräytyvät yhtiöjärjestyksen ja osakeyhtiölain mukaisesti. Rekisteröity osakeyhtiö on itsenäinen oikeushenkilö, joka on vastuussa toimista. Mikäli se ei selviydy velvoitteistaan ja ajautuu konkurssiin, niin osakkeenomistajat eivät joudu vastuuseen yhtiön veloista, elleivät ole siihen erikseen sitoutuneet. (Romppainen 2006, 35–36.) Perustamissopimus laaditaan osakeyhtiön perustamisesta, jonka allekirjoittaa jokainen osakkeenomistaja. Allekirjoituksella osakkeenomistaja merkitsee perustamissopimuksesta ilmenevän määrän osakkeita, jota ei voi peruuttaa, ellei toisin ole sovittu. (Yrityksen perustamisopas 2006, 32.)

Osuuskunnan perustajia tulee aina olla vähintään kolme, jotka ovat luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. Osuuskunnan tarkoituksena on jäsenten elinkeinon ja taloudenpidon turvaaminen taloudellisen toiminnan avulla, siten että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluita. Osuuskunnan tarkoitus voi olla aatteellinen yhteinen toteuttaminen, joka määrätään osuuskunnan säännöksissä. Perustamisasiakirja laaditaan osuuskunnan perustamisesta, joka sisältää esimerkiksi säännöt ja perustajille annetut osuudet. Jäsenet eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa osuuskunnan sitoumuksista ja veloista paitsi jos säännöissä on määrätty lisämaksuvelvoitteesta. Osuusmaksut ovat kaikille jäsenille samansuuruisia, voitto ja ylijäämä jaetaan jäsenille vain jos säännöissä niin määrätään. Ellei säännöissä ole jaolle perusteita niin jäsenet saavat jaon sen mukaisesti kuin ovat käyttäneet osuuskunnan palveluita. (Hietala, Järvensivu, Kaivanto & Kyläkallio 2004, 117.)

Yritystä perustettaessa on syytä harkita, mikä yritysmuoto on sopiva ja tarkoituksenmukainen. Yritysmuodon valintaan vaikuttavat monet eri tekijät, joita ovat: perustajien lukumäärä, pääoman tarve, vastuunottaminen, toiminnan joustavuus, yrityksen jatkuvuus ja laajenemismahdollisuudet sekä voiton jako ja tappio. **Perustajien lukumäärä** vaikuttaa yritysmuodon valintaan. Vain yksi perustaja voi toimia yksityisenä elinkeinonharjoittajana eli yksityisellä toiminimellä. Jos perustajia on vähintään kaksi voi toimia avoimessa yhtiössä, henkilöyhtiössä tai kommandiittiyhtiössä. Kun perustajia on suurempi joukko, on valittavissa osakeyhtiö tai osuuskunta. **Pääoman tarve** määräytyy yrityksen toiminnan laajuuden ja laadun mukaan. Kun pääoman tarve on suhteellisen vähäinen, kysymykseen tulee lähinnä yksityinen toiminimi. Osakeyhtiön perustamiseen päädytään useimmiten, kun tarvitaan paljon pääomaa. Osuuskunnille ei ole määritetty minimipääomamäärää. Yksityisessä toiminimessä yrittäjällä on **vastuu** yritystoiminnan velvoitteista koko omaisuudellaan. Vastaavanlainen vastuu on kommandiittiyhtiön vastuunalaisilla yhtiömiehillä ja avoimen yhtiön yhtiömiehillä. Näissä yhtiömuodoissa on tärkeää valita oikea yhtiökumppani, koska kaikki tekevät sitoumuksia yhtiön puolesta. Osakeyhtiössä ja osuuskunnassa jäsenen tai osakkaan vastuu rajoittuu sijoitettuun pääomapanokseen. Kuitenkin käytännössä toiminnan alkuvaiheessa yrityksen luottojen vakuudeksi vaaditaan jäsenten tai osakkaiden takauksia tai omaisuutta. (Yrityksen perustamisopas 2006, 17.)

Yritysmuodon valintaan vaikuttaa **toiminnan joustavuus** yrityksessä. Yksityisellä toiminimellä toimiessa yrittäjä tekee ratkaisut ja päätökset itse. Pakollinen byrokratia vie osakeyhtiössä oman aikansa. Demokraattisuuden vaatimus leimaa päätöksentekoa osuuskunnassa. Päätökset tehdään jäsen ja ääni –periaatteella, tällöin ei sijoituspanos ratkaise. Osakeyhtiössä, osuuskunnassa ja henkilöyhtiössä voidaan toimitusjohtaja valita hoitamaan juoksevia päivittäisiä asioita. **Yrityksen jatkuvuus ja laajenemismahdollisuudet** riippuvat yrityksen muodosta. Yksityistä toiminimeä pidetään kaikkein haavoittuvimpana yrityksen jatkuvuuden kannalta. Yksi hankala tilanne tulee esille, kun yrittäjäomistaja kuolee eikä esimerkiksi sukupolvenvaihdosta ole valmisteltu. Henkilöyhtiössä yhtiömiesten osuudet yleensä ovat luovutettavissa, joka edellyttäen lupaa yhtiösopimuksessa tai muiden yhtiömiesten suostumusta. Osakkaiden vaihtuminen ei osakeyhtiöissä vaikuta sellaisenaan yrityksen olemassaoloon. Osuuskunnassa jäsenten määrä voi vaihdella ja jäsenyys on avoin. **Voitonjako ja tappio** ovat erilaisia eri yritysmuodoissa. Yksityisessä toiminimessä saa yrittäjä itsensä ja perheensä käyttöön yrityksen tuottaman voiton, mutta vastaa yksin mahdollisista tappioista. Kommandiittiyhtiössä ja avoimessa yhtiössä yhtiömiehet sopivat tappion ja voiton perusteista. Jollei muuta sovita, kommandiittiyhtiössä suoritetaan ensin äänettömille yhtiömiehille korko tilikauden alkaessa maksettuna olleelle panokselle, jonka jälkeen loppuosa jaetaan vastuunalaisille yhtiömiehille. Tappiokin jaetaan vastuunalaisten yhtiömiesten kesken tasan. Voitonjako osakeyhtiössä tapahtuu maksamalla osakkeiden osakkeille osinkoa. Osuuskunnan ylijäämä ja nettovarallisuus kuuluvat osuuskunnalle. (Yrityksen perustamisopas 2006, 17–18.)

3.2.2 Luvat ja ilmoitukset viranomaisille

Kaikki yritykset tekevät perusilmoituksen yrityksen perustamisen jälkeen Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) pitämään kaupparekisteriin. Ilmoitus tehdään virallisella lomakkeella. Tällä rekisteröinnillä on julkisuusvaikutus, jolloin yrityksen perustaminen katsotaan tulleen julkiseen tietoon ja, joka syntyy kun jokin seikka

on rekisteröity ja kuulutettu kaupparekisterilehdessä. Rekisteröinti myös suojaa oikeutta yrityksen toiminimeen. (Hietala ym. 2004, 52.)

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä (YTJ) on Patentti- ja rekisterihallituksen sekä Verohallituksen yhdessä ylläpitämä tietojärjestelmä, josta tehdään yhdellä ilmoituksella molemmille viranomaisille ilmoitus. Tällöin ei tarvitse molemmille viranomaisille tehdä omia ilmoituksia. Toiminnan alettua yrittäjä ilmoittaa tietonsa keskitettyyn YTJ –tietojärjestelmään. Järjestelmässä ovat kaikki yritykset ja yhteisöt, jotka on merkitty kaupparekisteriin, säätiörekisteriin, arvonlisävelvollisten rekisteriin, ennakkoperintärekisteriin tai työnantajarekisteriin sekä yritykset ja yhteisöt, joita ei ole vielä merkitty edellä mainittuihin rekistereihin, mutta joista on tehty perustamisilmoitus. Kaikki järjestelmään kirjatut yritykset ja yhteisöt saavat yritys- ja yhtiötunnuksen eli Y –tunnuksen. Perustamisilmoituslomakkeet saa yleisimmille yritysmuodoille Verkkosivuilta (LIITE 4, opas) ”www.ytj.fi”, jossa ne ovat yritysmuodoittain paketteina. Yritysmuodon valitsemalla saat sekä viranomaisten yhteisen Y –lomakkeen että kaupparekisterin liitelomakkeen, joka on paketissa, jos sen täyttäminen on pakollista. Kaupparekisteriin tehtävästä ilmoituksesta maksetaan käsittelymaksu. (Hietala ym. 2004, 638–639.)

Sosiaali- ja terveystalvveluja tuottavat yrittäjät sekä terveydenhuollon itsenäiset ammatinharjoittajat hakevat lupaa palvelujen tuottamiseen aluehallintovirastosta ennen toiminnan aloittamista Terveystalvveluiden tuottajat hakevat lupaa sen alueen aluehallintovirastosta, jonka alueella toimitaan. Hakulomakkeet palvelujen antamisesta löytyvät verkkosivuilta ”www.avi.fi”. (Sosiaali- ja terveyden huolto, 2011.)

Arvonlisäverottomia toimialoja ovat esimerkiksi sosiaalityö, terveydenhoito, lakisääteinen koulutyö, vakuutus- ja rahoituspalvelut ja laissa mainitut tekijänoikeudet. Arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröityille yrityksille verovirasto lähettää tiedon rekisteröinnistä, josta tulee ilmi arvonlisäverotunniste. Arvonlisäverovelvollisuuden osalta ilmoittaudutaan arvonlisäverovelvolliseksi liiketoiminnasta tai alkutuotannosta tai ilmoitetaan peruste, jonka vuoksi elinkeinonharjoittaja ei katso olevansa arvonlisäverovelvollinen. Yksityishenkilö tai

yhteisö on arvonlisäverovelvollinen, jos se harjoittaa arvonlisäverolaissa verolliseksi säädettyä liiketoimintaa. (Hietala ym. 2004, 639–640.)

Yrittäjän itsensä ja hänen palveluksessaan olevien työntekijöiden eläketurvan järjestämiseksi tehdään ilmoituksia vakuutuslaitoksille toimintaa aloittaessa. Yrittäjän eläketurva järjestetään yrittäjien eläkevakuutuslain (YEL) perusteella ja toimintaa aloittaessa otetaan YEL-vakuutus. Näitä vakuutuksia myöntävät eläkekassat ja eläkevakuutusyhtiöt. Työntekijät kuuluvat tavallisesti työntekijäin eläkevakuutus (TEL) piiriin. Nämä vakuutukset voidaan ottaa jostakin eläkevakuutusyhtiöstä. (Hietala ym. 2004, 152.)

3.2.3 Kirjanpito, tilintarkastus ja verotus

Kaikki ammattitoimintaa tai liiketoimintaa harjoittavat ovat kirjanpitovelvollisia. Kirjanpidon kokonaisuus muodostuu yrityksen tuotoista, kuluista, omaisuudesta, omista varoista ja veloista. Yrityksen tulos eli kannattavuus lasketaan tuottojen ja kulujen erotuksesta. Yrityksen taloudellinen asema, maksuvalmius ja vakavaraisuus selvitetään omaisuuden, omien varojen ja velkojen perusteella. Yrityksen johto on vastuussa kirjanpidon järjestämisestä, joka tarkoittaa yrityksen liiketapahtumia kuvaavan kirjanpitoaineiston kokoamista, numerointia, järjestämistä, kirjoihin vientiä ja säilyttämistä. Kirjanpito on oltava aina ajan tasalla ja on säilytettävä. Kirjanpito on valmis, kun tositteiden perusteella laaditut kirjaukset on tehty kirjanpitoihin ja tilinpäätös on laadittu tasekirjaan tilikausittain. (Hietala ym. 2004, 156; Yrityksen perustamisopas 2006, 114.)

Avoimen yhtiön, osakeyhtiön, kommandiittiyhtiön ja osuuskunnan tilikausi on 12 kuukautta ja ammatinharjoittajalla tilikausi on kalenterivuosi. Yritys laatii tilikaudelta tilinpäätöksen, joka sisältää tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetiedot. Tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ja ammatinharjoittajat kahden kuukauden kuluessa. Aloittavan yrityksen kannattaa antaa kirjanpitoinsa tilitoimiston hoidettavaksi, jolloin yrittäjä voi keskittää omat voimavaransa yritystoimintaan. Yrittäjän on hyvä seurata kirjanpitoaan aktiivisesti.

(Hietala ym. 2004, 156.) Verkkosivuilta löytyy, esimerkiksi Netvisor –palvelu, joka tarjoaa tilitoimistolle ja yrittäjälle palvelun, jossa voidaan työskennellä tehokkaasti samassa ympäristössä (Sähköinen taloushallinto, 2011).

Ennakkoveroa maksavat verovelvolliset, joilla on tuloa elinkeinotoiminnasta, muusta tulonhankkimistoiminnasta tai maataloudesta. Kannettavan veron suuruudesta riippuen ennakot kannetaan 2-12 erässä. Ne maksetaan verovirastolle ja eräpäivä on kunkin kuun 23.päivä. Osakeyhtiö antaa veroilmoituksen neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä verotoimistolle. Avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö ja elinkeinonharjoittaja antavat veroilmoituksen verotoimistolle viimeistään huhtikuun 1.päivänä, kun taas lokakuun viimeisenä päivänä valmistuu verotus. (Yrityksen perustamisopas 2006, 118–119.)

Yrittäjä voi vähentää osan yrityksen menoista verotuksessa, esimerkiksi vähennyskelpoisia ovat tulonhankkimisesta johtuneet menot, liikkeen perustamismenot, markkinointikulut, osa edustuskuluista, toiminnassa käytetyn tilan vuokra ja työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut. Kaikkia yhtiömuotoja koskevat tuloverotuksessa samat vähennysoikeudet, joka edellyttää, että menon tarkoitus käy yksiselitteisesti ilmi kirjanpidon tositteesta eli laskusta ja kuiteista. Verovähennykset pienentävät yrittäjän ja yrityksen verotettavaa tuloa. Vähennyskelpoisiksi lasketaan vakuutusmaksut, jos ne ovat yrittäjän YEL-maksuja, vapaaehtoisia lisäkkeitä tai tapaturmavakuutuksia. Työntekijöiden henkivakuutus on myös vähennyskelpoinen, mutta yrittäjän oma henkivakuutus ei ole. Yritystoimintaan kuuluvat päivärahat ja matkakulut ovat niin ikään vähennyskelpoisia. Liitteenä täytyy olla selvitys matkan tarkoituksesta, kohteesta, ajankohdasta ja kestosta. Vähennyskelpoisiksi lasketaan myös erilaiset kokous-, neuvottelu-, liike- ja messumatkat. (Meretniemi & Ylönen 2006, 60.)

3.2.4. Yrittäjää koskevat vakuutukset

Yrittäjien eläkevakuutus (YEL) on osa yrittäjän lakisääteistä eläketurvaa. Se antaa turvan yrittäjälle työttömyyden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden varalle. Kuolemantapauksissa yrittäjän perheellä on oikeus perhe-eläkkeeseen. YEL:n piiriin kuuluu henkilö, joka omistaa yksin yli 30 %:a yhtiön osakkeista tai jolla on yksin yli 30 %:n osuus osakkeiden tuottamasta määräämisvallasta. Lisäksi yrittäjä, joka toimii muussa yhteisössä johtavassa asemassa ja jolla on aiemmin kerrottua vastaava määräämisvalta, kuuluu myös YEL:n soveltamisalaan. Yrittäjän pitää ottaa YEL-vakuutus, jos kaikki seuraavat ehdot täyttyvät:

- 1) Yrittäjä on 18–68 vuotias
- 2) yrittäjätoimintaa on jatkunut yhtäjaksoisesti neljä kuukautta yrittäjän täytettyä 18 vuotta
- 3) työtulo vuonna 2008 on vähintään 6 186,65 €/vuosi ja yläraja on 140 500 €/vuosi
- 4) ansiotyö ei kuulu muun työeläkelain piiriin
- 5) asuinpaikka on Suomi.

Vakuuttamishakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. (Meretniemi & Ylönen 2008, 92; Toikka 2006b, 76–77; YEL:n yrittäjämääritelmä 2011.)

Eläkkeen määrä ja vakuutusmaksu lasketaan yrittäjän itsensä määrittelemien YEL-työtulon pohjalta. Työtulo lasketaan vastaamaan sitä palkkaa, mikä vastaavasta työstä maksetaan vieraalle. Yrittäjän riskit otetaan erikseen huomioon määrittelyssä. On erittäin tärkeää määritellä työtulo yrittäjän työpanosta vastaavaksi, vaikka maksut voivat tuntua korkeilta. YEL-työtulo vaikuttaa moneen asiaan: eläkkeen määrään, työttömyysturvaan, Kelan päivärahoihin, perhe-eläkkeeseen ja osa-aika eläkkeen saamiseen. Siksi työtulo on tärkeää pitää ajan tasalla. YEL-vakuutuksesta aiheutuvat menot ovat yrityksen pakollisia kuluja, jotka otetaan huomioon yrittäjän työtä hinnoiteltaessa. Riittävän suuri työtulon määrittely on tärkeää yrittäjän ja hänen perheensä kannalta. Maksun voi maksaa joustavasti eri kuukausina vuodessa tai yhdellä kertaa tammikuussa, jolloin vakuutusmaksu on pienin. (Meretniemi & Ylönen 2008, 92; Toikka 2006b, 78–79.)

Henkivakuutus antaa turvaa lähiomaisille, mahdolliselle yhtiökumppanille ja yritykselle, mikäli yrittäjä kuolee yllättäen. Henkivakuutusta suositellaan otettavaksi ainakin silloin, kun vakuutena on yksityisomaisuutta sekä tapauksissa, joissa yrittäjä on takaajana henkilökohtaisissa tai yrityksen lainoissa. (Meretniemi & Ylönen 2008, 93.) Työttömyysturva koskee yrittäjää, jonka Kela maksaa peruspäivärahana ja työttömyyskassa ansiopäivärahana. Ansiosidonnaisen päivärahan saa liittymällä joko Suomen yrittäjien työttömyyskassan (SYT) jäseneksi tai Ammatinharjoittajien ja yrittäjien kassan (AYT) jäseneksi. (Toikka 2006b, 81.)

Tapaturmavakuutusta ei yrittäjän ole pakko ottaa itselleen, mutta tällainen lakisääteinen turva on järjestettävä työntekijöille. Yrittäjille on tarjolla samantasoinen ja myös vapaa-ajan tapaturman kattava vakuutus, jota kannattaa harkita otettavaksi. Tapaturmavakuutuksesta korvataan ansionmenetystä päivärahana sekä tapaturman aiheuttamat lääkärikulut, mahdolliset hoidot ja lääkkeet. Yrittäjän tulee huolehtia, että YEL-työtulo ja tapaturmavakuutus ovat samalla tasolla. (Toikka 2006b, 82.)

Lakisääteinen sairausvakuutus antaa turvaa Suomessa asuville henkilöille, jotka kuuluvat Suomen sairausvakuutuksen piiriin. Sairausvakuutuksen päivärahan Kela maksaa yrittäjälle vahvistetun YEL-työtulon perusteella ja sitä maksetaan enintään 300 päivän ajalta. Omavastuu-aika on sairastumispäivän lisäksi kolme seuraavaa arkipäivää. Yrittäjän muutkin palkkatulot huomioidaan päivärahaa laskettaessa. Sairausvakuutus korvaa myös hoito- ja tutkimuskuluja sekä yksityislääkärin ja yksityishammaslääkärin palkkioita. Sairausvakuutuskorvauksiin lähes kaikkiin kuuluu omavastuuosuus. Turvaa voi parantaa lisävakuutuksilla, jotka kattavat hoitokuluja, sairaalakuluja ja päivärahaa. (Meretniemi & Ylönen 2008, 95; Toikka 2006b, 80.)

4 SELKEÄ JA YTIMEKÄS OPAS

4.1 Oppaan ideointi ja suunnittelu

Aloituksessa on hyvä pyrkiä keskustelemaan vuorovaikutukseen lukijan kanssa eli se antaa ärsyksen, joka herättää lukijan mielenkiinnon. Aloitus on tiivis, selkeä ja jäsennelty johdatus aiheeseen. Tekstin lisäksi ulkoasu vaikuttaa viestin perillemenoon. Vaikka teksti olisikin hyvä, niin ulkoasu voi karkottaa lukijan jos se on sekava ja vaikeasti hahmotettava. Siksi on hyvä kiinnittää huomiota tekstin asemointiin suunnittelu- ja muokausvaiheessa. Hyvä sivu on selkeä ja helppolukuinen. Ensimmäinen askel lukijalähtöisen tekstin suunnittelussa on mielenkiinnon herättäminen. Tekstin perusteella lukija muodostaa kuvan asiasta. Näin lukija antaa merkityksen tekstille ja sitä kautta tekijän luotettavuudella ja uskottavuudelle. Ensin mietitään, mitä lukija jo mahdollisesti tietää asiasta ja sitten harkitaan kuvioden käyttöä havainnollistamisessa. Hyvä asioiden jäsentely on, että lukija pystyy seuraamaan asioita vaivattomasti. (Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 108, 138, 140.)

Kirjoittaja pohtii seuraavia suunnittelun ja toteutuksen peruskysymyksiä ja alkaa mielessään suunnitella kirjoitustaan: kuka lukee, mikä on aihe ja tarkoitus sekä aikataulu. Tämän jälkeen voidaan todeta, että kirjoitusprosessi on käynnistynyt. Peruskysymyksiä selvittämisen jälkeen alkaa sisällön, otsikon ja aiheen monitahoinen tarkastelu. Tästä kirjoittajalle syntyy monenlaisia ideoita ja hän paneutuu syvemmälle aiheeseensa. Karsimalla ja jäsentämällä näitä ideoita, teksti kehittyy ja hahmottuu. (Niemi, ym. 2006, 118.)

Ideat on käytävä läpi kriittisesti ideointivaiheen jälkeen. Liian löyhästi aiheeseen liittyvät ideat on karsittava pois aihetta rajatessa. Kun keskeiset asiat ovat koossa, on tärkeää päättää, mihin järjestykseen ne on tarkoituksenmukaista asettaa. Jäsentelyssä voi käyttää otsikointia apuna. Pääasioista tulee pääotsikoita ja pääasioita tukevista asioista alaotsikoita. Otsikoiden on hyvä olla täsmällisiä,

koska ne ohjaavat tekstin tuottamista. Otsikoista voi tehdä alustavan sisällysluettelon ja tarkastaa, löytyykö jäsentelystä kaikki tarvittava. Vielä kannattaa palata peruslähtökohtiin, eli mikä on tekstin tarkoitus ja aihe, kenelle teksti on tarkoitettu sekä on aikataulu ja työ suhteessa. (Niemi ym. 2006, 123–124.)

Opasta tehdessä voi käyttää luovuutta sekä tuoda esiin ongelmanratkaisukykyä ja tuottaa uutta. Uutta tietoa on se muoto, johon saattaa oppaan persoonallisella tavalla. Se avartaa toisen ammattilaisen näkemystä mahdollisuuksista, joilla kyseisiä asioita toteutetaan. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 69.)

Oppaan tekemisen tarpeen tekijät näkevät niin sairaanhoitajaopiskelijoille kuin sairaanhoitajille. Sankelo (2008) kirjoittaa, että Seinäjoen ammattikorkeakoulussa on käynnistetty yrittäjyyden opetuksen kehittäminen sosiaali- ja terveysalalla, koska hoivayrittäjyys tulee koko ajan lisääntymään. Siksi on tärkeää, että jokainen sairaanhoitajaksi valmistuva saisi jo peruskoulutuksessa käsityksen sairaanhoitajayrittäjän työstä ja perusvalmiudet yrittäjänä toimimiseen. Lisäksi erikoistumisopintojen suunnittelu aiheesta on aloitettu. (Sankelo 2008.)

4.2 Oppaan toteutus

Toiminnallisen opinnäytetyön raportti ja produktiosio ovat osa tekstien jatkumoa. Ne keskustelevat keskenään, mutta myös tekijöiden ja lukijoiden välillä. Toiminnallinen osuus eli opas voi sisältää tekstiä ja kuvia. Produkti voi sisältää varsinaista tekstiä vähän ja pääpaino voi olla visuaalisuudessa. Produktin teossa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, miten sopeuttaa ilmaisuaan tavoitteen ja vastaanottajan vaatimusten mukaisesti. Jokainen teksti on ainutlaatuinen omassa viestintätilanteessaan. Yksi tärkeä osaamisen näyttö on ilmaisun mukauttaminen tilanteeseen sopivalla tavalla. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 79, 132, 136.)

Sujuvassa tekstissä lauseet, kappaleet ja luvut ovat sidoksissa keskenään ja kokonaisrakenne muodostuu näiden osien keskinäisestä suhteesta. Näin tekstissä

kulkee punainen lanka, joka näkyy tekstin kielessä ja sisällössä. Sidosteinen teksti on selkeää, luontevaa ja johdonmukaisesti etenevää sekä asiat ja kappaleet liittyvät loogisesti toisiinsa. Jos sidostuneisuus puuttuu, joutuu lukija palaamaan useasti taaksepäin ymmärtääkseen asiayhteyden ja ydinsanomana. Kirjoittaja ja lukija lähestyvät tekstiä eri tavalla ja eri reittejä pitkin: kirjoittaja lähtee asiasta, jonka jälkeen tulee kieli, muoto ja ulkoasu. Lukija lähestyy päinvastaisesti: ensin hän hahmottaa ulkoasun, muodon, kielen ja vasta sitten asian. (Niemi ym. 2006, 128.)

Hyvä kuvio kertoo enemmän kuin tuhat sanaa eli se selkiyttää tekstiä ja antaa nopeasti tietoa. Kuvioilla havainnollistetaan ja painotetaan tietoa sekä parannetaan luettavuutta ja ymmärrettävyyttä. Kuviot vaativat tekijältään enemmän aikaa ja tulevat painosvaiheessa tavallista tekstiä kalliimmiksi. Kuvio on tehokas tapa informaation välittämiseen, jos se täydentää tekstiä. Kuvion tyyppiä täytyy miettiä, mikä milloinkin on tarkoituksenmukainen, kuten piirroskuvio, diagrammi, kartta tai piirrokset. Kuvioissa vertaillaan ja kuvaillaan asioita. Hyvin tehty kuvio antaa lukijalle mahdollisuuden pohtia esitettyä asiaa monipuolisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 293, 299–300; Niemi ym. 2006, 227.)

5 OPINNÄTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on innostaa yrittäjyyteen niin sairaanhoitajaopiskelijoita kuin sairaanhoitajia. Tarkoituksena on tuottaa ytimekäs ja selkeä opas yrityksen perustamiseen tarvittavasta tiedosta sairaanhoitajaopiskelijoille ja sairaanhoitajille. Tavoitteena on myös, että opas herättää lukijan mielenkiinnon yrittäjyyttä kohtaan ja hän ryhtyy etsimään lisää tietoa yrityksen perustamisesta.

Tämän opinnäytetyön tehtävänä on: Millainen on sairaanhoitajaopiskelijoille tarkoitettu hyvä yrittäjyysopas yrityksen perustamiseen tarvittavasta tiedosta?

6 TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

6.1 Yhteistyöorganisaation kuvaus

Opinnäytetyön yhteistyöorganisaatio on Seinäjoen ammattikorkeakoulu (SeAMK), sosiaali- ja terveysalan yksikkö. Yksiköstä on mahdollista suorittaa seuraavat tutkinnot: Fysioterapeutti (AMK), Geronomi (AMK), Sairaanhoidtaja (AMK), Sosionomi (AMK) ja Terveydenhoitaja (AMK). Näiden tutkintojen lisäksi on mahdollista suorittaa ylempään AMK-tutkintoon johtavat koulutusohjelmat, jotka voi suorittaa Sosiaalialan koulutusohjelmassa ja Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa. Sosiaali- ja terveysalan yksiköissä opiskelijoita oli vuonna 2009 noin 1000. Yksikkö on hyvin vetovoimainen, ensisijaisia hakijoita oli vuonna 2009 yhtä aloituspaikkaa kohti 3,7. (Hakutilastot 2011; Sosiaali- ja terveysala 2011; Opiskelijamäärät SeAMK:ssa 2011.)

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö on arvostettu toimija. Toiminta yksikössä on asiantuntevaa, jota kuvaa jatkuva uudistuminen, tutkiva oppiminen ja kansainvälisyys. Yhteistyö työelämän kanssa on vahvaa, joka näkyy hyvissä harjoittelumahdollisuuksissa työelämän kentällä. Siellä on erinomaiset mahdollisuudet soveltaa teorian tietoa käytäntöön. Yksiköstä valmistuneet työllistyvät myös erinomaisesti. (SeAMK strategia 2010.)

Yksi Seinäjoen ammattikorkeakoulun arvoista on yrittäjähenkisyys. Tarkoituksena on tukea yrittäjämäistä asennetta ja toimintatapaa. Yrittäjätietouden lisäämisen ohella tavoitteena on synnyttää yrittäjyyskipinöitä. (Hautamäki & Volanto 2011.) Juuri tähän tavoitteeseen tämä opinnäytetyö pyrkii vastaamaan.

6.2 Toiminnallisen opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat

Toiminnallinen opinnäytetyö tulee tehdä tutkivalla asenteella, joka tarkoittaa valintojen- joukkoja, tarkastelua ja perustelua aihetta koskevaan tietoperustaan nojaten. Oman alan kirjallisuudesta tulee nousta tietoperusta ja siitä rakentuva viitekehys. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole välttämätöntä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä. Tarkkaan tulee harkita aineiston ja tiedon keräämisen laajuutta (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56, 58, 154.) Aihe kiinnostaa molempia tekijöitä, ja siksi tätä on ollut hyvä tehdä yhdessä. Aiheesta on jonkin verran tietoa löydettävissä. Hyvän kokonaisuuden saavuttamiseksi on kerätty paljon tietoa eri lähteistä, jotka koottiin yhteen selkeäksi aihekokonaisuudeksi. Lopulta lähdeluettelosta saatiin kattava.

Toiminnallisen opinnäytetyön lopullisena tuotoksena on jokin konkreettinen tuote, jolloin myös raportoinnissa on käsiteltävä konkreettisen tuotoksen saavuttamiseksi käytettäviä keinoja. Yhteinen piirre toiminnallisissa opinnäytetöissä on kokonaisilme, jota luodaan viestinnällisin ja visuaalisin keinoin. Raportti on teksti, josta selviää miksi, mitä ja miten olet tehnyt. Millaisiin johtopäätöksiin ja tuloksiin olet tullut, millainen työprosessi on ollut. Produkti eli tuotos kuuluu raportin lisäksi toiminnallisiin opinnäytetöihin. Produktilla on toisenlaiset tekstuaaliset ominaisuudet kuin opinnäytetyön raportilla. Raportissa selostetaan prosessia ja oppimista, kun taas produktin tekstissä puhutellaan kohde- ja käyttäjäryhmää. Tämä kaksijakoisuus on hyvä pitää mielessä alusta asti toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 51, 65.) Produktilla tässä työssä tarkoitetaan selkeää ja ytimekästä opasta hoivayrittäjyydestä, joka on tarkoitettu hoitotyön opiskelijoille ja valmistuneille sairaanhoitajille (LIITE 1). Lisäksi opettajat voivat käyttää opasta yrittäjyysopetuksen tukena. Työn toteuttamistavassa huomioitiin lisäksi toimeksiantajan eli sosiaali- ja terveysalan yksikön toiveet.

Ammattikorkeakouluissa tavoitteena on antaa ammattitaito, jotta työllistymistilanne opintojen jälkeen on mahdollisimman hyvä. Työllisyyteen voi itse vaikuttaa opinnäytetyön aiheen valinnalla. Hyvän opinnäytetyön aihe nousee koulutusohjelman opinnoista ja luo yhteyksiä työelämään. Lisäksi se syventää

omaa tietoa ja taitoa kiinnostavasta aiheesta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 16.) Aiheen valinta on oivallinen työllistymisen kannalta. Jos on käytettävissä aikaa ja resursseja niin kannattaa perustaa oma yritys, silloin oma työllisyystilanne on oletettavasti turvattu. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa on nyt panostettu aiempaa enemmän yrittäjyysopintoihin ja näin ollen myös opinnäytetyö on ajankohtainen.

Toimeksiannetun opinnäytetyön avulla voi näyttää osaamista laajemmin ja mahdollisesti auttaa omaa työllistymistä. Lisäksi työn avulla pääsee kokeilemaan ja kehittämään työelämää ja harjoittamaan omaa innovatiivisuutta. Toimeksiannettu opinnäytetyö lisää vastuuntuntoa opinnäytetyöstä ja opettaa projektinhallintaan, johon sisältyy täsmällinen suunnitelma, toimintaehdot ja – tavoitteita, aikataulutuksen sekä tiimityötä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 16–17.) Tässä opinnäytetyössä yhteistyöorganisaatio on sama, jossa opinnäytetyön tekijät opiskelevat. Organisaatio on niiltä osin tuttu ja haasteellinen, koska on vaikea rajata, mikä on yhteistyötä ja mikä ohjausta opinnäytetyön prosessissa.

6.3 Toiminnallisen opinnäytetyön suunnittelu

Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä tulee kartoittaa ajalliset, taloudelliset ja henkiset voimavarat sekä tunnistaa ja tunnustaa oma osaaminen. Valmis työ on kompromissi omien resurssien, toimeksiantajan toiveiden, kohderyhmän tarpeiden ja opinnäytetyön ohjeiden vaatimusten välillä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–57, 154.) Opinnäytetyön prosessi alkoi aiheen pohdinnalla ja valinnalla syyskuussa 2010. Opinnäytetyön suunnitelmaseminaari pidettiin 14.12.2010, jolloin aihe esiteltiin luokkatovereille. Suunnitelmaa muokattiin ja siihen saatiin ohjausta. Suunnitelma tehtiin yhteistyössä molempien ohjaajien kanssa. Opinnäytetyön suunnitelma hyväksyttiin 14.2.2011. Sen jälkeen opinnäytetyötä on tehty, kun se on ollut aikataulullisesti mahdollista. Opinnäytetyön väliseminaari oli 24.5.2011, jossa sen hetkinen vaihe esiteltiin luokkatovereille ja ohjaajalle. Väliseminaari antoi paljon ajatuksia opinnäytetyön toteuttamiseen. Tällöin myös 2.ohjaaja antoi kommentin sen hetkisestä työstä 1.ohjaajan lisäksi. Opinnäytetyö prosessin

aikana tarvittavat ohjaukset on käyty ohjaavan opettajan kanssa, jolloin 1.ohjaaja on antanut omat kommentit sen hetkiselälle vaiheelle. Ohjaustapaamisissa on saatu ohjausta ja neuvontaa prosessissa etenemiseen. Ohjaukset ovat olleet hyödyllisiä opinnäytetyön koko prosessin kannalta. Opinnäytetyön ohjaajien lisäksi yhteistyöorganisaation edustajat ovat antaneet omia mielipiteitä opinnäytetyön sisällöstä syksyllä 2011.

Opinnäytetyön tekijät ovat joutuneet rajaamaan aihettaan paljon aiheen laajuuden vuoksi ja näin käsiteltyihin aiheisiin on saatu riittävää syvyyttä. Tarkoituksena oli saada työ valmiiksi 11.10.2011 mennessä, joka oli sovittu opinnäytetyön palautusajankohdaksi. Opinnäytetyö ei kuitenkaan perheellisyyksen ja ajallisten resurssien vuoksi valmistunut aikataulussa. Aikataulun muutos tehtiin yhteistyössä opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Aikataulun muutos oli opinnäytetyön tekijöiden ja ohjaajan mielestä aiheellinen ja järkevä vaihtoehto. Uudeksi palautuspäiväksi tuli 13.1.2012.

6.4 Toiminnallisen opinnäytetyön toteutus

Laadukas raportti syntyy vaiheittain, ei hosumalla. Teksti kypsyy kuin hyvä viini. Raportin kirjoittamiseen tulee varata aikaa. Opinnäytetyöraportti hyvin tehtynä osoittaa laatijansa kypsyyttä ja hyödyntää toisia tutkimuksen tekijöitä antamalla ideoita ja näkökulmia heille tutkittavaan aiheeseen. Raportoinnissa on selvitettävä konkreettisen tuotoksen saavuttamiseksi käytetyt keinot. Toimintasuunnitelma antaa osviittaa tulevan raportin rakenteesta. Sisällysluettelo kertoo, miten on aiheeseen liittyvät asiat on hahmoteltu. Alustava sisällysluettelo on hyvä suunnitella myös oppaalle. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 32, 51, 67.)

Opinnäytetyön teko aloitettiin sisältörungon tekemisellä. Hyvin tehtyyn runkoon on ollut hyvä kirjoittaa tekstiä ja ennen kaikkea uuden tiedon etsiminen on ollut helpompaa. Sisällöksi valikoituivat tärkeimmät tiedot, joita yritysideoa pohtiva tai yritystoimintaa suunnitteleva tarvitsee. Sisällysluettelon avulla hahmoteltiin opinnäytetyöhön liittyvät aiheet. Ensin näitä aiheita oli liikaa ja niitä karsittiin vielä

syksyn aikana. Tärkeimpiä aiheita, joita jouduttiin rajaamaan raportista, olivat johtajuus ja työnantajan velvoitteet. Nämä olisivat olleet liian suuria yksittäisiä kokonaisuuksia, jonka vuoksi ne olivat helppo rajata pois ja siirtää jatkokehittämissuhteisiin. Näitä aiheita ei ollut järkevää käsitellä rajatusti, koska aiheet olisivat olleet liian pinnallisia, eikä siitä olisi riittävästi hyötyä lukijalle.

Otsikointia harkittiin ja päädyttiin siihen tulokseen, että raportti ja produkti saavat yhteneväisyyden vuoksi pääsääntöisesti samat otsikot. Aineistoa kerättiin eri tietolähteistä kuten kirjoista, artikkeleista ja eri tutkimuksista. Tiedonhakua tehtiin monipuolisesti eri tietolähteistä kuten Seinäjoen Korkeakoulukirjaston Plari, Arto ja Nelliportaalista sekä yliopistokirjastojen yhteistietokannasta Lindasta.

Prosessin aikana kirjoittajan ajatukset selkiytyvät ja kehittyvät. Tekstiä muokataan, tarkistetaan ja viimeistellään. Näin epäolennaisuudet karsiutuvat ja pääasiat erottuvat sivuasioista. Hyvä tietoa muokkaava kirjoittaja pohtii ja arvioi omaa tekstin tekemisen prosessiaan, eikä pidä kielellisen ja sisällöllisen ilmaisun suhteita itsestään selvyytenä tai ongelmattomina. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 66–67.) Tekstiä muokattiin ja kypsytettiin ajatuksissa. Punaisen langan löytäminen tekstissä tuotti alussa haastetta.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä kielellistetään vähitellen työprosessi opinnäytetyöraportiksi. Raportoinnin tulee täyttää tutkimusviestinnän vaatimukset. Raportin tekstistä selviää, mitä, miksi ja miten on tehty ja millainen työprosessi on ollut, sekä minkälaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin on päädytty. Raportista ilmenee myös, miten omaa prosessia, tuotosta ja oppimista arvioidaan. Lukija voi raportin perusteella päätellä opinnäytetyön onnistumista. Opinnäyte kertoo lukijalle tekijöiden ammatillisen osaamisen, koska se on sekä ammatillisen että persoonallisen kasvun väline. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65–67.) Tämän prosessin aikana käsitteitä oli kahdenlaisia, joita muokattiin ja vaihdeltiin vuorotellen. Ne olivat hyvinvointiyrittäjyys ja hoivayrittäjyys. Hoivayrittäjyyden käsite varmistui lopulliseksi käsitteeksi vasta viime metreillä. Johtopäätöksenä tästä aiheesta voi pitää sen, että asioita on paljon. Niitä ei voi kaikkia yhteen opinnäytetyöhön mahduttaa, joten ne on laitettu kehittämissuhteiksi pohdintaan.

Toiminnallinen osuus sisältää tekstejä, jotka on suunniteltava kohderyhmää palvelevaksi sekä ilmaisu on mukautettava tekstin sisältöä, tavoitetta, viestintätilannetta, vastaanottajaa ja tekstilajia palvelevaksi. Toteutustapaa valitessa on hyvä miettiä, mikä on muoto, jossa idea kannattaa toteuttaa ja että se palvelee kohderyhmää, esimerkiksi painotuote, kansio tai sähköinen muoto. Painotuotteessa esiin tulee monenlaisia asioita, joita tulee pohtia ennen kuin se on valmiina, kuten minkälaisia mielikuvia tuotteella halutaan viestittää kohderyhmälle. Toimeksiannetussa opinnäytetyössä piilee vaara, että opinnäytetyö laajenee mittavammaksi kuin asetetut alkuperäiset tavoitteet ja ammattikorkeakoulun asettamat opintopistemäärät edellyttävät. (Vilka & Airaksinen 2003, 18, 51–52.)

Oppaan sisällön laajuus oli aluksi liian kunnianhimoinen. Tarkoituksena oli vastata lähes kaikkiin kysymyksiin, joita aloittava yrittäjä kohtaa. Pian kuitenkin huomattiin, että oppaasta tulee liian laaja ja lisäksi raporttiosuudenkin tulee vastata oppaan sisältöä. Näin kokonaissivumääräksi olisi tullut helposti yli 150 sivua, eikä se työmäärä vastaa opinnäytetyöhön varattua aikaa. Opinnäytetyö sai uuden käänteen luokkatoverien opinnäytetyön esitysseminaarien jälkeen. Näin ollen päädyttiin siihen, että oppaan tekeminen aloitettiin suppeammin ja raporttia laajennetaan jo olemassa olevalla tekstillä. Näin päästiin ongelmasta, että raportti ja opas eivät olleet määrällisesti tasapainossa. Tämän jälkeen oli paljon helpompi jatkaa prosessia eteenpäin. Nykyisellään opas palvelee kohderyhmää paremmin tekstin ymmärrettävyyden ja selkeyden avulla. Opas tallennettiin sähköisesti muistitikulle, josta tietoa on mahdollista päivittää ja käyttää hyväksi esimerkiksi opetuksessa. Lisäksi oppaasta tulostettiin paperiversiot.

Opiskelijoiden tulee pystyä tuomaan esille jollakin tapaa opinnäytetyönprosessin työnjako. Tämä on tärkeä muun muassa siksi, että opiskelija tarkastelee omaa ammatillista kasvuaan opinnäytetyöprosessissa. Oma osaaminen siirtyy tutkinnon jälkeen työelämään ja siksi oma ammatillinen osaaminen on hyvä tunnistaa. (Vilka & Airaksinen 2003, 56.) Opinnäytetyötä työstivät yhtä paljon molemmat tekijät. Tiukan aikataulun vuoksi opinnäytetyön tekemistä on järjeistetty siten, että välillä sitä on tehty yksin. Tässä prosessissa on tullut ilmi, että ei ole sen helpompaa tehdä työtä samassa taloudessa asuvan kanssa kuin luokkatoverin kanssa.

Aikataulun järjestäminen on ollut perheen vuoksi hankalaa, sillä molempien vanhempien pitäisi tehdä opinnäytetyötä samaan aikaan. Tulevaisuuden tavoitteena on perustaa oma hoivayritys ja siihen on tästä opinnäytetyön prosessista ollut erittäin paljon apua.

6.5 Toiminnallisen opinnäytetyön arviointi

Osa oppimisprosessia on oman opinnäytetyön arviointi ja sen voi toteuttaa kriittisesti tutkivalla asenteella. Toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa on hyvä käsitellä työn ideaa, johon kuuluvat aihepiiri, idean tai ongelman kuvaus, asetetut tavoitteet, teoreettinen viitekehys ja tietoperusta sekä kohderyhmä. Tavoitteiden saavuttamisen arviointi on oleellinen osa arviointia, kuten millaiset tavoitteet jäivät saavuttamatta ja miksi näin kävi sekä mitä tavoitteita muutettiin prosessin aikana ja miksi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 154–155.) Työn idea ja aihe ovat hyvät. Aihetta on rajattu laajuuden vuoksi juuri oikein perustein. Tavoitteena on innostaa yrittäjyyteen niin sairaanhoitajaopiskelijoita kuin sairaanhoitajia. Tavoitteena on myös, että opas herättää lukijan mielenkiinnon yrittäjyyttä kohtaan ja hän ryhtyy etsimään lisää tietoa yrityksen perustamisesta. Opinnäytetyöntekijöiden mielestä tavoitteet on monipuolisesti saavutettu. Tarkoituksena on tuottaa selkeä ja ytimekäs opas yrityksen perustamiseen tarvittavasta tiedosta sairaanhoitajaopiskelijoille ja sairaanhoitajille. Opinnäytetyön tehtävänä on: millainen on sairaanhoitajaopiskelijoille tarkoitettu hyvä yrittäjyysopas yrityksen perustamiseen tarvittavasta tiedosta. Opinnäytetyön tekijöiden mielestä tarkoitus ja tehtävä toteutuivat, koska asiat tuli saada tiivistä esille ja helposti luettavaan muotoon. Kuviot oppaaseen harkittiin joka aihealueeseen sopivaksi. Visuaalisuutta tarkasteltiin monipuolisesti, ja se onnistui.

Työn toteutustavan arviointi on keskeinen arvioinnin kohde, johon kuuluvat keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ja aineiston kerääminen. Tähän kuuluvat myös oppaan valmistamiseen liittyvät asiat, esimerkiksi olisiko toisenlainen oppaan toteutustapa ollut onnistuneempi valinta. Sisällön tuottamiseen käytetyn materiaalin valinta on hyvä huomioida arvioinnissa. Arvioinnissa tulee pohtia

lisäksi sitä, miten onnistuneista lähdekirjallisuus ja konsultaatiot olivat sekä mitä sisältömateriaalista jäi puuttumaan. (Vilka & Airaksinen 2003, 157–159.) Tämän työn toteuttaminen toiminnallisesti on paras vaihtoehto, koska produkti on tärkeä osa aiheen valintaa ja esiin tuomista. Tuotos on molempien tekijöiden ”näköinen” kokonaisuus, jota on suunniteltu ja toteutettu luovasti. Teoriaperustaa kerättiin laajasti ja alkuperäisiä lähteitä etsittiin prosessin viimemetreille saakka. Lähteet valittiin tarkasti ja kriittisesti.

Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ovat olleet moninaisia. Tekstiä on pohdittu ja muokattu vastaamaan tavoitteita. Työ on luetettu ulkopuolisella henkilöllä, hän antoi omia mielipiteitä asioista ja muokausehdotuksista. Itse opinnäytetyön tekijät ovat lukeneet työn läpi muutamia kertoja ja selailleet kymmeniä kertoja. Tekijät sokeutuvat omalle työlleen ja tekstilleen, joten suurempaa muokkausta vaativia asioita oli vaikea havaita.

7 POHDINTA

7.1 Raportin ja produktin sisältö

Produktia ja prosessia tulee arvioida kriittisesti. Arviointia on hyvä tuoda esiin ideasta, tavoitteiden saavuttamisesta sekä produktin ulkoasun ja sisällön toimivuudesta kohderyhmän näkökulmasta. Mahdollisia epäonnistumisia on myös hyvä pohtia, ja sitä mistä ne johtuvat. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 161.) Oppaan tarkoitus on herättää lukijan mielenkiinto yrittäjyyttä kohtaan olemalla selkeä ja kuitenkin riittävän monipuolinen tarjotakseen lukijalle tarpeeksi uutta tietoa. Opas on innoittaja ja toimii kipinäenä yrityksen perustamiseen, pelkällä oppaan lukemisella ei voi yritystä perustaa. Se on silti hyvä alku, jonka pohjalta on hyvä lähteä hankkimaan lisää tietoa. Sitä löytyy esimerkiksi raportistamme, jossa olemme laajemmin käsitelleet yrittäjyyttä. Tavoitteet, tarkoitus ja tehtävä on saavutettu pitkällisen ja monivaiheisen työprosessin tuloksena. Nämä on saavutettu erinäisten pohdintojen ja muokkausten jälkeen. Opas on tehty kohderyhmää puhuttelevasti visuaalisella otteella erilaisia kaavioita käyttäen. Tämä antaa lukijalle mahdollisuuden pohtia esitettyä asiaa laaja-alaisemmin.

Yrityksen perustaminen rakentuu hyvän idean ja oman osaamisen varaan (Meretniemi & Ylönen 2008, 22). Työssämme tuomme esiin tärkeimmät asiat yritysideasta yrityksen käynnistämiseen. Yritysidea on se hetki, josta kaikki lähtee liikkeelle. Tältä pohjalta lähdimme pohtimaan hyvää ja kuvaavaa opinnäytetyön nimeä. Mielestämme opinnäytetyön nimi kertoo kattavasti aiheen sisällöstä.

Lukuun kaksi halusimme tuoda esiin hoivayrittäjyyden erityispiirteet sairaanhoitajan näkökulmasta. Tämän luvun aiheista oppimisemme kannalta olivat tärkeimpiä sairaanhoitajaliiton ja TESO:n antamat tuet sairaanhoitajayrittäjälle. Lait ja etiikka ovat entuudestaan tuttuja, sillä työskentelemme hoitoalalla. Huomasimme kuitenkin, että nämä ovat tärkeitä asioita, joita on hyvä välillä kaikkien kerrata. Opinnäytetyön raporttiin halusimme tuoda esiin millaisia hyvät

sairaanhoidajayrittäjän ominaisuudet. Tärkeimpiä sairaanhoidajayrittäjän ominaisuuksia ovat myönteinen asenne, aloittekyky, työhalu, määrätietoisuus, vastuunkantaminen, menestymisen halu, luovuus, halu ottaa riskejä, aktiivisuus ja kekseliäisyys (Partinen 2006,9). Mielestämme nämä ominaisuudet ovat hoivayrittäjälle erittäin tärkeitä, ne auttavat ymmärtämään, ettei jokaisesta sairaanhoidajasta voi tulla hyvää yrittäjää. Toimme asian esiin heti työmme alussa, sen vuoksi että omien ominaisuuksien pohdinta lähtisi lukijassa heti käyntiin.

Etiikka korostuu erityisesti hoivayrityksissä, sillä lähtökohtana ovat aina asiakkaan tarpeet, jotka voivat olla henkilökohtaisia ja arkoja (Nukari & Urponen 2006, 18). Näemme etiikan tärkeäksi aihe-alueeksi, siksi toimme esille eri näkökulmia eri lähteitä käyttäen. Eettiset ohjeet tuodaan tarkemmin esiin liitteissä, jolloin luvusta ei tule liian laaja sivumäärällisesti. Etiikka ja laatu kulkevat hoitotyössä rinnakkain. Työntekijöiden ja yrityksen perustajan on osattava aina toimia eettisten ohjeiden mukaan. Hyvään ja laadukkaaseen hoitoon päästäkseen on etiikkaa jatkuvasti pohdittava ja sen on oltava läsnä myös arjen hoitotyössä. Eettisesti oikein toimimalla tavoitellaan osaltaan laadukasta hoitotyötä, jonka on oltava aina tavoitteena hoivayrityksessä.

Yrittäjää koskevat monet eri lait, hoivayritystä koskevat vielä omat erityiset lait joihin yrittäjän tulee jo ennen toiminnan aloittamista perehtyä. Eri asiakaskunnilla on vielä omat lakinsa, esimerkiksi mielenterveyslaki mielenterveyspalveluissa ja lastensuojelulaki perhekodeissa (Kaarakainen 2004, 51,53). Vaikka lakeja on paljon, ovat niiden pääpiirteet ja ydinasiat osattava. Sillä ne saattavat vaikuttaa toiminnankannalta oleellisiin asioihin, kuten henkilökunnan määrään suhteessa asiakkaisiin tai tilantarpeeseen asiakasta kohden. Lakeja on paljon ja ne on tehty ajamaan ihmisten etua, joten lakien pääpiirteet tietämällä ja asiakaslähtöisesti asioita pohtimalla ei useimmiten lain suhteen ongelmia tule. ”Lakiviidakon” vuoksi ei hyvää yritysideaakaan tule milloinkaan hylätä, sillä tukea asioiden selvittelyyn saa helposti esimerkiksi ELY-keskuksen yritysneuvonnasta ja sairaanhoidajaliitosta.

Hoivayrittäjyyden tuet käsiteltiin melko suppeasti, tavoitteena oli tuoda ilmi että erilaisia tukia on olemassa ja perustamisvaiheessa niistä on otettava selvää. On hienoa, että rahallisen tuen lisäksi on saatavilla myös tietotaitoa yrityksen

perustamiseen. Saatavilla on myös koulutuksia erityisesti sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyteen liittyen, joten tahtoessaan on tulevilla yrittäjällä hyvät mahdollisuudet perehtyä hoivayrittäjyyteen. Kilpailutukseen kannattaa perehtyä huolellisesti ja siihenkin on useimmiten tarjolla koulutuksia. Yhä useammin yritys kilpailee hinnan ohella laadulla. Tiedossamme on yrityksiä, jotka ovat voittaneet kunnan tarjouskilpailun kilpailijoita kalliimmalla hinnalla parempaan laatuun vedoten. Tärkeää on oikean hinnan ja laadun lisäksi tietää tarkkaan mitä on myymässä. Palvelu tulee siis aina selkeästi tuotteistaa. Tarkasti tulee huomioida myös mitä muut myyvät, täytyy tietää heidän hinnat ja tuotteet. Kunnat eivät aina ota omissa laskelmissaan huomioon esimerkiksi omia kiinteistökulujaan tai tilitoimistokulujaan. Näissä tapauksissa yrityksen on vaikea kilpailla kuntia halvemmalla hinnalla. Toisaalta kun yritys on valmistautunut tähän ennalta voi hän tehdä tarjouksen, jossa on määritelty vain pelkkä palvelun hinta ja muut yrityksen kulut on erikseen hinnoiteltuna. Tällainen kuntien ajattelutapa on yrittäjän kannalta valitettavaa ja asiaa kannattaa hienovaraisesti oikaista. Kyseessä saattaa myös olla kunnan haluttomuus ostaa palvelua yksityiseltä palvelun tuottajalta.

Luvun kolme tekeminen oli haastavaa, kun asiaa oli paljon ja niistä tärkeimmät valittiin raporttiin. Oppimisemme kannalta tämä on hyvä luku. Jo olemassa oleva tieto vahvistui ja uuttakin tuli esille. Tässä luvussa on kolmessa tasossa otsikoita ja luku on muutenkin lukuun kaksi ja neljä nähden raskas. Asioita tiivistettiin samaan alalukuun ja tiivistetyimmäksi ei asioita olisi voinut mielestämme otsikoida.

Ympäristökartoituksen otimme opinnäytetyöhön sen vuoksi, ettei sitä yrityksen perustamisen tiimellyksessä tule välttämättä ajatelleeksi. Ympäristökartoitus sisältää toimialakartoituksen, markkinakartoituksen ja kilpailijakartoituksen, eikä sitä tehdä pelkästään rahoittajille tai viranomaisille vaan se on ensisijaisesti työväline yrityksen kehittämistä varten (Välke 2007, 14). Kilpailijakartoituksessa on hyvä huomioida, että kunnan päätökset ovat julkista tietoa. Kunnan verkkosivuilta saattaa löytää tuiki tarpeellista tietoa kilpailijoiden sopimuksista ja hinnoista.

Oleellista on ennen yritystoiminnan aloittamista selvittää ylittääkö tulorahoitus riittävästi yritystoiminnasta aiheutuneet kulut (Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 24). Kannattavuuden arvioinnissa on hyvä lähteä liikkeelle menojen ja tulojen

kartoittamisesta, menoista suurimpia ovat palkkakustannukset. Varala (2012) toteaa, että työntekijän bruttopalkka lisineen tulee kertoa karkeasti luvulla 1,7 jolloin se sisältää kaikki työnantajan maksamat palkan sivukulut ja lomat. Menojen ollessa tiedossa, lasketaan hinta, jolla palvelua on järkevää tuottaa. Yrittäjän oma palkka tulee laskea aina riittävän suureksi sillä hän on se, joka ottaa taloudellisen riskin yritystä perustettaessa. Yrittäjän on tiedettävä summa, jolla yritys vielä kykenee toimimaan ja yrityksen tuotto 100 %:n käyttöasteella eli silloin kun yritys toimii täydellä kapasiteetilla. Esimerkiksi jos 20 asiakasta on yrityksen 100 %:n käyttöaste, tuottaa yritys silloin hyvin voittoa. Sitten täytyy arvioida, mikä yrityksen käyttöaste keskimäärin. Jos se on 15 asiakasta, tulisi yrityksen vielä sillä määrällä kyetä tuottamaan voittoaakin. Muuten jo muutaman asiakkaan äkillinen lähteminen merkitsee yritykselle liian suurta riskiä. Tähän kannattaakin ostopalvelusopimuksessa jo ennalta varautua, ettei yritykselle tule välittömiä tulonmenetyksiä.

Liiketoimintasuunnitelma tarkoittaa yritystoiminnan kokonaisvaltaista suunnitelmaa, joka perustelee, analysoi ja täsmentää liikeideaa (Meretniemi & Ylönen 2008, 24). Liiketoimintasuunnitelmasta esitimme perusrungon, jonka ympärille suunnitelma rakentuu. Liiketoimintasuunnitelma on tärkeä yrityksen perustamiseen ja ideoimiseen tarvittava laaja kokonaisuus, jota ei kannata tehdä hosumalla. Työtä tehdessämme opimme, että markkinointi on tärkeä osa yritystoimintaa ja siihen tulee tarpeen mukaan panostaa. Markkinoinnista ei kannata säästää, ilman markkinointia yritystoiminta todennäköisesti kuihtuu. Yrityksen nimi on osa markkinointiviestintää ja se harkitaan huolellisesti. Markkinoinnin ja nimen osuudet jäivät lyhyeksi (3.1.5) alaluvuksi, mutta oleellisin raportistamme löytyy. Halusimme ne kuitenkin tuoda ilmi opinnäytetyössämme, koska ne ovat oleellisia asioita.

Yritysmuoto vaikuttaa vastuuseen yrityksen toimista, verotukseen sekä omistajan ja yrityksen oikeustoimien arvosteluun (Romppainen 2006, 34). Yritysmuodon valintaan vaikuttavat monet eri tekijät (Yrityksen perustamisopas 2006, 17). Yritysmuodot ja niiden valinta on erittäin kattava (3.2.1) alaluku, joka sisältää asiaa yksityiskohtaisesti. Luvat ja ilmoitukset viranomaisille (3.2.2) alaluku on suppeasti kerrottu. Siinä kerrotaan erilaisista ilmoituksista, joita aloittava yrittäjä tekee.

Arvonlisäveroa on kertaalleen mietitty, että kuuluuko se tähän aiheeseen. Raportissa kerromme ketkä ovat arvonlisäverottomia. Arvonlisäverottomia toimialoja ovat muun muassa sosiaalitoimi ja terveydenhoito (Hietala ym. 2004, 639).

Kirjanpitovelvollisuus ja tilinpäätös tuotiin esiin tärkeyden vuoksi. Ne tulee hoitaa huolellisesti. Aluksi kannattaa yrittäjän harkita kirjanpitoa tilitoimiston hoidettavaksi. Tällöin yrittäjälle itselleen jää aikaa panostaa yrityksen käynnistämiseen. Verotus on yksi asia, joka on toteutettava oikein. Sen vuoksi asia on tuotu opinnäytetyössä esiin.

Yrittäjän erilaisista vakuutuksista on osa lakisääteisiä ja osa ei. YEL eläkevakuutuksen toimme esiin. Yrittäjiltä olemme kuulleet, että vakuutukset ovat kalliita. YEL pohjautuu kuitenkin yrittäjän työtuloon, ja tällöin jos tienaa hyvin maksukin on korkeampi. Raportissamme kerromme, että YEL työtulo vaikuttaa moneen tekijään. Se vaikuttaa eläkkeen määrään, työttömyysturvaan, Kelan päivärahoihin, perhe-eläkkeeseen ja osa-aika eläkkeen saamiseen (Toikka 2006b, 78). Tämän tiedon perusteella ei YEL – työtuloa kannata laskea alakanttiin. Yrittäjä voi pohtia haluaako hän suuret vai pienet etuudet tarpeen yllättäessä tai eläkkeelle siirtyessä? Luku neljä tehtiin oppaan ideoinnin jälkeen. Tästä syystä saimme teorian vastaamaan oppaan toteutusta. Luku jäi muuhun työhön suhteutettuna lyhyeksi, mutta tärkeimmät pääpiirteet on kerrottu. Tähän lukuun laitoimme kaksi alalukua selkeyttämään sisältöluetteloa ja lukua.

Opinnäytetyöprosessin edetessä mietimme tuliko kaikki tärkeimmät asiat esille vai jäikö työstä mahdollisesti jotain oleellista pois. Pitkän prosessin aikana ongelmana olivat aiheen laajuus, rajaus ja ajan löytyminen opinnäytetyön tekemiseen. Opinnäytetyön suositeltava sivumäärä on noin 50 sivua. Tämä sivumäärä meillä ylittyi reippaasti. Pohdimme että sivuja sieltä täältä karsimalla olisi luvuista tullut liian hajanaisia, eikä niistä olisi saanut riittävästi tietoa. Lisäksi arvioimme, että opinnäytetyön kokonaisuus olisi kärsinyt liikaa jos kokonaisia alalukuja olisi rajattu opinnäytetyön ulkopuolelle. Nykyisellään opinnäytetyö on laaja, mutta palvelee lukijaa ja tekijöitä paremmin.

Prosessin loppumetreillä meille tuli tunne, että opinnäytetyön aihetta voisi tulevaisuudessa jatkaa. Tämä johtuu aiheen laajuudesta ja omasta kiinnostuksesta yrittäjyyttä kohtaan. Opinnäytetyön lopputulokseen olemme erittäin tyytyväisiä.

7.2 Opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta

Opinnäytetöiden tekemisessä vältetään epärehellisyyttä. Tähän liittyy toimia, joita on otettava huomioon jo ensimmäisiä kirjoitustehtäviä tehdessä. A)Toisten tekstiä ei saa plagioida. Tekstiä lainattaessa lainaus osoitetaan asianmukaisin lähdemerkinnöin. B)Toisten tekijöiden osuutta ei saa vähätellä. Työhön laitetaan tekijöiden nimet. Työhön saatua aineistoa ei saa myöskään ”omia” itselleen. C)Raportointi ei saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. Opinnäytetyön teossa pyritään välttämään virheiden syntymistä, jonka vuoksi arvioidaan opinnäytetyön luotettavuutta. (Hirsijärvi ym. 2004, 28–29, 216.)

Opinnäytetyön tekoon ovat molemmat tekijät panostaneet. Kummankaan osuus prosessissa ei ole toista vähäisempi. Molempien tekijöiden nimet ovat tarvittavissa paikoissa esillä. Molemmat ovat tuoneet oman pohdintansa ja ajatuksensa julki, jotka saimme yhteneväiseksi. Opinnäytetyö on tehty huolellisesti ja tarkasti. Olemme panostaneet niin teoriaviitekehyksen ja toiminnallisen opinnäytetyön prosessin, sekä pohdinnan osioihin kattavasti. Opinnäytetyön raporttiosuus on tehty ammattikorkeakoulun kirjallisten ohjeiden mukaan. Oppaassa on otsikoinnin asetukset kirjallisten töiden ohjeiden mukaan, mutta sivun reunukset ovat kapeammiksi asetettu. Raportissa suomenkielisen tiivistelmän on tarkastanut 1.ohjaaja ja englanninkielisen version on tarkastanut englanninkielen opettaja. Sisältöluettelo on tehty kirjoitusohjelmalla. Johdannon tekemisen perusteet on luettu kirjallisten töiden ohjeista. Johdannossa kerrotaan aiheen valinnasta, rajauksesta, hoivakäsitteen määritelmästä, hoivayrittäjyyden nykytilasta, opinnäytetyön tehtävästä, tarkoituksesta ja tavoitteesta sekä raportin sisällöstä lyhyesti. Teoriaviitekehykseen saatu kokonaisuus on tarvinnut muokkausta, rajausta, pohdintaa ja eri näkökulmista tarkastelua. Toiminnallisen opinnäytetyön

raporttiosuudessa on prosessin kulku mielestämme kerrottu kattavasti, koko prosessin ajalta. Pohdintaosuus on kattava ja siellä tuomme esiin näkökulmia, joita muualla työssä ei ollut mahdollista käsitellä, työn luotettavuuden vuoksi. Raporttiosuudesta keräsimme oppaaseen tarvittavat tiedot. Raporttiosuuden ja oppaan tekstit ovat yhteneviä, joten luotettavuus ei heikkene.

Lähdemateriaalin valintaan tarvitaan harkintaa ja lähdekritiikkiä. Opinnäytetyön tekijän on pyrittävä kriittisyyteen tulkitessaan ja valitessaan lähteitä. Www – lähteiden kriittinen arviointi sisällön ja teknisen näkökulman kannalta on tärkeää. (Hirsjärvi ym. 2004, 87, 101–102.) Lähdemateriaali on kriittisesti valittu. Tekstiviitteet on tehty kirjallisten töiden ohjeiden mukaan. Lähdeluettelo on olemme laittaneet käyttämämme lähteet. Lähteiden valintaan ovat vaikuttaneet muun muassa lähteen kirjoittajan tunnettavuus ja ammattinimikkeet, vuosiluku ja kirjoittajan kirjoitustapa. Verkkolähteitä meillä on jonkin verran ja ne ovat luotettavia. Lait olemme ottaneet Finlex verkkosivuilta ajantasaisesta lainsäädännöstä, joka on luotettava sivusto. Tutkimuksia löysimme työhömmme muutamia, joista osa englanninkielellä. Tutkimuksista etsimme alkuperäiset lähteet. Lähteestämme Rautiainen ei saatu alkuperäistä lähdeä, koska tutkielmaa oli vain paperiversioina Kuopion yliopistossa. Tämän vuoksi käytimme lähteestä toissijaista lähdeä, joka on mainittu tekstiviitteessä sivulla 9: (Rautiainen 2002, Sankelo & Åkerblad 2009, 29 mukaan). Tämä tekstiviite on tehty kirjallisten töiden ohjeiden mukaisesti.

Plagiointi on ajatusten ja ideoiden anastamista, joka tarkoittaa muiden tutkijoiden ilmaisujen ja tulosten esittämistä omilla nimillä vastoin eettisiä pelisääntöjä (Vilkkä & Airaksinen 2003, 78). URKUND on Internetpohjainen plagioinninestojärjestelmä, joka havaitsee ja estää plagiointia. Ensin opiskelijat lähettävät työnsä opettajallensa sähköpostitse ja dokumenttia verrataan kolmeen lähdealueeseen; kustannettuun materiaaliin, Internetiin ja URKUND:n aiemmin lähetetyistä dokumenteista muodostuvaan arkistoon. Tämän jälkeen URKUND esittää tarvittavat tiedot opettajalle, ja hän näiden pohjalta arvioi onko kyseisessä tapauksessa tapahtunut plagiointia. (Urkund, [viitattu 10.1.2012].) Kirjoitettava teksti on muokattu, jolloin se on meidän omaa tekstiä, jolloin opinnäytetyöntekijät ovat luotettavasti käyttäneet lähteitä, niin ettei plagiointia pääse syntymään.

Lähetimme työme URKUND:iin 5.1.2012, josta tuli nopeasti vastaus. Plagioinninestojärjestelmä ei havainnut työssämme sellaista plagiointia, että tekstiä olisi pitänyt muokata. Näin yksi luotettavuuden kriteeri on täytetty.

Kypsyyskoe tehdään opinnäytetyön pohjalta, jossa opiskelija osoittaa, että pystyy tuottamaan sisällöllisesti kypsän ja kielellisesti laadukkaan kirjallisen esityksen. Kypsyyskokeessa kirjoittaja käsittelee opinnäytetyön pohjalta annettua erityiskysymystä. (Hirsjärvi ym. 2004, 259–260.) Palautamme opinnäytetyömme viimeistään 13.1.2012, jolloin on kypsyyskokeemme. Se on osa opinnäytetyöprosessiamme, mutta tehdään vasta opinnäytetyön palauttamisen jälkeen.

Pyrkimyksenä on, että tehdään tietoisia ja eettisesti perusteltuja päätöksiä opinnäytetyön prosessin vaiheissa. Jo aiheen valinta on eettinen ratkaisu valitaanko vai vältetäänkö muodinmukaista aihetta? Valitaanko aihe, joka ei ole merkitykseltään erityisen tärkeä? Huomioon otetaan aiheen yhteiskunnallinen merkitys. (Hirsjärvi ym. 2004, 26.) Meidän aiheemme on ajankohtainen ja tärkeä. Esimerkiksi Seinäjoen Ammattikorkeakoulussa on nyt aiempaa enemmän panostettu yrittäjyyteen. Aihe ei ole muodinmukainen, sillä se ei ole vuodenaikoihin tai ilmiöihin sidottu vaan lisääntyvässä määrin ajankohtainen. Näkemyksemme on, että hoivayrittäjyys lisääntyy tulevaisuudessa ja siten myös kilpailu alalle tulee kasvamaan.

Tämä auttaa yksityisen ja julkisen sektorin palvelujen laadukkuuteen, koska alalle tulee ”tervettä kilpailua”. Näin ollen opinnäytetyöaiheellamme on yhteiskunnallista merkitystä

7.3 Opinnäytetyön prosessin ja ammatillisen kasvun pohdinta

Ammatillisen kasvun näkökulmaa tulee pohtia jo aihetta ideoidessa, millaiseen mittaan työ saattaa laajeta sekä ovatko henkilökohtaiset valmiudet ja voimavarat sellaiset, että opinnäytetyö valmistuu. Opinnäytetyön alkumetreillä on vielä hyvä pohtia senhetkinen elämäntilanne, opinnot, tulevat harjoittelut sekä muut

sitoutumiseen vaikuttavat tekijät. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 18.) Opinnäytetyö prosessin kulun on saanut itse suunnitella. Ammatillinen kasvu on saanut vahvistusta, koska osaksi tämä on projektimainen prosessi. Sairaanhoidajan tulee osata tehdä itsenäisiä päätöksiä ja olla johtavassa asemassa esimerkiksi osastoilla työskennellessä. Prosessia on suunniteltu, toteutettu ja muokattu, ja näihin kaikkiin olemme tehneet perustelut. Miettiessämme opinnäytetyön aihetta oli perheessämme yksi taaperoikäinen lapsi. Kuitenkin jo prosessin alussa toinen lapsi ilmoitti tulostaan. Tarkoituksella jatkoimme prosessiamme alkuperäisen suunnitelman mukaan. Kesä 2011 oli kuitenkin kiireinen. Ohjelmassa oli harjoittelun suorittamista, töitä, remonttia ja lisäksi kesään liittyi pitkä sairausloma. Näiden asioiden vuoksi kesä meni nopeasti, ja aikaa opinnäytetyön tekemiseen ei jäänyt riittävästi. Syksyllä 2011 syntyi toinen lapsemme. Aika oli aina vain kiireellisempää, joten sovimme opinnäytetyön palautuksen lykkäämisestä. Prosessi on loppusuoralla ja kaikkien näiden asioiden hoitaminen ja sovittaminen on vaatinut ammatillista kasvua sairaanhoidajaksi. Onneksi olemme saaneet tukea perheiltämme, heidän omien resurssien puitteissa.

Ammatillista kasvua tukee työelämästä saatu opinnäytetyöaihe. Usein sanotaan, että työelämän muutokset menevät edellä ja koulutus raahaa perässä. Toimeksiannetun opinnäytetyön etu on, että tekijä pääsee peilaamaan tietojaan ja taitojaan sen hetkiseen työelämään ja sen tarpeisiin. Opinnäytetyö on itsenäinen ja laaja kokonaisuus, jonka avulla pääsee ratkaisemaan käytännönläheistä ja työelämälähtöistä ongelmaa. Opinnäytetyöprosessista voi tulla prosessi, joka suuntaa ammatillista kasvua, urasuunnittelua ja työllistymistä omalla kohdalla. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 17.) Niin kuin edellä olemme kertoneet, meillä on tulevaisuuden suunnitelmissa perustaa oma hoivayritys. Sen suunnittelu ja ideointi ovat vain vahvistuneet tämän prosessin aikana. Yksi idea on jo toteuttamisasteella, jossa seuraava vaihe on liiketoimintasuunnitelma. Siihen olemme ammatillisesti vahvistuneet, sillä olemme etsineet tietoa ja käsitelleet tuhansittain sivuja yrityksen perustamiseen ja hoivayrittäjyyteen liittyvistä asioista. Meistä molemmista löytyy sisäisen yrittäjän aineksia ja hyvän sairaanhoitajayrittäjän ominaispiirteitä. Sisäiseen yrittäjyyteen kuuluu säästäväinen ajattelutapa, josta on hyötyä yrittäjänä ja työntekijänä. Sisäinen yrittäjyys on antanut myös ymmärrystä palvelujen kulurakenteeseen. Esimerkiksi tiedämme

nyt, mikä palveluissa maksaa. Olemme monesti kuulleet työntekijöiden pohtivan: ”Onpa kallista palvelua, 60 euroa tunti. Kyllä minäkin tuolla hinnalla voisin töitä tehdä ja vaikka puolta halvemmallakin.” Tuosta hinnasta ei yrittäjälle kuitenkaan paljon jää, kulujen vähentämisen jälkeen.

Ammatilliseen kasvuun kuuluu mielestämme myös se, että olemme prosessin aikana joutuneet miettimään laaja-alaisesti sosiaali- ja terveysalan nykytilaa ja palveluja. Kuten mitä eroa on julkisen ja yksityisen sektorin palveluilla. Tai mihin suuntaan palvelujen tarve tulevaisuudessa on kehittymässä.

7.4 Kehittämisehdotukset

Toiminnallisen opinnäytetyön prosessissa tulee jatkuvasti uusia ideoita esiin. Tästä syystä on hyvä mainita opinnäytetyön jälkeiset aiheeseen liittyvät kehittämisehdotukset. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 160–161.)

Yksi kehittämisehdotus on tieto yrityspalveluista, rahoituksista ja avustuksista. Aihe oli tämän opinnäytetyön yksi osa-alue, mutta rajattiin se pois laajuuden vuoksi. Aihe on kuitenkin tärkeä perutettaessa yritystä. Millaisia rahallisia tukimuotoja ja avustuksia sekä asiantuntijapalveluja yrittäjä voi saada.

Kehittämisehdotukseksi nähdään määrällinen tutkimus, jossa tutkittaisiin oppaan hyödynnettävyyttä Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalalla. Millaista palautetta sairaanhoitajaopiskelijat antoivat oppaasta ja raportista. Onko sairaanhoitajaopiskelijoiden ja sairaanhoitajien palautteet erilaisia. Saivatko yrittäjyysopettajat oppaan ja raportin materiaalia hyödynnettyä tunneillaan?

Kehittämisehdotukseksi jää myös laadunhallinta yrityksessä. Se oli yksi aihe, josta olisimme halunneet kirjoittaa, mutta laajuuden vuoksi se rajattiin pois. Yksityisessä yrityksessä laatu on tärkeä asia. Laatukäsikirja olisi tarpeen tehdä jokaisessa yrityksessä. Meillä on tällä hetkellä opintoja osaamisen johtamisesta ja laadunhallinnasta. Laadunhallinta on myös laaja yksittäinen kokonaisuus.

Yrityksen johtaminen on tärkeä alue yrityksessä, koska johtajan rooleja on paljon. Alaisille johtajan merkitys on tärkeää työssä jaksamisessa. Sairaanhoidaja toimii eri työpaikoissa johtajana, esimerkiksi sairaalassa modulin vastuuhenkilönä. Työnantajanvelvoitteet jäivät opinnäytetyöstä pois laajuuden vuoksi. Ne ovat kuitenkin erittäin tärkeitä ja niistä on hyvä ottaa selvää, jos yritykseen tulee työntekijöitä.

LÄHTEET

Annola, E., Ranta, L., Stolt, M. & Salminen, L. 2009. Yrityshautomo yrittäjyyden tukena sosiaali- ja terveysalalla. Teoksessa: Hoivayrittäjyyden perusteita terveysalan opettajille (toim.) M. Stolt & L. Salminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja A:57/2009, 63–75.

A 16.3.1973/239. Asetus lasten päivähoidosta.

A 24.8.1990/744. Asetus yksityisestä terveydenhuollosta.

Drennan, V., Davis, K., Goodman, C., Humphrey, C., Locke, R., Mark, A., F.Murray, S. & Traynor, M. 2007. Entrepreneurial nurses and midwives in the United Kingdom: an integrative review. *Journal of Advanced Nursing* 60 (5), 459-469.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2012. [Viitattu 9.2.2012] Saatavana: <http://www.ely-keskus.fi/fi/Elinkeinottojoaosaaminenjakulttuuri/Yritystoiminta/Sivut/default.aspx>

ETENE – Julkaisuja I. 2001. Terveydenhuollon yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. [Verkkajulkaisu]. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE. [Viitattu 14.12.2011] Saatavana: http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=17185&name=DLFE-543.pdf

Gustafsson, M-L., Pakkonen, M., Stolt, M. & Salminen, L. 2009. Yrityksen perustaminen –esimerkkinä yksityisen lastenkodin perustaminen. Teoksessa: Hoivayrittäjyyden perusteita terveysalan opettajille (toim.) M. Stolt & L. Salminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja A:57/2009, 51–62.

Hakutilastot. 2011. 24.1.2011. [Verkkosivusto]. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. [Viitattu 10.2.2012]. Saatavana: <http://www.seamk.fi/?depid=4989>

Hartman, S. 2011. Terveyspalvelut. [Verkkajulkaisu] Tem:n ja Ely-keskusten julkaisu: Toimialaraportit [Viitattu 3.1.2012] Saatavana: http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/1431/Terveyspalvelut_2011_web.pdf

Hautamäki, M. & Volanto, S. 2011. Sosiaali- ja terveysalalla edistetään yrittäjyyttä. [Verkkolehtiartikkeli]. SePRO, Seinäjoen ammattikorkeakoulun verkkolehti. [Viitattu 10.2.2012]. Saatavana: <http://sepro.velemu.fi/index.php?preview=1&topic=29&story=98>

Hietala, H., Järvensivu, P., Kaivanto, K. & Kyläkallio, K. 2004. Yrityksen asiakirja ja sopimusopas. Hämeenlinna: Talentum Media Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10 –osin uud.painos. Jyväskylä: Kirjayhtymä Oy.

Kaarakainen, M. 2004. Hoivayrityksen perustaminen ja toimintaa ohjaava lainsäädäntö. Teoksessa: hoivayrittäjyys (toim.) S. Sinkkonen & S. Rissanen. Juva: PS-kustannus, 51–67.

Kainlauri, A. 2007. Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Juva: WSOY.

Karvonen-Kälkäjä, A. 2006. Terveystenhuollon palveluiden kilpailuttaminen ja tarjousmenettely. Teoksessa: Sairaanhoidaja yrittäjänä (toim.) P. Peltomaa & U. Grönvall. Helsinki: Sairaanhoidajaliitto, 87–130.

Karvonen-Kälkäjä, A., Soback, D. & Uusitalo, S. 2009. Minäkö hyvinvointialan yrittäjäksi? Ohjeita sosiaali- ja terveysalan yritystä suunnitteleville. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoidosta.

L 25.7.1986/585. Potilasvahinkolaki.

L 3.4.1987/380. Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista.

L 9.2.1990/152. Laki yksityisestä terveydenhuollosta.

L 14.12.1990/1116. Mielenterveyslaki.

L 3.4.1992/312. Perhehoitolaki.

L 17.8.1992/785. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista.

L 28.6.1994/559. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä.

L 9.8.1996/603. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta.

L 20.12.1996/1128 Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta.

L 22.4.1999/523. Henkilötietolaki.

L 30.3.2007/348. Laki julkisista hankinnoista.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.

Martinkauppi-Vanninen, K. 2006. Millainen on hyvä sairaanhoidaja yrittäjä. Teoksessa: Sairaanhoidaja yrittäjänä (toim.) P. Peltomaa & U. Grönvall. Helsinki: Sairaanhoidajaliitto, 21–24.

Meretniemi, I. & Ylönen, H. 2008. Yrityksen perustajan käsikirja. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Metsämäki, R., Nummelin, M., Stolt, M. & Salminen, L. 2009. Hoivayrittäjyyden tuet ja kannattavuus. Teoksessa: Hoivayrittäjyyden perusteita terveystieteen opettajille (toim.) M. Stolt & L. Salminen. Turun yliopisto: Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja A:57/2009, 89–101.

Niemi, T., Nietosvuori, L. & Virikko, H. 2006. Hyvinvointialan viestintä. Helsinki: Edita Prima.

Nukari, T. & Urponen, M. 2006. Hoitotyön etiikka yrittäjyyden perustana. Teoksessa: Sairaanhoitaja yrittäjänä (toim.) P. Peltomaa & U. Grönvall. Helsinki: Sairaanhoitajaliitto, 17–20.

Opiskelijamäärät SeAMK:ssa 2007-2010. 20.1.2011. [Verkkosivusto]. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. [Viitattu 10.2.2012]. Saatavana: http://www.seamk.fi/Suomeksi/SeAMK_Info/SeAMK_toimii/SeAMK_numeroin.iw3

Partinen, H. 2006. Taustaa sairaanhoitajan yrittäjyydelle. Teoksessa: Sairaanhoitaja yrittäjänä (toim.) P. Peltomaa & U. Grönvall. Helsinki: Sairaanhoitajaliitto, 9-16.

Puruskainen, S., Rönkä, M. & Tirkkonen, T. 2004. TESO ry – toimialansa vahva vaikuttaja ja kehittäjä. Teoksessa: hoivayrittäjyys (toim.) S. Sinkkonen & S. Rissanen. Juva: PS-kustannus, 162–172.

Puustinen, T. 2006. Avain omaan yritykseen. Kirjakas.

Rautiainen, I. 2002 Hoivayrittäjien työssäjaksaminen. Pro gradu tutkielma, terveyshallintotiede. Kuopion yliopisto: Terveystieteiden- ja talouden laitos.

Rissanen, S. & Sinkkonen, S. 2004. Hoivayrittäjyyden käsite, tausta ja erityispiirteet. Teoksessa: hoivayrittäjyys (toim.) S. Sinkkonen & S. Rissanen. Juva: PS-kustannus, 12–24.

Romppainen, L. 2006. Yrityksen perustaminen, yritysmuodot ja verotus. Teoksessa: Sairaanhoitaja yrittäjänä (toim.) P. Peltomaa & U. Grönvall. Helsinki: Sairaanhoitajaliitto, 33–44.

Sankelo, M. 2008. Sairaanhoitajat ryhtyvät yhä useammin hoivayrittäjiksi. [Verkkolehti]. Sairaanhoitajaliitto: 4/2008. [Viitattu 10.2.2012]. Saatavana: http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/ammattilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoitajalehti/4_08/muut_artikkelit/sairaanhoitajat_ryhtyvat_yha_use/

Sankelo, M. & Åkerblad, L. 2009. Hoivayrityksen omistajina ja johtajina toimivien sairaanhoitajien työ. Tutkiva hoitotyö (7), 27–32.

SeAMK:n strategia 2010-2015. 2010. [Verkkosivusto]. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. [Viitattu 10.2.2012]. Saatavana: <http://www.seamk.fi/loader.aspx?id=24e09bf6-113d-4870-bf95-555a3c559a83>

Sosiaali- ja terveysala. 12.1.2011. [Verkkosivusto]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 9.2.2012]. Saatavana: http://www.seamk.fi/Suomeksi/Koulutus/Koulutusalat/Sosiaali- ja_terveysala__iw3

Sosiaali- ja terveydenhuolto- Länsi- ja Sisä-Suomi. 2011. [Verkkosivusto]. Aluehallintovirasto. [Viitattu 9.2.2012]. Saatavana: <http://www.avi.fi/fi/virastot/lansijasisasuomenavi/Sosiaalijaterveydenhuolto/Sivut/default.aspx>

Sähköinen taloushallinto tarjoaa tilitoimistolle tehokkaan kasvualustan. 2011. [Verkkosivusto]. Netvisor. [Viitattu 10.2.2012]. Saatavana: <http://www.netvisor.fi/fi/hy%C3%B6dyt/tilitoimistolle>

Toikka, K. 2006a. Riskien hallinta. Teoksessa: Sairaanhoitaja yrittäjänä (toim.) P. Peltomaa & U. Grönvall. Helsinki: Sairaanhoitajaliitto, 131–146.

Toikka, K. 2006b. Lakisääteiset vakuutukset. Teoksessa: Sairaanhoitaja yrittäjänä (toim.) P. Peltomaa & U. Grönvall. Helsinki: Sairaanhoitajaliitto, 75–86.

Urkund. Plagiointitarkistukset. [Verkkosivusto]. [Viitattu 10.1.2012]. Saatavana: http://www.urkund.fi/uoh_plagiatkontroll.asp

Uusyrittyskeskukset ry. 2011. [Verkkosivusto]. [Viitattu 9.2.2012]. Saatavana: <http://uusyrittyskeskus.fi/>

Varala, S. 2012. Elinkeinojohtaja. Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä. Henkilökohtainen keskustelu 9.1.2012.

Viitanen, E., Wiili-Peltola, E., Tampusi-Jarvala, T. & Lehto, J. 2007. First-line nurse managers in university hospitals – captives to their own professional culture. *Journal of Nursing Management* (15), 114–122.

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tampere: Tammi.

Vilka, H & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. painos. Tampere: Tammi.

Välke, R. 2007. Liikeidea. Teoksessa: M., Hiltunen, T., Karjalainen, L., Mannio, P., Pättiniemi, J., Pötry, A., Savolainen, J., Tainio, T., Tirkkonen & R., Välke (toim.) Hyvinvointiyrittäjän liiketoimintaopas, ammatinharjoittajasta yrittäjäksi. Helsinki: Tietosanoma Oy ja kirjoittajat, 27–35.

YEL:n yrittäjämääritelmä muuttui 2011. 2011. [Verkkosivusto]. Suomen yrittäjät. [Viitattu 10.2.2012]. Saatavana: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrittajaihmisena/yelvakuutus/yel-muutos-2011/>

Yksityinen palveluntuotanto sosiaali- ja terveystalouksissa 2009. 2011. [Verkkosivusto]. THL/Tilastoraportti 33/2011. [Viitattu 9.2.2012]. Saatavana: http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2011/Tr33_11.pdf

Yrityksen perustamisopas, käytännön perustamistoimet. 16. uud.p. 2006. T&E Työvoima- ja elinkeinokeskus. Helsinki: Edita Prima Oy.

LIITE

Toiminnallisen opinnäytetyön produkti: Opas yritysideasta hoivayrityksen perustamistoimintoihin

OPAS YRITYSIDEASTA HOIVAYRITYKSEN
PERUSTAMISTOIMINTOIHIN

Antti Kalajainen & Johanna Kalajainen
2012

SISÄLTÖ

Alkusanat.....	3
Sairaanhoitajayrittäjän ominaisuudet	4
Etiikka hoivayrittäjyyden taustalla	5
Hoivayrittäjyyttä koskeva lainsäädäntö	6
Tukea perustamisvaiheeseen	7
Kilpailutus ja hankintalainsäädäntö	8
Yritysideasta liikeideaan	9
Tarpeen arviointi ja ympäristökartoitus	10
Kannattavuuden arviointi ja riskien hallinta	11
Liiketoimintasuunnitelma.....	12
Markkinointi ja yrityksen nimi	13
Yritysmuodot ja niiden valinta	14
Luvat ja ilmoitukset viranomaisille.....	15
Kirjanpito, tilintarkastus ja verotus.....	16
Yrittäjää koskevat vakuutukset	17
LIITE 1 Sairaanhoitajan eettiset ohjeet	18
LIITE 2 Terveystuollon eettiset periaatteet.....	20
LIITE 3 Hyödylliset lait ja asetukset	22
LIITE 4 Hyödylliset verkkosivut	23

ALKUSANAT

Tämä opas on toiminnallisen opinnäytetyön tuotos, jonka yhteistyöorganisaationa on Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Oppaan tavoitteena on herättää lukijan mielenkiinto yrittäjyyttä kohtaan. Oppaan tarkoitus on olla selkeä ja ytimekäs, joka antaa perustietoa hoivayrityksen perustamisesta sairaanhoitajaopiskelijoille ja sairaanhoitajille.

Esiin tuodaan hoivayritystä perustettaessa tärkeimmät huomioon otettavat erityispiirteet sosiaali- ja terveysalalla, joita ovat lainsäädäntö, eettisyys, hoivayrittäjän tuet, sairaanhoitajayrittäjän ominaisuudet sekä kilpailutus ja hankintalainsäädäntö. Lisäksi oppaassa käsitellään yrityksen perustamista yritysideoista perustamistoimintoihin, jotka tuodaan ilmi liiketaloudennäkökulmasta. Näitä asioita voivat hyödyntää myös muut, kuin sairaanhoitajaopiskelijat ja sairaanhoitajat.

Liitteessä yksi on sairaanhoitajaliiton sairaanhoitajan eettiset ohjeet. Liitteessä kaksi on valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan (ETENE) terveydenhuollon eettiset periaatteet. Liitteessä kolme luetellaan yrityksessä huomioon otettavia lakeja. Liitteessä neljä on hyödyllisiä verkkosivuja, joista saa lisää tietoa.

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö 2012

Hoitotyön koulutusohjelma

Sairaanhoitaja AMK

Sairaanhoitajaopiskelijat:

Antti Kalajainen ja Johanna Kalajainen

Yhteistyöorganisaatio:

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

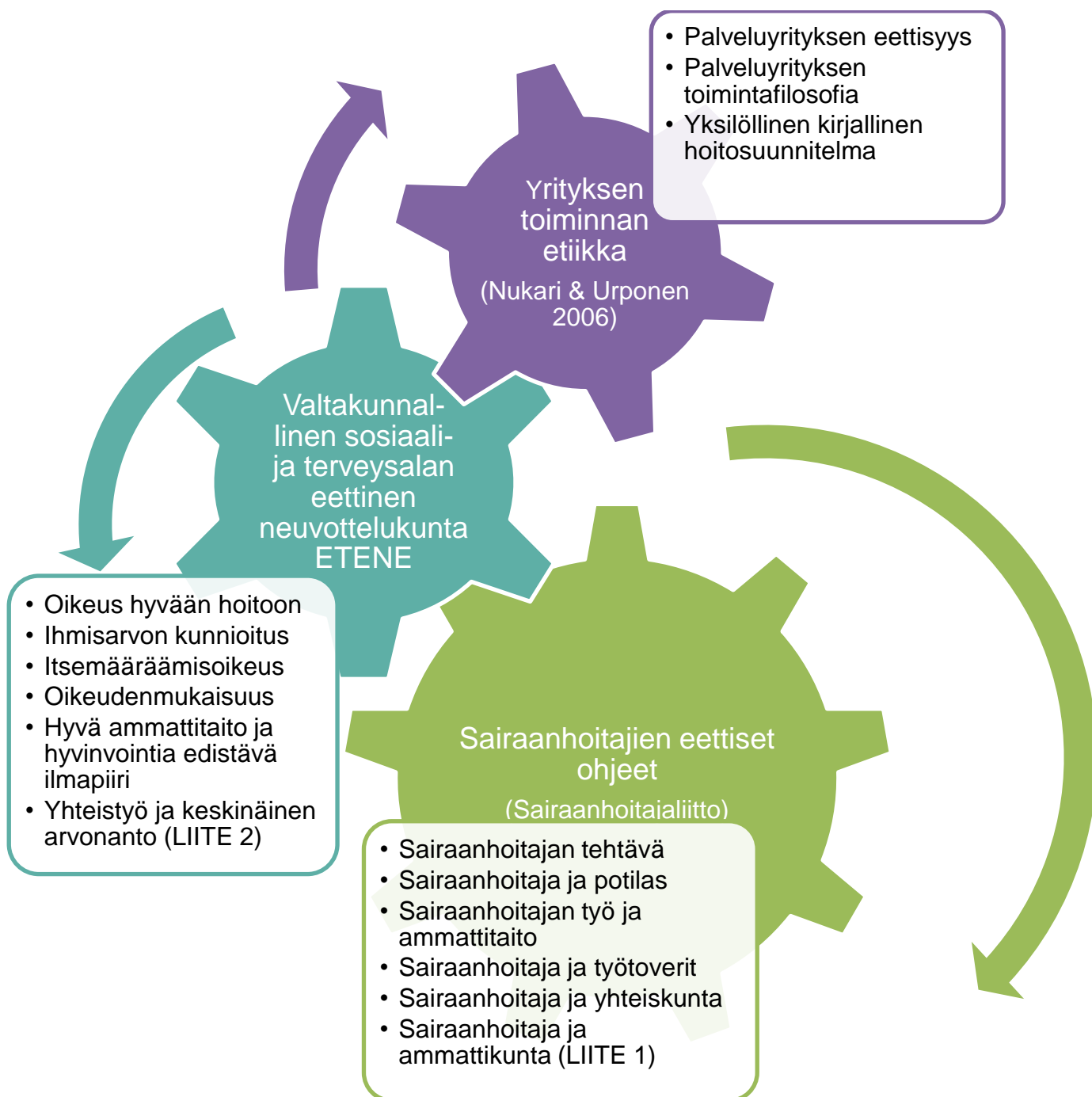
SAIRAANHOITAJAYRITTÄJÄN OMINAISUUDET

Sairaanhoitajayrittäjältä vaaditaan vahvaa ammatti-identiteettiä ja yrittäjäpersoonaa. Vastuuntunto ja pätevyys tuovat ammatillista luotettavuutta. Työelämä ja koulutusjärjestelmä vaativat sisäistä yrittäjyyttä. Näillä tarkoitetaan elinikäisen oppimisen vaatimuksia ja projektimaista työntekoa. Sisäinen yrittäjyys tarkoittaa yrittäjämäistä asennetta, joka on uudistava ja utelias sekä omaehtoista, aktiivista ja kyseenalaistavaa suhtautumistapaa työhön. Sairaanhoitajayrittäjä saa jatkuvasti kehittää itseään ja työtään, joka tarkoittaa, että saa jatkuvasti luoda uutta hoitotyöhön. Seuraavassa kuviossa esitellään sairaanhoitajayrittäjän hyviä ominaisuuksia.

ETIIKKA HOIVAYRITTÄJYYDEN TAUSTALLA

Sairaanhoitajayrittäjällä korostuu toiminnassa eettiset kysymykset, jotka ymmärretään taidoksi ja herkkyydeksi tunnistaa ja pohtia hyvää ja pahaa sekä oikeaa ja väärää. Etiikan tehtävänä on auttaa tekemään valintoja, ohjaamaan ja arvioimaan toisten ja omaa toimintaa sekä tutkimaan toimintansa perusteita. Seuraavassa kuviossa esitellään erilaisia eettisiä arvoja, joita on hyvä ottaa huomioon hoivayritystä perustettaessa.

HOIVAYRITTÄJYYTTÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Terveydenhuolto on laajalti säänneltyä toimintaa ja yksityisellä puolella tällä säätelyllä pyritään takaamaan palvelujen laatu ja potilasturvallisuus. Yksityisessä terveydenhuollossa potilaan oikeusturva liittyy ennen kaikkea ammattihenkilö-potilas-suhteeseen sekä siihen millaisilla järjestelmillä potilaan oikeuksien toteuttaminen turvataan. Seuraavassa esitetään keskeisimmät lait (LIITE 3) liittyen hoivayrittäjyyteen.

POTILAS

- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Potilasvahinkolaki (585/1986)
- Henkilötietolaki (523/1999)

HENKILÖKUNTA

- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä (559/1994)

YRITYS

- Laki yksityisen sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996)
- Laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990)
- Asetus yksityisestä terveydenhuollosta (744/1990)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Laki julkisista hankinnoista (348/2007)
- Perhehoitolaki (312/1992)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)
- Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996)
- Asetus lasten päivähoidosta (329/1973)
- Mielenterveyslaki (1116/1990)

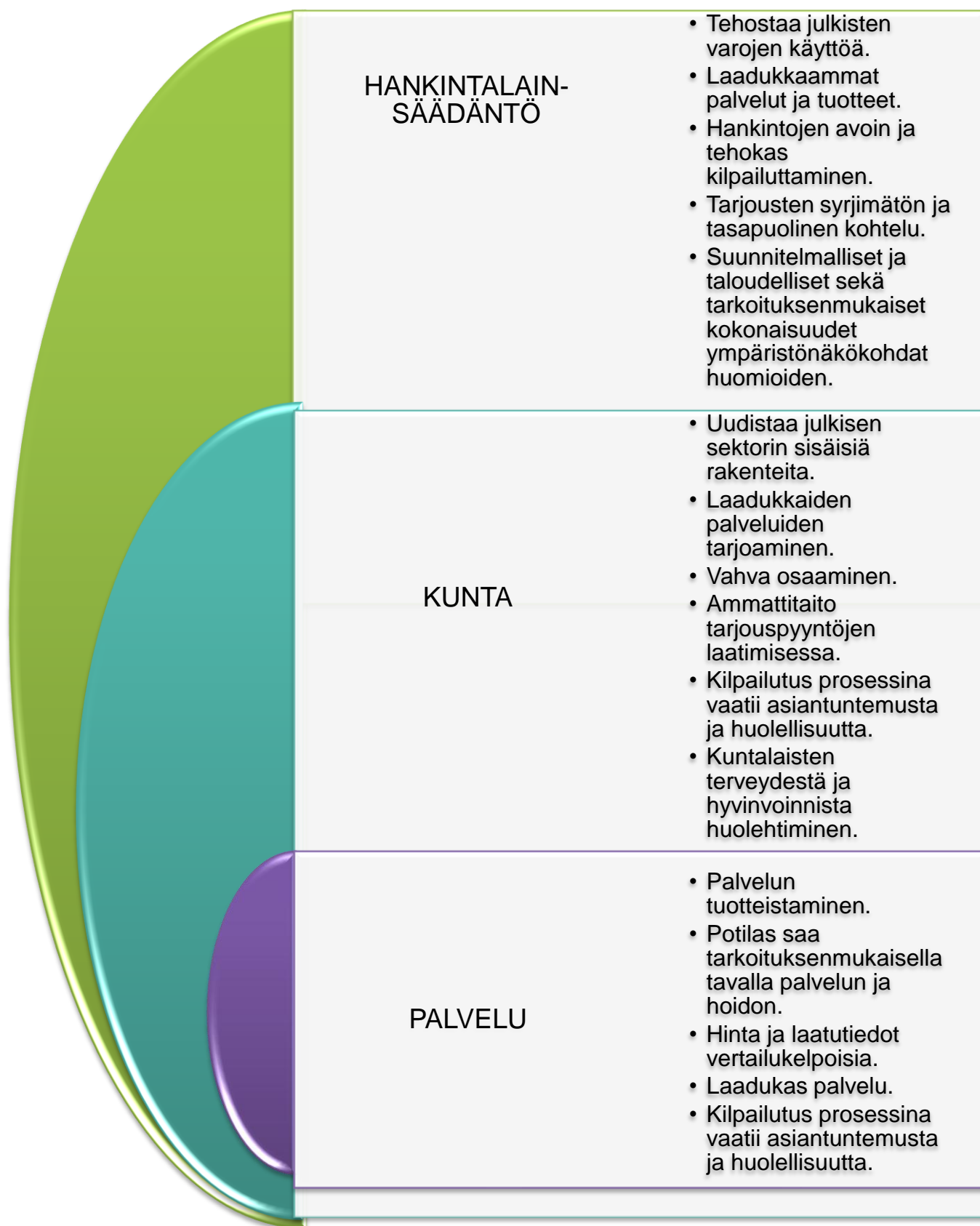
TUKEA PERUSTAMISVAIHEESEEN

Yksityisen terveydenhuollon palveluntuottaja voi saada raha-automaattiyhdistykseltä (RAY) tukea toimintaan. Sairaanhoidajaliitto on tehnyt laatuvaatimukset yrittäjälle ja yritykselle. Se suosittelee yrittäjänä toimivalle kahden vuoden työkokemusta ja vuosittain täydennyskoulutusta. Jos määritellyt laatuvaatimukset täyttyvät, voi yrittäjä anoa sairaanhoidajaliiton yrittäjätunnusta. Terveys- ja sosiaalialan yrittäjät (TESO ry) pyrkii lisäämään yhteiskunnan, viranomaisten ja päättäjien tietämystä alan yrittäjien toimintaedellytyksistä ja asemasta. Yksityiskohtaista asiantuntijapalvelua yrityksille on tarjolla esimerkiksi ELY-keskuksella ja uusyrityskeskuksella.

Seuraavassa kuviossa esitetään mahdolliset tuet, joita hoivayrittäjän voi saada.

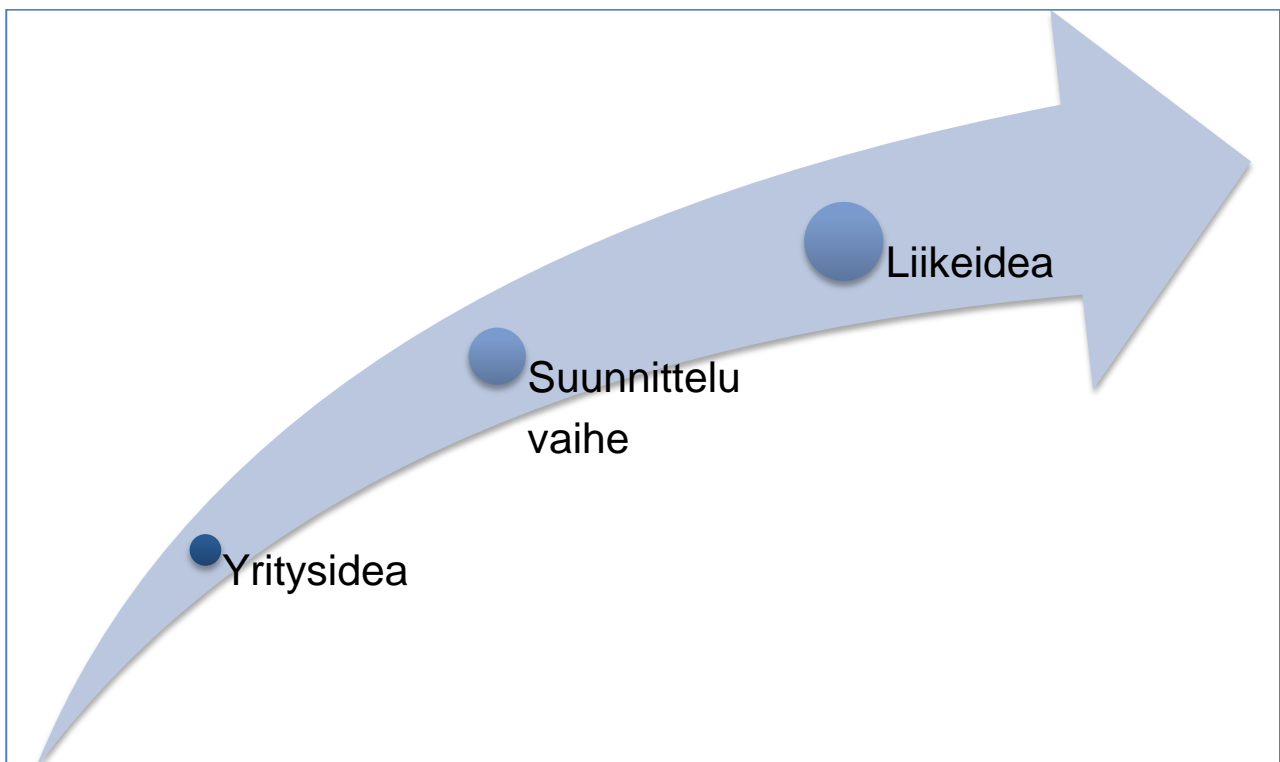
KILPAILUTUS JA HANKINTALAINSAÄDÄNTÖ

YRITYSIDEASTA LIIKEIDEAAN

Hyvä yritysidea ei synny tyhjästä, vaan taustalla on oltava tarve. Tarve voi olla esimerkiksi vanhusten pitkät jonot hoitolaitokseen tai palveluiden järjeistäminen. Yritysideaa kehitetään ja lopulta se jalostuu liikeideaksi, josta on nähtävissä yrityksen toiminta-ajatus, jossa vastataan kysymyksiin:

- Mitä tuotetaan,
- kenelle tuotetaan ja
- tapa jolla tuotetaan.

TARPEEN ARVIOINTI JA YMPÄRISTÖKARTOITUS

Ympäristökartoituksen tavoitteena on selvittää yrityksen kriittiset menestystekijät. Lisäksi se tuo esiin osaamistarpeet, joista on huolehdittava ja pidettävä yllä. Hyvä kartoitus on tärkeä väline yrityksen tulevaisuutta varten. Seuraavaksi tarvetta tarkastellaan ympäristökartoituksen pohjalta, joka sisältää toimialakartoituksen, markkinakartoituksen ja kilpailijakartoituksen.

YMPÄRISTÖKARTOITUS

TOIMIALAKARTOITUS

- Otetaan selvää tulevaisuuden näkymistä.
- Huomioidaan tulevat muutospaineet, esim.työllisyystilanne sekä, miten se vaikuttaa yritystoimintaan.

MARKKINAKARTOITUS

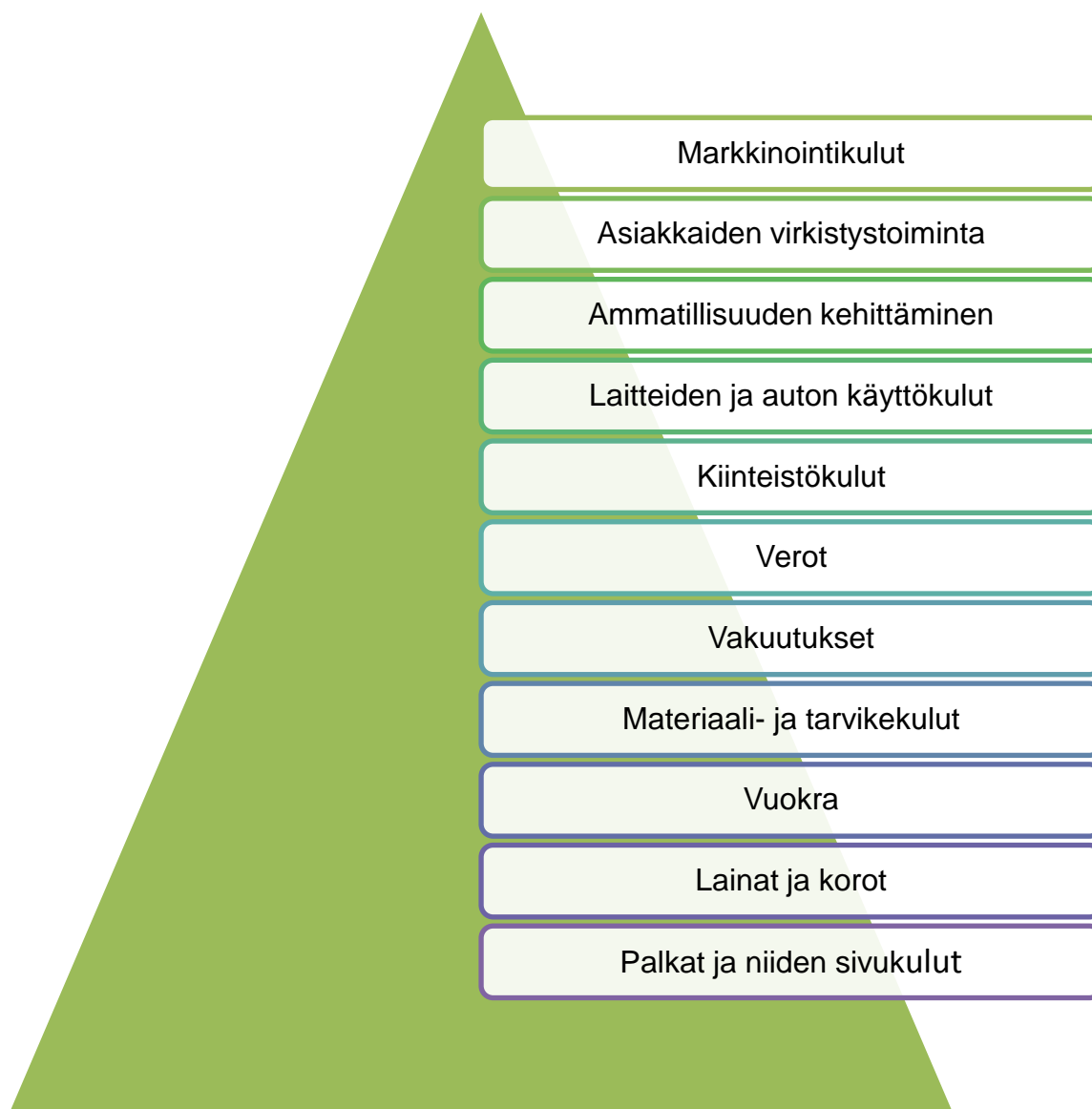
- Palvelun rajaaminen keskeisille kohderyhmille, koska yksi yritys ei pysty palvelemaan kaikkia asiakkaita kokonaisvaltaisesti.

KILPAILIJAKARTOITUS

- Auttaa selvittämään, millä tekijöillä erotutaan kilpailijoista.
- Kartoitetaan yrityksen kilpailuvaltit.
- Tunnistetaan kilpailijoiden tavoitteet, toimintatavat ja strategiat.

KANNATTAVUUDEN ARVIOINTI JA RISKIEN HALLINTA

Ennen kuin yritystoiminta voidaan aloittaa, on oleellista selvittää ylittääkö tulo-rahoitus riittävästi toiminnasta aiheutuneet kulut. Tämä on yrityksen toiminnan ja jatkuvuuden kannalta tärkein yksittäinen asia, joka täytyy huolellisesti arvioida ja tarvittaessa käyttää ulkopuolista apua esimerkiksi palkkakulujen laskemisessa. Tuotoilla on voitava maksaa juoksevien kulujen lisäksi kohtuullinen korvaus yrittäjälle ja omistajille heidän panoksestaan sekä ottamastaan riskistä. Ylimääräisistä työtunneista, jotka yrittäjä tekee, on myös saatava korvausta. Ei ole järkevää, että yrittäjä saa yhden ihmisen palkan tehden kuitenkin kahden ihmisen työt väsyttäen samalla itsensä ja vaarantamalla kenties koko yrityksen tulevaisuuden. Seuraavassa pyramidissa esitetään huomioon otettavia menoja, jotka valikoituvat perustamistoimintojen ja yrityksen sisäisten rakenteiden mukaan.

LIIKETOIMINTASUUNNITELMA

Liiketoimintasuunnitelma on yrityksen kokonaisvaltainen suunnitelma, joka laaditaan ensisijaisesti yrittäjää varten. Liiketoimintasuunnitelma on ohjenuora ja yritystoiminnan perusta. Se analysoi, perustelee ja täsmentää liikeideaa ja se sisältää seuraavat viisi osaluuetta:

<p>TIIVISTELMÄ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sisältää yrityksen perustiedot. • Kerrotaan lyhyesti omista kokemuksista ja osaamisesta. • Tuodaan esiin liikeidea ja kilpailuedut. • Yrityksen tavoite ja sen saavuttaminen. • Lyhyt analyysi markkinoinnista.
<p>MARKKINA-ANALYYSI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kilpailijoiden nimeäminen ja niiden arvioiminen. • Toimintaympäristön arvioiminen. • Pohdintaa asiakkaista ja asiakasryhmistä. • Kerrotaan toimialan koko, rakenne, kasvu, kannattavuus ja kausivaihtelu.
<p>OMAN YRITYKSEN KUVAUS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yrityksen menestyminen markkinoilla. • Määritellään yrityksen strategia. • Määritellään yrityksen arvot. • Pohdintaa ja vertailua hinnoittelusta. • Nostetaan esiin yrityksen toiminnan kannalta keskeiset asiat. • Kilpailuedun pohdinta.
<p>RAHOITUS-SUUNNITELMA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yrityksen taloudellinen suunnittelu. • Tarvitaan rahoituksen hakuun. • Sisältää investointilaskelman: yrityksen rahantarve ja rahoitus. • Sisältää kannattavuuslaskelman: tulojen ja menojen arviointi. • Rahoituslaskelma: paljonko tarvitaan pääomaa.
<p>RISKIANALYYSI SWOT</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdään yrittäjästä ja liikeideasta. • Arvioidaan: vahvuuksia (Strengths), heikkouksia (Weaknesses), mahdollisuuksia (Opportunities) ja uhkia (Threats).

MARKKINOINTI JA YRITYKSEN NIMI

Hyvä markkinointi on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, johon on hyvä panostaa. Kun asiakastyytyväisyys pysyy hyvänä, niin asiakas markkinoi puolestasi levittämällä sanaa. Yrityksen nimeä pidetään osana markkinointiviestintää. Nimi tulee miettiä huolellisesti, jotta se on sopiva asiakasryhmää ajatellen. Se on myös viesti, joka tuo ilmi asiakkaalle yrityksen laadun, tunnelman, toiminnan, lupauksen ja mittakaavan. Nimi hyväksytetään Patentti- ja rekisterikeskuksessa. Yrityksellä voi olla käytössä rinnakkaistoiminimiä, mutta ne on hyvä olla sisällöltään toisiaan vastaavat. Seuraavassa kuviossa tuodaan esiin, mitä hyvä markkinointi on ja hyvän nimen ominaisuuksia.

YRITYSMUODOT JA NIIDEN VALINTA

Yritysmuodon saa valita vapaasti, ja se vaikuttaa esimerkiksi vastuuseen yrityksen toimista, verotuksesta sekä omistajan ja yrityksen oikeustoimien arvostelusta. Jos yhtiömuoto ei vastaa yrityksen tarpeita yritystoiminnan aikana, niin sen voi vaihtaa. Yritysmuodon valintaan vaikuttavat perustajien lukumäärä, pääoman tarve, vastuunottaminen, toiminnan joustavuus, yrityksen jatkuvuus ja laajenemismahdollisuudet sekä voitonjako ja tappio. Seuraavassa kuviossa tuodaan esiin yhtiömuotojen eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä.

YRITYSMUODOT			
YKSITYINEN TOIMINIMI <ul style="list-style-type: none"> • Helppo perustaa, ei vaadi perustamismuodollisuuksia. • Vastuu ja päätöksenteko kuuluvat yrittäjälle itselleen. • Omistaa henkilökohtaisesti ammattiin kuuluvan omaisuuden. • Velat ja varat erillisiä omista veloista ja varoista. 	HENKILÖYHTIÖ <ul style="list-style-type: none"> • KOMMANDIITTIYHTIÖ <ul style="list-style-type: none"> • Vähintään yksi vastuunalainen yhtiömies. • Yksi äänetön yhtiömies: ei vastuuta eikä oikeutta päätöksentekoon, sijoittaa vain rahaa ja saa vuosittain määrätyn koron. • Kirjallinen yhtiösopimus kaupparekisteriin perusilmoituksen liitteeksi. • AVOIN YHTIÖ <ul style="list-style-type: none"> • Yhtiömiehiä vähintään kaksi, jotka tasavertaisia yhtiön asioissa toimien kuin yksityiset elinkeinonharjoittajat. • Kirjallinen yhtiösopimus liitteeksi kaupparekisteriin perusilmoituksen liitteeksi. 	OSAKEYHTIÖ <ul style="list-style-type: none"> • Säännökset perustamisesta ja hallinnosta. • Perustajia vähintään yksi tai oikeushenkilö. • Osakepääomaksi sijoitetaan rahaa ja muuta omaisuutta. • Vastuu sekä päätöksenteko hallinnossa ja toiminnassa määräytyvät yhtiöjärjestyksen ja osakeyhtiölain mukaan. • Osakkaat voivat olla pelkästään sijoittajia, eivät joudu vastuuseen yhtiön veloista elleivät siihen ole sitoutuneet. 	OSUUSKUNTA <ul style="list-style-type: none"> • Perustajia vähintään kolme. • Perustamisasiakirja sisältää esimerkiksi säännöt ja perustajille annetut osuudet. • Jäsenet eivät ole vastuussa osuuskunnan sitoumuksista ja veloista ellei säännöissä ole mainintaa. • Osuusmaksut jäsenille samansuuruisia. • Voittoa ja ylijäämää maksetaan jäsenille vain, jos niin määrätään säännöissä. • Jos jaolle ei ole perusteita säännöissä niin jäsenet saavat jaon palveluiden käytön mukaan.

LUVAT JA ILMOITUKSET VIRANOMAISILLE

Seuraavassa esitellään yrityksen perustamiseen liittyviä erilaisia ilmoitettavia asioita.

PERUSTAMISILMOITUS

- Tehdään Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) pitämään kaupparekisteriin virallisella lomakkeella.
- Suojaa oikeuden yrityksen toiminimeen.
- Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä (YTJ) on Patentti- ja rekisterihallituksen sekä Verohallituksen pitämä tietojärjestelmä, johon yhdellä ilmoituksella tehdään molemmille ilmoitus.
- Kaikki järjestelmään kirjatut yritykset ja yhteisöt saavat yritys- ja yhtiötunnuksen eli Y -tunnuksen.
- Yleisemmille yritysmuodoille perustamislomakkeet saa pakettina verkkosivuilta "www.ytj.fi" (LIITE 4).

ALUEHALLINTOVIRASTO

- Ennen toiminnan aloittamista täytyy hakea aluehallintoviraston lupa.
- Haetaan sen alueen aluehallintovirastolta, jossa toimitaan.
- Hakulomakkeet löytyvät verkkosivuilta "www.avi.fi".

ARVONLISÄVEROVELVOLLISUUS

- Arvonlisäveroverottomia toimialoja ovat, esim. terveydenhoito, sosiaalitoimi, vakuutus- ja rahoituspalvelut, lakisääteinen koulutoimi.
- Yrittäjä ilmoittautuu arvonlisäverovelvolliseksi tai perusteen arvonlisäverovelvollisuudettomuudestaan.
- Arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröidyt yritykset saavat rekisteröinnistään tiedon verovirastosta ja näin tulee arvonlisäverotunniste.

ELÄKETURVAN JÄRJESTÄMINEN

- Yritystoimintaa aloitettaessa tehdään ilmoitus vakuutuslaitoksille oman ja työntekijöiden eläketurvan järjestämiseksi.
- Eläketurva järjestetään yrittäjien eläkevakuutuslain (YEL) perusteella ja se otetaan toimintaa aloitettaessa. Näitä myöntävät eläkekassat ja eläkevakuutusyhtiöt.
- Työntekijät kuuluvat työntekijäin eläkevakuutuksen (TEL) piiriin.

KIRJANPITO, TILINTARKASTUS JA VEROTUS

KIRJANPITO

- Kaikki ovat kirjanpitovelvollisia.
- Muodostuu yrityksen tuotoista, kuluista, omaisuudesta, omista varoista ja veloista.
- Yrityksen tulos eli kannattavuus lasketaan tuottojen ja kulujen erotuksesta.
- Yrityksen taloudellinen asema, maksuvalmius ja vakavaraisuus selvitetään omaisuuden, omien velkojen ja varojen pohjalta.
- Yrityksen johto vastaa kirjanpidon järjestämisestä.
- Oltava ajan tasalla ja säilytettävä.

TILINTARKASTUS

- Tilikausi on 12 kuukautta avoimessa yhtiössä, osakeyhtiössä ja kommandiittiyhtiössä ja ammatinharjoittajalla kalenterivuosi.
- Tilikaudelta laaditaan tilinpäätös, joka sisältää tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot.
- Tilinpäätös laaditaan neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ja ammatinharjoittajat kahden kuukauden kuluessa.
- Tilitoimisto voi hoitaa yrityksen kirjanpidon, yrittäjän on silti hyvä seurata kirjanpitoaan.

VEROTUS

- Verovelvolliset maksavat ennakkoveroa verovirastolle, joka suuruuden perusteella maksetaan 2-12 erässä, eräpäivä on kunkin kuun 23.päivä.
- Osan yrityksen menoista voi vähentää verotuksessa. Esim. matkakulut, perustamismenot, osa edustuskuuluista, markkinointikulut, vakuutusmaksut. Ne tulee käydä ilmi kirjanpidon tositteesta.

YRITTÄJÄÄ KOSKEVAT VAKUUTUKSET

YRITTÄJIEN ELÄKEVAKUUTUS (YEL)

- Antaa turvan yrittäjälle työttömyyden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden varalle.
- YEL:n piiriin kuuluu henkilö, joka omistaa yhtiön osakkeista yli 30% :a tai jolla on yli 30%:n määräämisvalta. Samoin perustein muussa yhteisössä johtavassa asemassa oleva kuuluu YEL piiriin.
- YEL täytyy ottaa jos tietyt ehdot täyttyvät.
- Työtulo on tärkeää määrittellä työpanosta vastaavaksi, koska se vaikuttaa eläkkeen määrään, työttömyysturvaan, Kelan päivärahoihin, perhe-eläkkeeseen ja osaaika eläkkeeseen.

HENKIVAKUUTUS

- Antaa turvan lähiomaisille, yhtiökumppanille ja yritykselle, jos yrittäjä kuolee yllättäen.
- Suositellaan otettavaksi ainakin jos vakuutena on yksityisomaisuutta tai jos yrittäjä on takaajana omissa tai yrityksen lainoissa.
- Työttömyysturva on yrittäjälle, jonka Kela maksaa peruspäivärahana ja työttömyyskassa ansiopäivärahana (SYT tai AYT jäsenyys).

TAPATURMA- VAKUUTUS

- Yrittäjän ei ole pakko ottaa itselleen, mutta työntekijöille lakisääteinen.
- Korvaa ansionmenetystä päivärahana sekä tapaturman aiheuttamat lääkärinkulut, mahdolliset hoidot ja lääkkeet.
- On huolehdittava, että YEL -työtulo ja tapaturmavakuutus ovat samalla tasolla.

LAKISÄÄTEINEN SAIRAU- VAKUUTUS

- Antaa turvaa Suomessa asuvalle, joka kuuluu Suomen sairausvakuutuksen piiriin.
- Päivärahan Kela maksaa YEL -työtulon perusteella ja maksetaan enintään 300 päivältä.
- Omavastuu aika sairastumispäivän lisäksi kolme seuraavaa arkipäivää.
- Korvaa hoito- ja tutkimuskuluja sekä yksityislääkärin ja yksityishammaslääkärin palkkioita.
- Sairasvakuutuskorvauksiin kuuluu omavastuuosuus.
- Turvaa voi parantaa lisävakuutuksilla.

LIITE 1

SAIRAANHOITAJAN EETTISET OHJEET

Eettisten ohjeiden tarkoituksena on tukea sairaanhoitajien, terveydenhoitajien, kättilöiden ja ensihoitajien (AMK) eettistä päätöksentekoa heidän päivittäisessä työssään*. Ohjeet ilmaisevat sairaanhoitajille, muille terveydenhuollossa työskenteleville sekä väestölle sairaanhoitajan perustehtävän yhteiskunnassa ja hänen työnsä periaatteet.

* Jatkossa käytetään termiä sairaanhoitaja tarkoittamaan sairaanhoitajan, terveydenhoitajan, kättilön ja ensihoitajan (AMK) tutkinnon suorittaneita.

I Sairaanhoitajan tehtävä

Sairaanhoitajan tehtävänä on väestön terveyden edistäminen ja ylläpitäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä kärsimyksen lievittäminen.

Sairaanhoitaja auttaa kaikenikäisiä ihmisiä erilaisissa elämäntilanteissa. Sairaanhoitaja palvelee yksilöitä, perheitä ja yhteisöjä. Ihmisiä hoitaessaan hän pyrkii tukemaan ja lisäämään heidän omia voimavarojaan sekä parantamaan heidän elämänsä laatua.

II Sairaanhoitaja ja potilas

Sairaanhoitaja on toiminnastaan ensisijaisesti vastuussa niille potilaille, jotka tarvitsevat hänen hoitoaan. Hän suojelee ihmiselämää ja edistää potilaan yksilöllistä hyvää oloa. Sairaanhoitaja kohtaa potilaan arvokkaana ihmisenä ja luo hoitokulttuurin, jossa otetaan huomioon yksilön arvot, vakaumus ja tavat.

Sairaanhoitaja kunnioittaa potilaan itsemääräämisoikeutta ja järjestää potilaalle mahdollisuuksia osallistua omaa hoitoaan koskevaan päätöksentekoon. Sairaanhoitaja pitää salassa potilaan antamat luottamukselliset tiedot ja harkitsee, milloin keskustelee niistä muiden hoitoon osallistuvien kanssa.

Sairaanhoitaja kohtelee toista ihmistä lähimmäisenä. Hän kuuntelee potilasta ja eläytyy tämän tilanteeseen. Sairaanhoitajan ja potilaan välinen hoitosuhde perustuu avoimeen vuorovaikutukseen ja keskinäiseen luottamukseen.

Sairaanhoitaja toimii tehtävässään oikeudenmukaisesti. Hän hoitaa jokaista potilasta yhtä hyvin ja kunkin yksilöllisen hoitotarpeen mukaan, riippumatta potilaan terveysongelmasta, kulttuurista, uskonnosta, äidinkielestä, iästä, sukupuolesta, rodusta, ihon väristä, poliittisesta mielipiteestä tai yhteiskunnallisesta asemasta.

III Sairaanhoitajan työ ja ammattitaito

Tekemästään hoitotyöstä sairaanhoitaja vastaa henkilökohtaisesti. Hän arvioi omansa ja muiden pätevyyden ottaessaan itselleen tehtäviä ja jakaessaan niitä muille. Ammatissa toimivan sairaanhoitajan velvollisuutena on jatkuvasti kehittää ammattitaitoaan.

Samassa hoitoyhteisössä työskentelevät sairaanhoitajat vastaavat yhdessä siitä, että hoitotyön laatu on mahdollisimman hyvä ja että sitä parannetaan jatkuvasti.

IV Sairaanhoidaja ja työtoverit

Sairaanhoidajat tukevat toinen toistaan potilaan hoitoa koskevassa päätöksenteossa, työssä jaksamisessa ja ammatillisessa kehittämisessä.

Sairaanhoidajat kunnioittavat oman ja muiden ammattiryhmien edustajien asiantuntemusta. He pyrkivät hyvään yhteistyöhön muiden potilaan hoitoon osallistuvien työntekijöiden kanssa.

Sairaanhoidajat valvovat etteivät oman ammattikunnan jäsenet tai muut potilaan hoitoon osallistuvat toimi potilasta kohtaan epäeettisesti.

V Sairaanhoidaja ja yhteiskunta

Sairaanhoidajat osallistuvat ihmisten terveyttä, elämän laatua ja hyvinvointia koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla.

Sairaanhoidaja toimii yhdessä potilaiden omaisten ja muiden läheisten kanssa ja vahvistaa näiden osallistumista potilaan hoitoon. Hän antaa terveyttä koskevaa tietoa väestölle ja lisää ihmisten kykyä hoitaa itseään. Sairaanhoidaja tekee yhteistyötä vapaaehtois-, vammais- ja potilasjärjestöjen kanssa.

Sairaanhoidajien kansainvälinen työ on ammatillisen tiedon ja taidon vastavuoroista välittämistä sekä osallistumista kansainvälisten järjestöjen toimintaan. Sairaanhoidajat kantavat vastuuta ihmiskunnan terveydellisten ja sosiaalisten elinolojen kehittämisestä maailmanlaajuisesti sekä edistävät samanarvoisuutta, suvaitsevaisuutta ja yhteisvastuullisuutta.

VI Sairaanhoidaja ja ammattikunta

Sairaanhoidajakunta huolehtii siitä, että ammattikunnan jäsenet hoitavat arvokkaasti yhteiskunnallisen tehtävänsä. Ammattikunta tukee jäsentensä moraalista ja eettistä kehitystä sekä valvoo, että sairaanhoidajalla säilyy ihmisläheinen auttamistehtävä.

Sairaanhoidajat vastaavat ammattikuntana jäsentensä hyvinvoinnista. Heidän ammattijärjestönsä toimii aktiivisesti oikeudenmukaisten sosiaalisten ja taloudellisten työolojen varmistamiseksi jäsenistölle.

Sairaanhoidajakunta vastaa oman alansa asiantuntijuudesta. Sairaanhoidajat huolehtivat ammatin sisällön syventämisestä, koulutuksen kehittämisestä sekä tieteellisyyden edistämisestä. Sairaanhoidajakunnan asiantuntijuuden kasvun tulisi näkyä väestön hyvän olon edistymisenä.

Sairaanhoidajan eettiset ohjeet hyväksytty Sairaanhoidajaliiton liittokokouksessa 28.9.1996

Lähde:

http://www.sairaanhoidajaliitto.fi/sairaanhoidajan_työ_ja_hoitotyön/sairaanhoidajan_työ/sairaanhoidajan_eettiset_ohjeet/

LIITE 2

TERVEYDENHUOLLON EETTISIÄ PERIAATTEITA

1. Oikeus hyvään hoitoon

Oikeus hyvään hoitoon merkitsee, että terveydenhuollon palveluita tarvitseva saa tilanteensa edellyttämää asiantuntevaa apua ilman kohtuuttomia viiveitä. Hyvän hoidon toteutuessa potilas, hänen omaisensa ja läheisensä kokevat olevansa asiantuntevissa ja turvallisissa käsissä ja tulevansa hyvin hoidetuksi ja kohdelluksi. Heidä ymmärretään ja heidät hyväksytään. Hoiva on osa hyvää hoitoa. Siinä potilaan tarpeet ovat etusijalla. Potilaan oikeus hyvään hoitoon on tärkeä myös kuoleman lähestyessä. Siihen kuuluvat hyvä perushoito, henkinen ja hengellinen tuki sekä kivun ja muiden kärsimystä aiheuttavien oireiden hoito. Tuki ja ymmärtävä suhtautuminen läheisten suruun sekä tarvittaessa ohjaus lisäavun piiriin ovat keskeisiä asioita.

Hyvän hoidon toteutuminen edellyttää vastuullisuutta terveydenhuollon kaikilla tasoilla. Päättäjien velvollisuus on huolehtia terveyspalveluiden toteuttamisedellytyksistä ja varmistaa välttämättömät voimavarat. Palvelujen tuottamisesta vastaavien tehtävä on huolehtia palveluiden saatavuudesta ja laadusta. Heidän on välitettävä päättäjille tietoa väestön hoidon tarpeesta ja sen muutoksista, tarvittavista hoitomenetelmistä sekä niiden vaikuttavuudesta väestön terveyteen. Eri tehtävissä toimivan henkilöstön tulee toteuttaa tarvittavat tutkimukset ja hoito yhteisymmärryksessä potilaan kanssa, soveltaen lääketieteellisesti hyväksytyjä menetelmiä.

2. Ihmisarvon kunnioitus

Jokaisella on yhtäläinen ja ainutkertainen ihmisarvo. Ihmisen kunnioittamiseen kuuluvat inhimillinen kohtelu, luottamuksellisuus ja yksityisyyden suoja, hyvä vuorovaikutus ja rehellisyys sekä tiedonsaannin, yksilön vaikuttamismahdollisuuksien ja itsemääräämisoikeuden edistäminen. Elämän viimeisillä hetkillä tarvitaan läsnäoloa, myötäelämistä, kunnioitusta ja potilaan toiveiden noudattamista. Ihmisarvon kunnioituksen tulee näkyä myös omaisten ja läheisten kohtelussa sekä terveydenhuollossa toimivien välisissä suhteissa.

3. Itsemääräämisoikeus

Itsemääräämisoikeus merkitsee ihmisen oikeutta päättää asioistaan oman elämäkatsomuksensa sekä ajatus- ja arvomaailmansa mukaisesti. Terveydenhuollossa itsemääräämisoikeus tarkoittaa potilaan oikeutta osallistua omaa itseään koskevaan päätöksentekoon. Osallistuminen edellyttää tietoja mm. sairaudesta, hoidosta ja hoitovaihtoehtoista. Nämä tiedot terveydenhuollon ammattihenkilön tulee antaa potilaalle siten, että potilas ymmärtää asian. Potilaan tahtoa on kunnioitettava, hänen omaa kokemustaan arvostettava ja hänen kanssaan on haettava yhteisymmärrystä ilman johdattelua, painostusta tai pakkoa. Tarvittaessa ammattihenkilöstö hakee vaihtoehtoja ja kuulee asiantuntijoita. Jos potilas ei pysty sillä hetkellä ilmaisemaan eikä ole myöskään aiemmin ilmaissut hoitoa koskevaa tahtoaan, häntä on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen laillisen edustajansa, omaisen tai muun läheisen kanssa. Näin pyritään hoitoon, joka todennäköisesti olisi potilaan oman tahdonmukaista. Potilaalla itsellään on oikeus kieltäytyä henkeään ja terveyttään uhkaavan vaaran torjumiseksi tarpeellisesta hoidosta.

Jos alaikäinen ikänsä ja kehitystasonsa perusteella pystyy tekemään hoitoaan koskevia päätöksiä, häntä hoidetaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan; muuten yhteisymmärryksessä hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa.

4. Oikeudenmukaisuus

Oikeudenmukaisuus edellyttää, että yhtäläisen hoidon tarpeessa olevat potilaat hoidetaan samojen periaatteiden mukaisesti. Oikeus asianmukaiseen hoitoon ja ihmisarvoiseen kohteluun ei riipu potilaan iästä, asuinpaikasta, sosiaalisesta asemasta, äidinkielestä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, kulttuurista, sukupuolisesta suuntautuneisuudesta tai vakaumuksesta. Mm. lasten, vanhusten sekä vajaavaltaiisten potilaiden oikeuksiin saada hyvää hoitoa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Oikeudenmukaisuuteen vaikuttavat ratkaisevasti voimavarojen jako ja käyttö. Valtiovallalla on vastuu siitä, että kansalaiset ovat yhdenvertaisessa asemassa asuinpaikasta riippumatta. Kunnilla on terveydenhuollon palvelujen järjestämisvelvoite. Oikeudenmukaisuuden toteutuminen edellyttää, että terveydenhuollolla on käytössään riittävästi voimavaroja. Terveydenhuollon sisällä on huolehdittava niiden järkevistä ja tasa-arvoa noudattavasta käytöstä.

5. Hyvä ammattitaito ja hyvinvointia edistävä ilmapiiri

Ammattitaidon ylläpito ja kehittäminen on jokaisen terveydenhuollossa toimivan oikeus ja velvollisuus. Hyvää hoitoa ei synny ilman hyvää ammattitaitoa. Sisältöosaamisen lisäksi tarvitaan toimintaa koskevien säännösten ja suositusten hallintaa, eettisiä taitoja sekä vuorovaikutus- ja työyhteisövalmiuksia. Näitä taitoja tulee voida ylläpitää ja kehittää. Yhteisesti hyväksytyihin arvoihin ja tavoitteisiin tähtäävä toimintatapa sekä edellytykset toimia näiden arvojen ja tavoitteiden mukaisesti lisää työyhteisön suorituskykyä ja hyvinvointia. Hyvinvoinnin kulmakivinä ovat oikeudenmukaiseksi koettu, keskusteleva ja kannustava johtaminen. Jokaisella työyhteisön jäsenellä on vastuu omasta ja toisten hyvinvoinnista. Ongelmien ja kehittämistarpeiden rehellinen selvittely, kuulluksi tuleminen, vaikuttamismahdollisuus sekä onnistumisen ja arvostuksen kokemukset edistävät työyhteisön hyvinvointia ja tyytyväisyyttä.

6. Yhteistyö ja keskinäinen arvonta

Yhteistyötä tarvitaan eettisten näkökohtien, kustannusten hallinnan, vaikuttavuuden ja tehokkuuden tasapainottamisessa terveydenhuollossa. Kaikkien tulee pyrkiä pois sellaisesta etupiirijattelusta, jossa muiden tehtävät ja erikoisalajat tai heidän ammattitaitonsa ja osaamisensa jätetään huomiotta. Terveydenhuollossa tarvitaan vuorovaikutusta ja järkevää työnjakoa eri tehtävissä toimivien välillä. Keskinäinen luottamus ja vastavuoroinen tuki terveydenhuollon ammattilaisten ja päättäjien välillä sekä kaikkien osapuolten aito kumppanuus auttaa selviytymään yhteisestä haasteesta. Terveydenhuollon on vastattava inhimillisellä ja eettisesti kestäväällä tavalla väestön kasvavasta hoidon tarpeesta. Mitä paremmin yhteistyö ja keskinäinen arvostus terveydenhuollon hallinnossa ja kentällä tapahtuvat, sitä inhimillisempää ja parempaa hoitoa myös potilaat saavat. Se on kaikkien yhteinen etu.

Lähde:

ETENE – Julkaisuja I. 2001. Terveydenhuollon yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. [Verkkajulkaisu]. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveystalouden eettinen neuvottelukunta ETENE. [Viitattu 14.12.2011] Saatavana:
http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=17185&name=DLFE-543.pdf

LIITE 3

Hyödylliset lait ja asetukset:

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501
Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239
Asetus yksityisestä terveydenhuollosta 24.8.1990/744
Henkilötietolaki 22.4.1999/523
Kaupparekisteriasetus 23.2.1979/208
Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129
Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339
Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 29.4.1988/389
Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348
Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta 20.12.1996/1128
Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tuki-toimista 3.4.1987/380
Laki yksityisestä terveydenhuollosta 9.2.1990/152
Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 9.8.1996/603
Lastensuojelulaki 13.4.2007/417
Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116
Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
Perhehoitolaki 3.4.1992/312
Potilasvahinkolaki 25.7.1986/585
Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459
Toiminimilaki 2.2.1979/128
Työsopimuslaki 26.1.2001/55
Yritys- ja yhteisötietolaki 16.3.2001/244

LIITE 4

Hyödylliset verkkosivut:

Aluehallintovirasto:

www.avi.fi

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa (AYT):

www.ayt.fi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö keskus:

www.ely-keskus.fi

Kauppa- ja yhdistysrekisterien paikallisviranomaiset:

www.maistraatti.fi

Maksuton palkanlaskentaohjelma:

www.palkka.fi

Netvisor:

www.netvisor.fi

Patentti- ja rekisterihallitus:

www.prh.fi

Sairaanhoitajaliitto:

www.sairaanhoitajaliitto.fi

Suomen yrittäjät:

www.yrittajat.fi

Suomen Yrittäjien Työttömyyskassa (SYT):

www.syt.fi

Terveys- ja Sosiaalialan yrittäjät TESO ry:

www.tesory.com

Uusyrityskeskus:

www.uusyrityskeskus.fi

Valtion säädöstietopankki:

www.finlex.fi

Verohallinto:

www.vero.fi

Yritys-suomi:

www.yrityssuomi.fi

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä:

www.ytj.fi